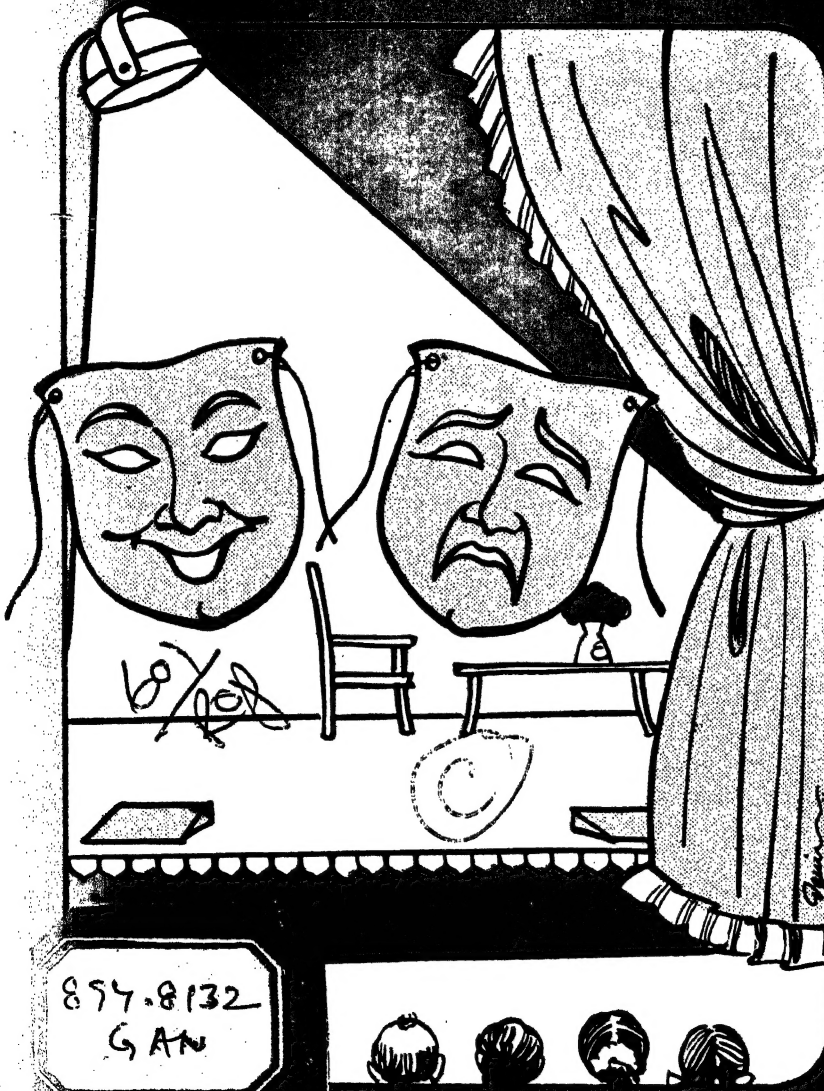

శం బాగుపడాలంటే...

ఆచార్య ఎస్. గంగప్ప

దేశం బాగుపడాలంటే

(నాటికల సంపుటి)

Acc. No. 27551

అచార్య ఎస్. గంగప్ప

శశీ ప్రచురణలు

సుధర్మ

సి/73, శ్రీనివాసనగర్ కాలనీ

గుంటూరు-522 006

DESAM BAGUPADALANTE
[COLLECTION OF PLAY LETS]

దేశం బాగుపడాలంటే

(నాటికల సంపుటి)

అచార్య ఎస్. గంగప్ప, ఎం.ఎ., పిహెచ్.డి.

విశ్రాంతాచార్యులు, తెలుగు ప్రాచ్యభాషా విభాగం,

నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

నాగార్జుననగర్-522 006

© ప్రొఫెసర్ ఎస్. గంగప్ప

ప్రథమ ముద్రణ : మార్చి, 1997

ప్రతులు : 500

వెల : రూ॥ 30/-

ముఖపత్రచిత్రణ : దేవీప్రసాద్

ప్రతులకు :

శ్రీమతి ఎస్. పార్వతమ్మ

సుధర్మ

శశివచరణలు

C/73, శ్రీనివాసనగర్ కాలనీ,

గుంటూరు-522006

ఫోన్ : 231805

ముద్రణ :

శ్రీ లక్ష్మీగణపతి ప్రింటర్స్,

5/1, బ్రాడీపేట, గుంటూరు-522 002

విషయసూచిక

నాంది : కళాభినందన : అమూల్యశ్రీ

ప్రస్తావన : డాక్టర్ కందిమళ్ళ సాంబశివరావు

స్వీకారం : శ్రీ వి. వేదయ్య

ప్రవేశిక

అంకితం

తిరస్కృత	1
వీల	9
దేశం బాగుపడాలంటే	21
ప్రగతి	42
పునర్జావనం	53
ఉపాయం	64
భిగురించినమోడు	69
క్రాంతి	79

నాంది :
కళాఖండన

‘అమూల్యశ్రీ’

జె. అమ్మఅయ్య

6/12, బ్రాడీపేట, గుంటూరు-2

విద్యారంగంలో ఉత్తమాధ్యాపకునిగా, విశిష్టాచార్యునిగా, సాహితీ రంగంలో పదసాహిత్యపరిశోధకుడిగా ఆచార్య ఎస్. గంగప్పగారు తనకొక ‘ప్రముఖస్థానాన్ని’ సముపార్జించుకొని, లబ్ధిప్రతిష్ఠలైనారు. అయితే, పద, జానపద, నాటక, పరిశోధన, విమర్శలందేకాదు అర్వాచీనాంధ్ర సాహిత్య ప్రక్రియలైన కవిత్వం, కథ, నవల, నాటిక నాటకరచనలరేడునూ ఆచార్య గంగప్పగారు ప్రతిభాశాలి యని ఆయన సృజనాత్మకరచనలు తదివితే తెలుస్తుంది. అయితే పదసాహిత్య పరిశోధనలో మునిగితేలుతూ, తన సృజనాత్మకతపై ఆయనంతగా మనస్సు లగ్నంచేయలేదు సరికదా రాసిన సృజనాత్మక రచనలను ముద్రించటానికి సమయం, ఆసక్తి అంతగా లేక పోవడం వల్ల అవి ‘వ్రాతప్రతులు’గానే యిన్నాళ్ళూ ముట్టడి మూలనబడి వుండిపోయాయి. అయితే పదవీవిరమణచేసిన తర్వాత తీరిక దొరకడంవల్ల, మూలనపడున్న రచనల్ని బయటికితీసి దుమ్ముదులిపి అచ్చువేయించటానికి పూనుకొన్నాడు. అలా అచ్చుకునోచుకొన్న రచనల్లో “అంతరంగతరంగాలు, కవితాసంపుటి- దేశం బాగుపడాలంటే” అనే నాటికాసంపుటి మోచుకుకొన్నా.

ఈ నాటికాసంపుటిలో ‘తిరస్కృత’ తప్ప, మిగిలినవన్నీ సమకాలీన సామాజిక సమస్యలకు ప్రతిబింబాలే ! ‘తిరస్కృత’లో సాశ్వరాజు ప్రేమించిన ‘అంబ’ను భీష్ముడు బలవంతంగా అంబిక, అంబాలికలతోపాటు యెత్తుకొని పోవడం, ఆమె మనస్సును తెలుసుకొన్న భీష్ముడు తల్లి సత్యవతిమాటను

మన్నించి ఆమెను వదలివేయడం, మరలినచ్చిన 'అంబ'ను సాశ్వరాజు "పరపురుషపరీగ్రహీత"యై నందున, ఆమెను స్వీకరించడం 'ధర్మవిరుద్ధం' 'సంప్రదాయవిరుద్ధమ'ని తిరస్కరించడం, రెండువిధాలాచెడిన 'అంబ' తన దుస్థితికి కారణభూతుడైన భీష్మునిపై పగబూని "అంబల అగ్రహించిన ఏమైనా చేయగలదని నిరూపిస్తాను." భీష్ముని సాధించితిరుతాను" అని ప్రతిజ్ఞచేయడం - ఈ నాటికలోని ముఖ్య కథాంశం. ఇది మహాభారతంలోని కథామట్టం. ఇది పురాణ కథాంశం గనుక, సంప్రదాయానుసారం అచార్యులవారు ఇందులో సంప్రదాయక ఛందోబద్ధ పద్యాల్ని మూడునాల్గు గూడా చేర్చాడు. ఈనాటిక అలిండియా రేడియో హైదరాబాదు కేంద్రం నుండి వెలువడింది.

"దేశం బాగుపడాలంటే" అనే మరో నాటిక ఈ నాటికా సంపుటిలో 'శిఖరాయ' మానమైనది. దొంగవ్యాపారస్తులు, వచ్చిన ప్రతి ఆఫీసర్ని 'లంచం'తో లోబరచుకొని తమ మాటవినని ఆఫీసర్లను బెదరిస్తూ తమ యిష్టారాజ్యంగా దొంగవ్యాపారం చేసి, ప్రజల్ని దోచుకొంటూ, అక్రమార్జన చేస్తూ కోట్లకుపడగలెత్తుతున్న ఈనాటి సమాజంలో 'నీతిమంతుడైన ఓసేల్సుటాక్కు ఆఫీసరు, తన బాల్యస్నేహితుడైన సి. ఐ. డి. ఇనస్పెక్టర్ సహాయంతో - దొంగ వ్యాపారస్తుల 'లంచం' వ్యామోహంలో పడకుండా - వారు చేస్తున్న నల్లబజారు దొంగ వ్యాపారాన్ని దొంగనోట్ల వ్యాపారాన్ని బట్టబయలుచేయడం - ఈ నాటికలోని ముఖ్య కథాంశం. "లంచగొండి తనాన్ని పోగొట్టాలంటే లంచం తీసుకొనే ఉద్యోగుల్ని శిక్షించడమేకాదు. లంచగొండితనాన్ని ప్రోత్సహించే ప్రజానీకంపైగూడా తగిన కఠిన చర్యలు తీసుకోవాలి. ... అప్పుడే లంచగొండితనం పోతుంది ... ఈ రెండుపద్ధతుల్ని అనుసరిస్తే తప్ప దేశంబాగుపడదు." అన్న గొప్ప సందేశం ఈనాటిక ద్వారా యిస్తారు అచార్యులవారు. నిజమే వ్యాపారస్తులు నిజాయితీగా వ్యాపారంచేస్తే - అధికారులకు లంచం అడిగేదమ్ములుండవు గదా ! తమ అక్రమార్జనకు - స్వార్థానికి వ్యాపారస్తులే పోటీపడి 'అధికారులను' నాయకులను 'లంచాలతో' లోబరచు కొంటున్నారు. కనుక అవినీతి, లంచగొండితనం పోవాలంటే ముందు వర్తకుల్లో ప్రజల్లో నిజాయితీ గల చైతన్యంరావాలి. గంగప్పగారి

అశయం ఆకాంక్ష అదే. ఈనాడు రాఅకీయ నాయకుల్లో, అధికారుల్లో చివరకు న్యాయమూర్తుల్లో గూడా అవినీతి లంచగొండితనం పెరిగిపోయి 'హవాలా' కుంభకోణాలు, 'పలురకాలైన స్కామ్లు' రోజూ దినపత్రికల్లో చదివి సామాన్యప్రజానీకం ముక్కుమీదవేలేసుకొంటుంది. నాయకుల్ని, అధికారుల్ని 'భీ' కొడుతోంది. ఏనాడో (1964 సం॥లో) గంగప్పగారు రాసిన ఈ నాటిక నేటికీ, యేనాటికీ, 'అవినీతి' దురాచారనిర్మూలన సందేశ మిస్తుంది. అవినీతిపరుల కీ నాటిక ఓచెంపపెట్టు ! ఈ నాటికలోని 'జవాను భీమన్న, సుందర్ లాల్ సేర్జీ, కూర్మయ్యశెట్టి' సంభాషణలు పాత్రలకు తగ్గట్లుగా ఉండి మన్నితమైన హాస్యాన్ని సంతరిస్తాయి. చెవిటి జవాన్ భీమన్న సమాధానాలు నవ్వు కలిగిస్తాయి. మంచి సందేశంతోపాటు బిగువైన కథాంశంతో మన్నితమైన హాస్యపూరిత సంభాషణలు గల ఈ నాటిక ప్రేక్షకుల్ని అలరింపజేస్తాయి. విద్యాసంస్థలలోనేకాదు బహిరంగవేదికల్లో గూడా ఈ నాటికను ప్రదర్శింపవచ్చు. అవినీతికి వ్యతిరేకంగా ప్రజాబాహుళ్యాన్ని చైతన్య పంతుల్ని చేయటానికి సందేశాత్మకమైన ఈ నాటిక ఎంతేని దోహద పడుతుంది.

“ప్రగతి” అనే నాటిక గూడా ఉదాత్త సందేశాత్మకం. ఇది దేశాభ్యుదయానికి సంబంధించింది. ఇందులోని పాత్రలు ఆయా అంశాలు(విషయాలకు) ప్రతీకలు. 'సంప్రదాయరావు' - సవాతన సంప్రదాయానికి, వాస్తవాలు గ్రహించలేని హాస్వదృష్టికి ప్రతీక. దేశం స్వాతంత్ర్యం వచ్చి ఇన్నేళ్ళైతే దేశంలో ఏ విధమైన ప్రగతిలేదని ఈ సంప్రదాయరావు వాదన. ఇక ఈయన కుమారుడు 'చైతన్యం' పేరుకుతగ్గట్లు అభ్యుదయభావాలుకలవాడు - స్వరాజ్యం వచ్చాక - దేశం ఎంతో ప్రగతి సాధించిందని, విద్య, వైద్య, వ్యవసాయక, సాంకేతిక, శాస్త్రీయరంగాల్లో బడుగువర్గాల సంక్షేమరంగాల్లో దేశం ముందడుగువేస్తూ 'అభ్యున్నతి' పథంలో సాగుతుందంటాడు. ఇక "ప్రకాశరావు" తన ఆస్తినంతా వ్యయించి దేశాభ్యుదయానికి అవసరమైన 'ప్రణాళికలు' ప్లాన్లు తయారు చేస్తుంటాడు. తన సహోదరి 'స్వరాజ్యం' (సంప్రదాయరావు కుమార్తె)ని 'ప్రకాశరావుకిచ్చి వివాహం చేయాలని

‘చైతన్యం’ అకాంక్ష. మొదట తండ్రి సంప్రదాయరావు ఈ వివాహానికి అంగీకరించకపోయినా చివరకు అంగీకరించక తప్పలేదు. కారణం, స్వరాజ్యం గూడా ప్రకాశరావుపై మనస్సుపడుతుంది. వివాహానికి అంగీకరిస్తుంది.

‘చైతన్యం’ ప్రమేయంతో ‘స్వరాజ్యం’ - ‘ప్రకాశరావు’లకు వివాహం జరగడం అంటే - “చైతన్యం”వలె దేశస్థులందరూ ‘చైతన్యవంతులై’ అభ్యుదయకాములైతే- సంప్రదాయరావు వంటి సనాతన మూఢనమ్మకాల్ని ద్రోసిరాజని, ప్రణాళికాబద్ధంగా దేశం అభ్యుదయ పథంలో పురోగమిస్తుందనీ,

అప్పుడే స్వరాజ్యం (స్వాతంత్ర్యం) అర్థవంతమౌతుందని, అభ్యున్నతి సాధిస్తుందని అచార్య గంగప్పగా రీనాటికలో గొప్ప సందేశాత్మక ‘ప్రతీక వాదం’ (సింబాలిజం) ప్రవేశపెట్టాడు. స్వరాజ్యం - ప్రకాశరావులకు పుట్టుబోయే బిడ్డకు ‘ప్రగతి’ నామకరణం చేస్తామంటారు. స్వతంత్రభారతం ప్రణాళిక బద్ధంగా ముందుకు సాగితే, దేశానికి ‘ప్రగతి’ సంతరిస్తుందిగదా! ఈ నాటిక ద్వారా, దేశాభిమానంగల అచార్యుల వారు ప్రజల్లో దేశాభిమానాన్ని, దేశాభ్యుదయాకాంక్ష ప్రేరేపించడం, అభినందనీయం.

“క్రాంతి” అనే నాటకం గూడా ఉన్నతాశయ ప్రబోధితం. కుటుంబ నియంత్రణ ఇందలి ఇతివృత్తం. అరడజను అడపిల్లల తండ్రి అయినా, వంశోద్ధారకుడైన ‘సుపుత్రుడు’ కలగాలన్న కోరికయున్న అత్తగారు, భార్యామణులమాట కాదనలేని సుందరరావును ‘కుటుంబనియంత్రణ’ అపరేషను చేయించుకోమని హెచ్చరిస్తుంటాడు మిత్రుడు కృష్ణారావు, అయినా మిత్రుని మాట మన్నించడు సుందరరావు. భార్య ‘క్షమ’ మరలా గర్భవతి అవుతుంది. ఆమె ప్రసవసమయానికి సుందరరావు అఫీసరుతో కలిసి గ్రామాంతరం వెళ్ళతాడు. ఆస్పత్రిలో చేరిన సుందరరావు భార్య మరలా అడపిల్లనే కంటుంది! కాలేజీ ఫీజు చెల్లించటానికని తండ్రి యిచ్చిన డబ్బును, వాళ్ళ పెద్దకుమార్తె ‘క్రాంతి’ ఆస్పత్రి ఛార్జీలక్రింద ఖర్చుపెడుతుంది. మరలా అడపిల్లపుట్టడం యింటిల్లిపాదికీ బాధ కలిగిస్తుంది. క్యాంపు నుండి వచ్చిన

సుందరరావు మరలా మరొక అడపిల్లకు తండ్రినయ్యానని తెలుసుకొని, బాధ పడి, యెవరికీ చెప్పకుండా అస్పత్రికిపోయి పిల్లలు పుట్టకుండా 'వ్యాసక్ష్మి' ఆపరేషన్ చేయించుకొని యింటికివస్తాడు. పెద్దకుమార్తె, తల్లిదండ్రులతో, తాను ఉన్నతవిద్య నేర్చుకొని, ఉద్యోగంచేస్తూ, కుటుంబపోషణలో తండ్రికి చేయూతగా ఉంటాననీ, కట్నంకోరని యువకునే వివాహమాడతాననీ, అట్టి యువకుడు దొరికేవరకు తాను అవివాహితగానే ఉంటాననీ "వరకట్నం ఇచ్చేవాళ్ళు, తీసుకొనేవాళ్ళు ముఖ్యంగా (పెళ్ళికావలసిన) అడపిల్లలు ఈ ధురాచారాన్ని ఎదిరించాలి. అప్పుడే సంఘం బాగుపడుతుంది" అడపిల్లల బ్రతుకులు బాగుపడతాయనీ భరోసా ఇస్తుంది. "నీవు మా కుర్రెవుకాదు కుమారుడవే" అన్న వాళ్ళ అమ్మమ్మమాటలతో ఏకీభవిస్తూ అనందిస్తారు తల్లిదండ్రులు.

అచార్య గంగప్పగారి పెద్దనాటికను సరికొత్తపంథాలో వెలయించాడు; కొత్తటెక్నిక్ ప్రవేశపెట్టాడు. మొదటిరంగంలో సమాచారశాఖ ఫీల్డు సిటీ అఫీసరును అకాశవాణి డైరెక్టరును ప్రవేశపెట్టి పంటలు ఎంత ఎక్కువగా పండించినా పరిశ్రమలు ఎన్ని నెలకొల్పినా నిరుద్యోగమనే వీడ దేశాన్ని వేధిస్తూందని, అందుకు కుటుంబనియంత్రణ మొక్కటే ఉత్తమ పరిష్కార మార్గమనీ "చిన్నకుటుంబమే చింతల్లేని కుటుంబమనీ, ఇద్దరుపిల్లలే ముద్దనీ, మంది ఎక్కువైతే మజ్జిగ పల్చనవుతుందని వారిచేత ముందు చెప్పిస్తాడు. అదేసమయంలో పిల్లలు ఎక్కువై నందువల్ల కుచేలునిపాట్లు చెప్ప పనిలేదనీ, "కుచేలోపాఖ్యానం" సంగీత రూపకాన్ని వినిపిస్తాడు. కుచేలోపాఖ్యానం పూర్తి అయిన తర్వాత సుందరరావు కుటుంబగాథ రేడియోరూపకాన్ని ప్రారంభిస్తూ "రెండు మంచి గులాబీలు మిన్న, పదిరెండువేల గుడ్డిగులాబీల కన్న" అనేపాటను అవి "అచ్చపు సంసారానికి సంకేతమన్న" పాటను వివిపింపజేస్తాడు.

దేశజనాభా విపరీతంగా పెరిగిపోతున్న ఈ రోజుల్లో ఈ 'కుటుంబ నియంత్రణ' సందేశాత్మకరూపకం అచార్య గంగప్పగారు వెలువరించిడం అభినందనీయం. ఈ నాటికల్లో గూడా ప్రతీకవాదం ప్రవేశపెట్టాడు గంగప్ప

గారు. రెండు మంచి గులాబీలు ఇద్దరు పిల్లలకు సంకేతం: కుచేలోపాఖ్యాన రూపకం-, పిల్లలెక్కువన్న కుటుంబాలకు ప్రతీక. కుచేలుణ్ణి శ్రీకృష్ణుడు అదు కొన్నట్లు, పెద్ద సంసారికుడు, చిన్న ఉద్యోగి, పేదవాడైన సుందరరావును వ్యాపారమిత్రుడు కృష్ణమూర్తి అదుకొంటాడు. అభ్యుదయభావాలు గల పెద్ద కుమార్తె “క్రాంతి” స్త్రీజనంలో రావాల్సిన మార్పుకు సంకేతం, మరో ముఖ్య గమనిక. పురుషాధిక్యతపై మహిళాలోకం తిరుగుబాటు ధోరణిలో ‘స్త్రీవాద’ సాహిత్యం పుంఖానుపుంఖంగా వస్తోంది. అంటే మహిళలు విద్యావంతులై చైతన్యవంతులై ‘పురుషాహంకారాన్ని’ నిరసిస్తూ “మార్పు” కోరుతున్నారన్న మాట. అచార్య గంగప్పగారు ఈ నాటిక ద్వారా మూడు దశాబ్దాలకు పూర్వమే” మహిళాలోకంలో “మార్పు” (క్రాంతి) పాత్ర ప్రవేశపెట్టారు.

ఇక మిగిలిన నాటికలు గూడా సమకాలీన సామాజిక సమస్యలకు, ఆధునికమానవుల మనస్తత్వాలకు అద్దంపడతాయి.

‘లీల’ నాటికలోని ఇతివృత్తం యువతీయువకుల మధ్య ప్రేమ. తన ప్రేయసి మరొకనిని వివాహమాడబోతోందని తెలుసుకొన్న ఒక ప్రేమికుడు ముందు నిరాశానిస్పృహలకు గురిఅయినా మిత్రుని సహాయంతో తన ప్రేయసికి కాబోయే భర్త వేషంలో తన ప్రేయసి తన దగ్గరకు రావడంతో కథ సుఖాంతమౌతుంది: ఈనాటి యువతీయువకుల్లో సర్వసాధారణంగా నడుస్తున్న ‘ప్రేమాణయం’ ఇతివృత్తం తీసుకొని గంగప్పగారు రసవత్తరంగా నాటిక వెలయించాడు. తాను ప్రేమించిన అమ్మాయిని పెండ్లాడబోయే మరొక యువకుడు తన దగ్గరకువస్తే, తన సేవకుని సహాయంతో అతగాణ్ణి చంపుతామని బెదిరించి చివరకు తన ప్రేయసియే పురుషవేషంలో వస్తే అది తెలుసుకొన్న ప్రీయుడు సంభ్రమాశ్చర్యాలతో - సంతోషంతో సిగ్గుతో అమెను క్షమించమని అడగినట్లు - గంగప్పగారు నాటికను రసవత్తరంగా మలిచాడు. ప్రేయసి మారువేషంలో వచ్చి ప్రీయుని ప్రేమను పరీక్షించడం గంగప్పగారు ప్రదేశపెట్టిన రసవత్తర ఘట్టం! “పునర్యావనం” నాటిక విజ్ఞాన శాస్త్రీయ;

తాంత్రిక ఇతివృత్త ప్రధానమైనది. తాను ప్రేమించే పెండ్లి చేసుకున్న ప్రేయసి అకాలమరణించెందితే, ఆమె తన ప్రేమచిహ్నంగా ఇచ్చిన, 'రోజా' పుష్పం వాడిపోకుండా ఉండేందుకు శాస్త్రవేత్త అయిన డా॥ సదానందం 'నూతనోత్తేజం' "నవయావనం" ఇచ్చే ఒక క్రొత్తద్రవం ('హింబై యిన్ ఆఫ్ యూత్') ప్లారిడా ద్వీపకల్పం దక్షిణభాగానున్న 'మెకాకో' సరస్సునుండి స్నేహితుడొకరు పంపాడంటాడు. ఒక వ్యాపారస్థుడు, ఒక రిటైర్డు మిలిటరీ కర్నల్, ఒక రాజకీయనాయకుడు, వయస్సుమళ్ళిన ఓస్ట్రీ ఈ శాస్త్రవేత్త దగ్గరకు వచ్చి ఆ వింతద్రవాన్ని త్రాగి దాని ప్రభావం - మైకంతో ఉండేక, పూరితులై. నూతనోత్సాహంతో తామంతా "యావన" వంతులైనట్లు భ్రమించి పూహలోకంలో పరవశత్వంతో అనందడోలికల్లో తేలిపోతారు. అద్రవం మైకం తగ్గిపోగానే మరలా మామూలుస్థితికి వస్తారు. అద్రవం ఇంకా కావాలంటారు. తనదగ్గరలేదని అధికావాలంటే ప్లారిడా ద్వీపకల్పం వెళ్ళి మంటాడు. విజ్ఞానశాస్త్ర మెంతగా అభివృద్ధిచెందినా, జీవితాన్ని సుఖవంతం చేయటానికి ఎన్నిమార్గాలు కనుగొన్నా - ప్రాణి, (మానవుడు) కాలపరిణామ క్రమాన్ని అధికమించలేడని. మృత్యువుని జయించలేడని 'బాల్యం తర్వాత యావనం: దానివెనువెంట జరామరణాలు ప్రతిప్రాణికి సహజమని' నిత్య సత్యాన్ని ఈనాటికద్యారా ప్రకృతి ధర్మాన్ని గుర్తు చేస్తాడు అచార్యులవారు. ఇకపోతే 'Dr. HEIDEGGER'S EXPERIMENT' అనే కథాధారంగా రేడియో రూపకంగా అచార్య గంగప్పగారు రమణీయంగా మలిచాడు. ఇది హైదరాబాద్ ఆకాశవాణి కేంద్రం ద్వారా ప్రసారమైంది.

"ఉపాయం" నాటికలో పూరుచివర నివసించే గృహంలో దొంగలు పడితే, దొంగలకు తెలివిగా రోల్లుగోల్లునగలు, దొంగనోట్లు ఇచ్చి 'ఉపాయంగా అపాయం నుండి' తప్పించుకొన్న ఓ దంపతుల కథామట్టం ఇందలి ఇతివృత్తం. 'సమయస్ఫూర్తి గల తెలివి, ఉపాయం ఉంటే' ఎంతటి అపాయాన్ని అయినా, ఎంతటి క్లిష్టపరిస్థితులనైనా తప్పించుకొనగలనున్న సందేశ మిందులో ఉంది.

చివరగా “చిగురించినమోడు” నాటికలో - హఠాత్తుగా వచ్చిన శుభానులో తమ ముగ్గురు సంతానం గల్లంతు అయిపోతే తల్లిదండ్రులు బిడ్డల కోసం పడిన ఆవేదన, చివరకు ఒక్క ‘చంటివాడు’ తిరిగిరావడం - బిడ్డల కోసం అరచి అరచి గొంతుపోయిన తండ్రికి ‘చంటివాణ్ణిచూచి’ “బాబూ బాబూ” అని అనందాతిశయంతో అరవడంతో చివరకు ‘గొంతు’రావడం ఇందలి ఇతివృత్తం. ముగ్గురిలో ఒక బిడ్డ అయినా జీవించి తమకు దక్కడం తండ్రికి పోయిన ‘గొంతు’ రావడం-ఈనాటిక ‘చిగురించినమోడు’కు ప్రతీక!

ఇలా సమకాలీన సామాజిక రుగ్మతల్ని ఇతివృత్తాలుగా స్వీకరించి సందేశాత్మక రూపకాలుగా, నాటికలుగా అచార్య గంగప్పగారు మలచడం ముదావహం. నాటక, పద, జానపద సాహిత్య పరిశోధకుడు, విమర్శకుడుగా పేరొందిన గంగప్పగారు ఈనాటికద్వారా తనకున్న ‘సామాజిక స్పృహ’ను స్పష్టపరిచాడు. నాటికలన్నీ సరళమైన వ్యావహారిక భాషలో వ్రాసాడు. బిగువైన పాత్రోచిత సంభాషణలు, సందేశాత్మక కథాంశాలు పాఠకుల్ని ఆకట్టుకొంటాయి. ఏనాటికలోను, ఏపాత్రచేతగూడా విసుగుపుట్టించే ‘సుదీర్ఘ’ సంభాషణలు చెప్పించకపోవడం గంగప్పగారి విజ్ఞతకు నిదర్శనం! అయితే కొన్ని నాటికలకు, గంగప్పగారు, పాత్రల స్వరూప స్వభావాలను, వాటి సంబంధ బాంధవ్యాలను, ముందుగా పరిచయం చేయలేదు. పరిచయం చేసి ఉంటే చరువరులకుగాని, ప్రదర్శకులకుగాని ఎంతో ఉపయోగకరంగా ఉండేది.

కోలాచలం శ్రీనివాసరావు నాటక సాహిత్య పరిశోధన చేసి సిద్ధాంత వ్యాసం రాసి డాక్టరేటుపొందిన అచార్య గంగప్పగారు ‘తెలుగు నాటక’ సాహిత్యపై గూడా పరిశోధనచేసి, నాటక సాహిత్య పరిశోధకుడుగానే ఉండి పోక ‘పదకవితా పితామహుడు’ వంటి నాటకాలు, “దేశం బాగుపడాలంటే” వంటి సాంఘిక నాటకం వెలయించి, “నాటకకర్త”గా గూడా తన ప్రతిభా పాటవాలు ఋజువుచేసుకొన్న అచార్య గంగప్పగారి కళాత్మక నాహృదయ పూర్వక ‘కళాభినందన’లు:

ఈనాటికాసంపుటి గ్రంథాన్ని ఆచార్య గంగప్పగారు, శ్రీ వి. వేదయ్య గారికి అంకితం ఇవ్వడం సంతోషదాయకం. శ్రీ వేదయ్యగారు శ్రీ గంగప్ప గారికిన్నీ నాకున్నూ ఎంతో అత్మీయ మిత్రులు. వేదయ్యగారు గొప్ప నటకుడు. అందులో 'తుఫాన్' నాటికా ప్రదర్శనంలో 'ఫేమ్' ఆయన. వందలాది ప్రదర్శనలిచ్చాడు. అంతకుమించి ఉదాత్తమైన కళారాధకుడు-కళాపోషకుడు. ఆయన సాంస్కృతిక సంస్థల్ని నెలకొల్పి, అనేకమంది కళాకారులను ప్రోత్సహించాడు. అట్టి "కళాభూషణు"నకు ఈ గ్రంథం అంకితం ఇవ్వడం సార్థకం ! సముచితం! వేదయ్యగారికి గ్రంథం అంకితమిచ్చి, వారి రువురి మధ్యనున్న స్నేహబంధాన్ని పదిలపరచుకొనడం ద్వారా చాలా మంచిపని చేసినందులకు గంగప్పగారిని అభినందిస్తున్నాను.

ఆచార్య వృత్తి నుండి ఇటీవలననే పదవీవిరమణచేసిన విశ్రాంతాచార్యులు శ్రీ గంగప్పగారు, సమాజ శ్రేయస్సునకు, దేశాభ్యుదయానికి, మానవకల్యాణానికి ఉపయోగపడే నాటికలు, నాటకాలు తదితర సృజనాత్మక రచనలు మరిన్ని వెలయించగలందులకు ఆయనకు ఆయురారోగ్య సుఖ శాంతులు, శక్తిసామర్థ్యాలుప్రసాదించవలెనని భగవంతుని వేడుకొంటున్నాను.

తథాస్తు! స్వస్తి !

అమూల్యశ్రీ,

తె ర తి సే ము ం దు

డాక్టర్ శందిమళ్ళ సాంబశివరావు

లెక్చరర్

DRNSCVS కళాశాల , చిలకలూరిపేట

"విభిన్నరుచులు కలిగిన జనావళికి ఏకత్ర సమారాధన చేసేది నాటకం" అంటాడు కాళిదాసు. జాతిని జాగృతం చేసేది జాతిజీననాన్ని ప్రతి బింబించేది నాటకం అంటాడు ఆధునికుడు. కాలం మారేకొద్దీ సాహిత్య ప్రక్రియల ఉద్దేశంలోనూ, ప్రయోజనంలోనూ మార్పు కొట్టవచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. కాలం అనేది కదిలే చక్రం.... కాలగమనంలో చరిత్ర అనే శకటం విమోచనతాలలో కదులుతుంది ... వర్తమానంలో జరిగే సంఘర్షణలు.... దోపిడీ హైరార్కీ మూఢవిశ్వాసాల వికటాట్టహాసాలు.... ఒకటే మిటి ఎన్నో అంశాలు కర్ణకరోరశబ్దంతో మార్చిపాస్ట్ చేస్తే సమాజం భయంతో కంపించిపోతుంది ఈస్టినుండి ప్రజను రక్షించడానికి కవి ఒక దివిటీలా నిలుస్తాడు.... అతని కలం చీకటిని చీల్చే ఓ ప్రత్యూష మౌతుంది. అతడు ఎంచుకొన్నది కావ్యంకావచ్చు .. కథకావచ్చు.... నవలకావచ్చు.... నాటకంకావచ్చు ప్రక్రియ ఏదైనా దాని ప్రభావం మాత్రం అసాధారణం.... అయితే మిగతాప్రక్రియలకన్నా నాటకం పదునైనది ... పరమోత్కృష్టమైనది. అందుకే నాటకానికి అగ్రతాంబూలం ఇచ్చారు....

నాటకం యొక్క ప్రయోజనం వినోదమా ? సందేశమా ? ఈ అలోచన రెండుదారులుగా చీలింది.... దృశ్యకావ్యం ప్రయోజనం సందేశం అయితే పదిపైసలు పోస్ట్ కార్డ్ పై ఆ సందేశం వ్రాస్తే సరిపోతుందికదా అని

ప్రముఖ కథారచయిత; సినీనిర్మాత ఉవాచ. నిజమే కష్టించి పనిచేసినవాడికి సందేశంపట్టుదు ... వినోదమే వాడికి ఇంటాక్సికేషన్ ఇస్తుంది.... మరి ఓ సినీమాచూడడంద్వారానో.... ఓనాటకం చూడడం ద్వారానో వాడికి కలిగే అనందం శాశ్వతంగా నిలుస్తుందా ? వ్వు ... మరి వాడిజీవితాన్ని నాటకంలో చూసుకొంటే ... అందులోని సందేశం అతడి ముస్తిష్కానికి పట్టొచ్చు.... ఆనాటకంలోని పరిష్కారం అతడి జీవితానికో దిక్సూచికావచ్చు. కనుక సందేశం కావ్యప్రక్రియకైనా జీవనాడి ... అసందేశానికి చిటికెడు విషాదం.... గుప్పెడు వినోదం.... చారెడు నవ్వులతోకలిపి రంగరిస్తే ఉభయతారకంగా ఉంటుంది.... అదిగో.... ఆ ప్రయత్నంతో వచ్చిన నాటికల సంపుటే "దేశం బాగుపడాలంటే".

మాగురువుగారు ... సవ్యసాచి కథలు వ్రాశారు నవలవ్రాశారు.... గేయం వ్రాశారు పద్యం వ్రాశారు వందలాది వ్యాసాలు వ్రాశారు. యాభైకిపైగా విమర్శన గ్రంథాలు వ్రాసారు మాస్టారుగారికి నాటకం అంటే మొదటి నుండి వల్లమాలిన అభిమానం అందుకే నాటకంపైనే వ్యాసరచనకు శ్రీకారంచుట్టారు .. పరిశోధనాంశం నాటకమే వారికి సాహితీ ప్రపంచంలో చోటు కల్పించిందికూడా మొదటగా నాటకమే.

ఈ సంపుటిలోని క్రాంతి, చిగురించినమోడు, ఉపాయం, పునర్యోవనం, ప్రగతి ... లీల.... తిరస్కృత.... దేశం బాగుపడాలంటే వంటి నాటికలు రకరకాలరుచుల సమ్మేళనం ... ప్రతినాటికలోనూ ఒక తపన.... ఒక అర్ధి.... ఒక అర్ధిత.... ఒక సంస్కరణ ... కదంతొక్కాయి. ముఖ్యంగా క్రాంతి ... దేశం బాగుపడాలంటే.... నాటికల్లో సందేశం ... నాటికను డ్రైవ్ చేసిన పద్ధతి గొప్పగా ఉన్నాయి. దేశాన్నిపట్టి పీడిస్తున్న జబ్బు డబ్బు సంపాదన.... అది ఎలా సంపాదించాం అన్నది ముఖ్యంకాదు .. ఎంత సంపాదించాం అన్నది ముఖ్యం అవినీతి, లంచగొండితనం వికృత వికటాష్టహాసాలతో ... అవక్ర విక్రమ త్రివిక్రమంగా ఎదిగి కదంతొక్కుతూ ఉంటే నీతి; నిజాయితీ

బిక్క-చచ్చి ఉక్కిరిసిక్కిరైపోతుంది.... ఆస్థితిలో రామరావులాంటి నిజాయితీపరులు కుళ్ళిన వ్యవస్థకు తన నీతి నిజాయితీలతో కొత్తరక్తం ఎక్కిస్తారు ... ఈ సందేశంతో వ్రాసిన నాటిక దేశం బాగుపడాలంటే....

అధికజనాభా దేశానికి అనర్థదాయకం.... "అపరేషన్ చేయిస్తే.... అమ్మో.... అదేవుడికి కోపంరాదూ...." "అడపిల్లా.... మళ్ళా మగపల్లవాడి కోసం చూద్దాం...." "నారుపోసినవాడు నీరుపోయడా?" ఇలాంటి మనస్తత్వాల మూలంగా నియంత్రణనీరుగారిపోతుంది పుట్టేదిమగబిడ్డైనా అడబిడ్డైనా.... వారిని ఉత్తములుగా తీర్చిదిద్దాలి....అనే ఆలోచన ప్రతిమనిషి మనసులోనూ రావాలి.... అదే క్రాంతి ... విశ్వమానవాళికి శాంతి...." గంపెడైనా గుడ్డి గులాబీలు.... ఇంపైగ ఇంతైన లేవు సురభిళాలు.... రెండు మంచి గులాబీలు మిన్న-పదిరెండువేల గుడ్డిగులాబీలకన్నా" అనే సందేశంతో వ్రాసిన నాటిక క్రాంతి. ఈ నాటికలో ఎపిక్ నాటక ధోరణికనిస్తుంది. రచయిత తాను తీసుకొన్న అంశాన్ని బలంగా చెప్పడం కోసం ప్రసిద్ధమైన పౌరాణిక కథను వివరించి ... తరువాత వాస్తవికంగా ఉన్న సమకాలీన స్థితిని వివరిస్తాడు. క్రాంతి నాటికలో అధిక జనాభావల్ల అష్టకష్టాలనుభవించిన కుచేలుని కథను తరువాత కృష్ణారావు కుటుంబకథను శ్రీ గంగప్పగారు గుదిగుచ్చి వ్రాశారు. ఈ విధానంవల్ల ఇతివృత్తం ప్రేక్షకుడి గుండెల్లోకి బాణంలాగా దూసుకు పోతుంది.

ఇలా చెప్పకొంటూపోతే ఈ ప్రస్తావనే ఓ ఉద్గ్రంథ మౌతుంది. వ్యాసరచయితగా.... గ్రంథరచయిత లబ్ధి ప్రతిష్ఠలైన మాష్టారు కలం బలం ఏమిటో ఈ నాటికల సంపుటిని చదివితే తెలుస్తుంది ...

చివరిగా నాకు చదువుచెప్పి .. నాజీవితానికి దర్శకులుగా.... నా పరిశోధనకు మార్గదర్శకులుగా.... నాకంటికి నిలువెత్తు వ్యక్తిత్వంతో

కన్పించే మా మాష్టారు .. నానాటికల సంపుటికి నువ్వే ముందుమాట వ్రాయాలి అన్నారు ... ఆయన చెక్కిన శిల్పాన్ని నేను.... ఎంత అదృష్టం ... ఎం.ఎ. డిగ్రీ తీసుకొన్నప్పుడు... పిహెచ్.డి. పట్టా పొందినప్పుడు— ఒక నాటిక రచయితగా నా నాటకం పదిమంది ప్రశంసలు పొందినప్పుడు కన్నా.... మాష్టారు పుస్తకానికి ముందుమాట వ్రాయమన్నప్పుడు వ్రాస్తున్నప్పుడు నిజమైన ఆనందం.... కించిత్ గర్వం కలిగింది.

నాటక వృత్తిగా .. ప్రవృత్తిగా కలిగిన చాలామందికన్నా.... తెలుగు నాటకానికి మాష్టారు చేసిన ... చేస్తున్న సేవ .. హేట్యాప్.... మాష్టారు ఇంకా మంచి నాటక రచనలు చేయాలని ... వారి అభిమానిగా మనసా.... వాచా , కోరుకొంటూ.... ఏ శిష్యునికి లభించని అరుదైన అవకాశాన్ని నాకు ప్రసాదించిన అరుదైన అవకాశానికి కృతజ్ఞతాంజలి ఘటిస్తూ....

—డాక్టర్ కందిమళ్ళ సాంబశివరావు

స్వీకారం

బి. వేదయ్య, B.A., B.L.

రిటైర్డ్ డిప్యూటీ కమిషనర్

వాణిజ్య పన్నుల శాఖ-గుంటూరు

అచార్య గంగప్పగారు గుంటూరు నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయములో తెలుగు ప్రొఫెసర్ పనిచేసి దక్షత కలిగిన అచార్యుడుగానేకాక, సహృదయత కల గొప్పవ్యక్తిగా, కీర్తిప్రతిష్ఠలను, గౌరవాభిమానాలను పుష్కలంగా చూరగొని తేదీ 30-4-1997న పదవీ విరమణ చేశారు. వీరు అతి నిరాడంబరులు, సౌజన్యమూర్తి, కోపమంటే ఎరుగని ఒక మహాన్నత వ్యక్తి, పైగా అభ్యుదయభావాలు కలవారు. భారతీయతను, హిందూధర్మాన్ని, సంస్కృతిని పూర్తిగా ఆకళింపు చేసుకున్న ధన్యజీవి, దేశభక్తుడు. ఇతరులు మనపట్ల ఏమిచేస్తే మనం బాధపడతామో అవి మనం ఇతరులకు చేయ కుండుటయే ఉత్తమోత్తమ ధర్మము అన్న విదురసీతిని, మనసా, వాచా, కర్మణా పాటించే పరమపావనుడు శ్రీ గంగప్పగారు.

ఇక సాహిత్యం విషయానికి వస్తే ఆయన సాహితీక్షేత్రంలో నిత్య కృషీవలుడు. పదసాహిత్యాన్ని ఔపోసనపట్టిన ఘనాపాటి. నాటకరంగంపై ఎనలేని శ్రద్ధాశక్తులు కలిగిన వ్యక్తి. అసలు డాక్టరేట్ పట్టా హిందినది కూడా శ్రీ కోలాచలం శ్రీనివాసరావు నాటక సాహిత్యంపై చేసిన పరిశోధనా ఫలితమే. తెలుగు నాటక సాహిత్యంపై కూడా అనేక విమర్శనాత్మక రచనలు చేశారు.

వీరు "దేశం బాగుపడాలంటే" అనే పేరుతో ఎనిమిది నాటికలు వ్రాసి ఈ పుస్తంలో హిందుపరచటం జరిగింది. ఇందులో "తిరస్కృత" మహా భారతంలో అంబ భీష్మునిచే తిరస్కరించసడిన ఘట్టం. ఈ నాటికలో

సంభాషణలు సందర్భోచితంగా మృదుమధురంగా, జనరంజకంగా ఉన్నాయి. రెండవ నాటిక "లీల" ప్రేమకథాంశము. మూడవది "దేశం బాగుపడాలంటే" అవినీతి నిర్మూలనాధ్యేయంగా కలది. ఇందులో కథానాయకుడు సేల్ఫ్ టాక్స్ ఆఫీసర్. అతను నిజాయితీపరుడు. అవినీతి కార్యకలాపాలకు పూర్తిగా వ్యతిరేకి. కొందరు చీకటిబజారు వ్యాపారులు వారి అటలు సాగకపోవటంతో వీరిని అక్రమంగా ఒక కేసులో ఇరికించి A. C. B. వారికి పట్టించాలని చూస్తారు. కానీ చివరికి C. I. D. శివం పన్నిన ఉచ్చులోపడి, నిజం బహిర్గతంకాగా, కుట్రదారులు అరెస్టుకాబడతారు. ఈ నాటిక ద్వారా రాష్ట్రానికి అత్యధిక రెవెన్యూను సమకూర్చి పెట్టే సేల్ఫ్ టాక్స్ డిపార్ట్మెంట్ లో చాలామంది నిజాయితీపరులైన అధికారులున్నారనే వాస్తవాన్ని బహిర్గత పరచటమేకాక, లంచాలు ఇచ్చేవారిని, పుచ్చుకునేవారిని కూడా శిక్షించాలి అనే చక్కటి సందేశాన్ని రచయిత ఇవ్వటం పరిగింది. సేల్ఫ్ టాక్స్ డిపార్ట్మెంటులో ఉన్నత ఉద్యోగులుగా పనిచేసి పదవీవిరమణ చేసిన నాతోను, అమూల్యశ్రీ జె. అమ్మలయ్యగారితోను, రచయితకున్న సుదీర్ఘపరిచయం, స్నేహం బహుశా వీరిని ఈ నాటిక రచనకు ప్రోత్సహించి ఉండవచ్చు. మిగతా నాటికలు అనగా "ప్రగతి" దేశాభ్యుదయాన్నీ, "పునర్వావనం" శాస్త్ర పురోగతిని, "ఉపాయం" దొంగలబారినుండి తెలివిగా తప్పించుకోవడాన్నీ, "భిగిరించినమోడు" తుఫానువారతపడిన కుటుంబం పడిన నష్టాలనూ మనకు వివరిస్తాయి. ఇకపోతే చివరినాటిక "క్రాంతి" కుటుంబనియంత్రణ అవశ్యకతను, వరకట్న దురాచారాన్ని ఎదిరించాల్సిన తక్షణ కర్తవ్యాన్ని మనకు ప్రబోధిస్తుంది. అన్ని నాటికలను యోగ్యంగాను, ప్రేక్షకులను ఆకట్టుకునే విధంగామలచడంలో అచార్య గంగప్పగారు పూర్తిగా కృతకృత్యులయ్యారు. దాదాపుగా ఈ నాటికలన్నీ సమకాలీన సమస్యలను మన కళ్ళకుకట్టినట్లుగా చూపెట్టడమేకాక, రచయిత అభ్యుదయభావాలను వెల్లడిస్తున్నాయి.

అచార్య గంగప్పగారితో నా పరిచయం ఈనాటిది కాదు. గత 10 సంవత్సరాలుగా మేము మంచి స్నేహితులము, పైగా సాహితీ మిత్రమండలి

సభ్యులము. గత 5 సంవత్సరాలుగా గుంటూరులోని పై సాహితీ సంస్థకు నేను అధ్యక్షుడిని, ప్రొఫెసర్ గంగప్పగారు ప్రధానకార్యదర్శి, అమూల్యశ్రీ జె. అమ్మలయ్యగారు గౌరవాధ్యక్షులు. ఇప్పటికి మేము పైసంస్థ అధ్వర్యంలో దాదాపు 40 పైగానే గుంటూరులో సాహితీ కార్యక్రమాలను నిర్వహించాము. మా ఈ స్నేహాన్ని పురస్కరించుకొని, మాలో ఒకరికిపై ఒకరికి కల ప్రేమాభిమానాలకు గుర్తుగా తన నాటికల సంపుటిని నాకు అంకితమివ్వ దలచి, ఆ విషయాన్ని నాతో చెప్పినప్పుడు, వారి సంకల్పాన్ని నేను మహా భాగ్యంగా భావించి నా అంగీకారాన్ని తెలియచేశాను. హిమాలయాలకంటే ఉన్నతమైన వ్యక్తిత్వాన్ని, మానవత్వాన్ని, తనదిగా చేసుకొని భాసించుచున్న ఒక అరుదైన వ్యక్తి అయిన ఆచార్య గంగప్పగారు తన నాటికల సంపుటిని నాకు ప్రేమతో అంకితమిచ్చినందుకు వారికి శతసహస్రవందనాలను సమర్పించుకొంటున్నాను.

భవదీయుడు

బి. వేదయ్య

అధ్యక్షుడు

సాహితీ మిత్రమండలి-గుంటూరు

ప్రవేశిక

సృజన విమర్శ రెండంచులుగా కొనసాగిన సాహిత్య రచనావ్యాసంగం మూడుపూవులుగా పుష్పించి అరవై వసంతాల వయస్సులో అరవై కాయలుగా ఫలించడం నా అదృష్టంగా భావిస్తున్నాను. ప్రతిభా సంపూజితమైంది. ఈ సృజన. ప్రతిభా వ్యుత్పవ్యభ్యాసాలలో ప్రతిభ గరియసి. అలాంటి ప్రతిభ మూలాన్నే సృజనాత్మకశక్తి నన్నూరకుండనీక రచనలెన్నింటినో చేయించింది. నా అవిశ్రాంతాధ్యయనం, బోధన, శోధనలలో విమర్శలెన్నో వెలిశాయి. ఈ విమర్శకు సైతం మూలమయ్యే సృజన విశేషమైంది. నాలోని సృజనాత్మకత మూలాన్నే అనేక కవితలు, కథలు, నాటికానాటకాలు, నవలలు వెలువడ్డాయి. నవోదయం, బాలగేయాలు, అంతరంగతరంగాలు అనే కవితలు, 'తీరినభయం' కథలు, 'పదకవితాపితామహుడు' నాటకం, 'సుహాసినీహాసం, రాజరాజప్రశస్తి, అత్మార్పణము' నవలలు, ముద్రణకు నోచుకొన్నాయి. ఎప్పుడో రచింపబడి, కొన్ని నాటకరంగంపై ప్రదర్శితమై మరికొన్ని రేడియోలో ప్రసారితమైన ఈ నాటికలు ప్రస్తుతం 'దేశం బాగు పడాలంటే' అనే పేర వెలుగుచూస్తున్నందుకు సంతోషంగా ఉంది.

'పునర్యావనం' మొట్టమొదటి నాటిక. ఇది హైద్రాబాద్ ఆకాశవాణి కేంద్రంనుంచి 6-2-1965న ప్రసారమైంది. దీనికి 'నథానియల్ హార్న్' రచించిన 'డాక్టర్ హెడీగర్స్ ఎక్స్పెరిమెంట్' అనే కథ ఆధారం. జరామరణాలు ప్రాణినహణాలు. కానీ ముసలితనంపోయి మళ్ళీ యౌవనం వస్తుందంటే మానవ మనఃప్రవృత్తుల్లో కలిగే పరిణామాల్ని ఇందులో చిత్రించడం జరిగింది. రెండో నాటిక 'తిరస్కృత' హైద్రాబాద్ ఆకాశవాణి కేంద్రం నుంచి 12-4-1996న ప్రసారమైంది. తిక్కన భారతం ఉద్యోగపర్యం, చతుర్థాశ్వాసంలోని అంబోపాఖ్యానం ప్రారంభంలోని 10, 12 పద్యాలు ఆధారం. అంబకు కలిగిన అన్యాయానికి రసహృదయం ద్రవిస్తుంది. తద్రూప కల్పనమే ఈ నాటిక.

తక్కినవన్నీ సామాజికేతివృత్తాలు గల నాటికలు. 1964లో 'దేశం బాగుపడాలంటే' నాటిక మాపెనుకొండ హైస్కూల్ వార్షికోత్సవంలో ప్రదర్శ

నార్థం రచితం. అదే సంవత్సరం 'విజయం మనదే' నాటకం రచించారు. అంతకుముందు సంవత్సరం వార్షికోత్సవంలో 'లీల' నాటిక ప్రదర్శించబడింది. దేశప్రగతిని చాటిచెప్పే నాటిక 'ప్రగతి' 1970లో అనంతపురం ప్రభుత్వ కళాశాల వార్షికోత్సవంలో ప్రదర్శించబడింది. అవెనుక దివిసీమలో జరిగిన భయంకర వినాశకరమైన తుఫాన్ వల్ల జరిగిన నష్టాల్ని చిత్రించే నాటిక 'చిగురించినమోడు'. శ్రీ శిశుసంక్షేమంతోపాటు శ్రీవ్యక్తిత్వవికాసం అశించే నాటకం 'క్రాంతి'. వీటన్నిట ప్రతీకాత్మక, సమస్యాత్మక, దేశభక్తి పూరిత, మానవతాదృక్పథాలు ప్రాధాన్యం పోషిస్తాయి; ప్రబోధిస్తాయి.

నేను గుంటూరు నివాసినయ్యాక ఎందరో మహానుభావుల పరిచయ భాగ్యం కలిగింది. వారందరూ నన్నెంతగానో మన్నించి స్నేహభావంతో చూస్తూ ఉండడం నాభాగ్యం. అందునా ప్రసిద్ధ కవిపండితులు, 'అమూల్యశ్రీ' జె. అమ్మలయ్యగారి పరిచయంవల్ల శ్రీ వి వేదయ్యగారితో సాన్నిహిత్యం ఏర్పడింది. వారేర్పాటు చేసిన సాహితీ మిత్రమండలికి నన్ను ప్రధానకార్యదర్శిగా నియమించుకొని గౌరవించారు. ఆనాటినుంచి సన్నిత్రులు శ్రీ వేదయ్యగారితో కలిగిన మైత్రి గొప్పదని భావిస్తున్నాను. ఆ స్నేహాన్ని పురస్కరించుకొని నా ఈ నాటికల సంపుటిని వారి దంపతులకు అంకిత మివ్వదలచానని చెప్పగానే అంగీకరించి నన్ను ధన్యుణ్ణి చేశారు. శ్రీ వేదయ్యగారికి, వారి శ్రీమతి అనసూయగారికి నా కృతజ్ఞతలు.

అడిగినదేతడవుగా మాన్య మిత్రులు శ్రీ 'అమూల్యశ్రీ' గారు నా నాటికల సంపుటికి 'నాంది' సంతరించి నన్ననుగ్రహించారు. అలానే నా శిష్యుడు వర్ధిష్టువు డా॥ కందిమళ్ళ సాంబశివరావు తన నాటకరంగానుభవంతో 'ప్రస్తావన'ను సమకూర్చాడు. వీరిద్దరికీ క్రమంగా నానమస్సులు, ఆశీస్సులు.

నా ఈ నాటికలలో కొన్నింటిని ప్రసారం చేసిన ఆకాశవాణి అధికారులకు, ప్రదర్శించిన మిత్రులకు, చక్కటి ముఖపత్ర చిత్రణ చేసిన శ్రీ దేవీప్రసాద్‌కి, ఈ రచన ఇంత సుందరంగా సిద్ధం కావడానికి సహకరించిన శ్రీ లక్ష్మీగణపతి ప్రింటర్స్ అధినేతలు శ్రీ బి.వి.యస్. శాస్త్రిగారికి, శ్రీ కోటేశ్వరరావుకు, వారి సిబ్బందికి నా ధన్యవాదాలు !

అచార్య ఎస్. గంగప్ప

అంకితం

సృష్టి చిత్రాతిచిత్రమైంది !

తద్రహస్యమూహతీతమైంది !

తూర్పు పడమరలు దూరం దూరం

అయినాకలుపుతుంది పరస్పరం !

ఉద్యోగరీత్యా తిరిగాను తెలుగు నాడంతా !

గర్భపురిని నిలిచాను కేవలీవితమంతా !

ఎందరో మహనీయుల పరిచయం

వీడనివాడని స్నేహపరిమళమయం !

నాకు నచ్చిన మిత్రులు శ్రీ వేదయ్యగారు

మంచికి, మహిమకారానికి మారుపేరు !

స్వయాన ఉత్తమ కళారాధకులు

విశిష్టకళ, కళాకారుల పోషకులు !

కళామతల్లి నిరంతర సేవాపరులు

'కళాభూషణ' సార్థక విరుదాంకితులు !

వారికనుకూల ధర్మపత్ని శ్రీమతి అనసూయగారు

అరమరిక నెరుగని అనందదాంపత్యం వారిది

అలాంటి ఉత్తమదంపతులకు

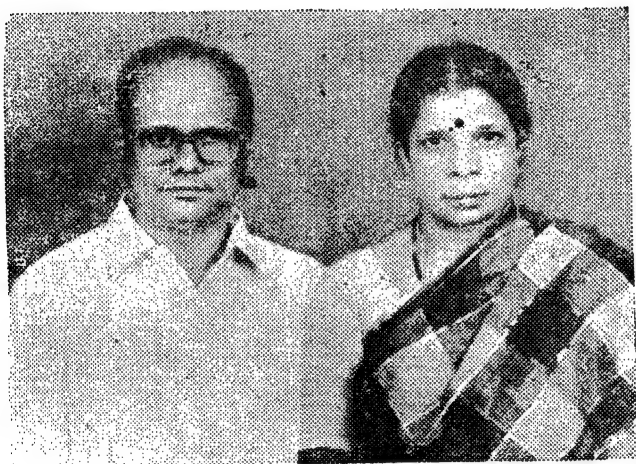
ఇస్తున్నా నాటికల సంపుటి అంకితం

మాస్నేహానికి కలకాలం గుర్తుగా ఉండేలా !

తులలేని వెలలేని మణిభూషణంగా వెలిగేలా !

అచార్య ఎస్. గంగప్ప

కృత్రికర్త దుపతులు

ఆచార్య ఎస్. గంగప్ప, శ్రీమతి హర్వతమ్మ

స్వీకర్త దంపతులు

శ్రీ వి. వేదయ్య, శ్రీమతి అనసూయ

తిరస్కృత

పాత్రలు :-

1. అంబ
2. సాశ్వతుడు
3. భీష్ముడు
4. సత్యవతి
5. భటుడు

[తెరలో]

సర్వంసహవల్లభా ! సాశ్వరాజరాజా ! ఐహుపరాక్
సౌంభవురీవల్లభా ! సాశ్వమహారాజా ! ఐహుపరాక్
శత్రుభయంకరా ! సాశ్వమహారాజా ! ఐహుపరాక్
మిత్రశివంకరా ! సాశ్వరాజరాజా ! ఐహుపరాక్

[సాశ్వరాజప్రవేశం]

భటుడు:- ప్రభూ ! అననమలంకరించాలని మీ భృత్యుడు వేడుకొంటున్నాడు.

(నిష్క్రమిస్తాడు)

(సాశ్వతుడు అననమలంకరించగానే సభలో కరతాళధ్వనులు.)

భటుడు:- (ప్రవేశించి) మహారాజా ! ఓకశ్రీ ప్రభువుల దర్శనానికై ద్వారంవద్ద వేచి ఉన్నది.

సాశ్వరాజ:- ఏమి! మా దర్శనార్థం ఒక వనిక వేచి ఉన్నదా ? ఆశ్చర్యమే ! మా అజ్ఞుని పరిసాలించడానికి వెళ్ళిన చారు నారూపం ధరించి వచ్చా? లేక మా శత్రుకోటిలోని వాడెవడైన అట్టివేషంలో వచ్చాడా ? కాక నిజంగానే శ్రీయే వచ్చిందా ? భద్రా ప్రవేశపెట్టు చూద్దాం.

భటు:- చిత్తం. ప్రభువుల అజ్ఞ(అనిపించి) వెనుదిరిగి వస్తాడు.)

శ్రీ:- (నిండు ముసుగులో ఉండి) ప్రపశ్రేయఃకు ఈ దీనురాలు హృదయపూర్వక వందనం అచరిస్తూ ఉంది. ఈ దుఃఖిత దుఃఖం పోగొట్టాలని వేడుకొంటూ ఉంది.

సాశ్వ:- ఓ అజ్ఞాత వనితా ! నీ వెవరవు ? నీకు కలిగిన దుఃఖమేమిటి ?

శ్రీ:- ప్రభువుల సాంగత్యం లేకుండాడమే ఈ దుఃఖానికి కారణం.

సాళ్వ:- ఏమీ మాతో సాంగత్యమా ? వింతైన మాటలు.

శ్రీ:- లేదురాణా! మిక్కిలి సహజం.

సాళ్వ:- అదెట్లు ? (కోపంతో) ప్రభువులతో వరాచికాలా ?

శ్రీ:- కాదు మహారాణా కాదు. హృదయావేదన. వద్దాగమనానికై వేచివుండే చకోరంలాగా నేను ప్రభువులను వెతుకుతూ వచ్చాను.

సాళ్వ:- నీ కథ్యంతరం లేకపోతే అవగుంతనం తొలగించి మా సంశయ విచ్ఛేదం చేయగలవా ?

శ్రీ:- ఔనుప్రభూ ! అకడుకేగదా ఈ దీనురాలు ఇంత దూరం రావడం ! తమ పాదదాసిని ! సంపూర్ణ ప్రణయ కంఠద్వసి జ్ఞాపకం లేదాస్వామి !

సాళ్వ:- నిజమే! పరిచిత కంఠమే నీవు అందివు కాదుగదా ?

శ్రీ:- ప్రభూ! ఇంకాదేని కనుమానం (అంటూ ముసుగు తీసివేసి) అవగుంతనం తొలగించాను. చూడండి స్వామి మీ పాదదాసిని టానో కాదో ?

సాళ్వ:- (ఆశ్చర్యంతో) మా అనుమానం నిజమే అయింది. కాశీరాజపుత్రీ! అంబా! పరపుణ్య పరిగ్రహేతవు నీ రాకకు కారణమేమిటి ?

అంబ:- ప్రభూ ! స్రవణయమున్నచోటికి వడతి రావడం స్వాయమేగదా?

సాళ్వ:- తుమ్మెద పుష్పాన్ని వెతుక్కుంటూ చెడుతుందిగానీ, పుష్పం తుమ్మెద కోసం రావడం చాలా విరుద్ధం.

అంబ:- పరిస్థితులు భారమైన సంగతి ప్రభువులకు విదితమే.

సాళ్వ:- నీ వాక్రూఢిత పుష్పానివి. మా హృదయంలో చోటులేదు.

అంబ:- పాపం శమించుగాక. విపావ మెరుగని దీ దీనురాలు. కంఠవ్యరాజను ప్రభూ! నిష్కళంక ప్రేమనే మరచితిరా స్వామి ?

సాళ్వ:- అచాకనాటి సంగతి.

అంబ:- కాదు నినాదికై నా మీ పాదసేవనే కోరుతున్నది. మీ కోసం కష్టనష్టాలను భరించి వచ్చిందే.

సాళ్వ:- ఒకనాడు నిమ్మతప్ప ఇతరస్త్రీలను మేము కన్నెత్తి చూడదలచుకోలేదు. కాని పరపురుషుడు బలక్కారంగా రథారూఢుగావించి, అవహరించుకొని పోగా వెనుదిరిగి వచ్చిన నిమ్మమేము స్వీకరింపజాలము. అది ధర్మవిరుద్ధం కన్యాత్వం సెలించింది.

అంబ:- అమాట అనకండిస్వామీ ! నేను వినజాలను.

సాళ్వ:- నీ మాట నిజమే అయితే, బలవరాక్రమ సంవత్సరాలు, అరివీరభయం కడలు అయిన మాదోబీ రాజన్యులందరు స్వయంవరానికి నేంచేసి ఉండగా దుర్వృత్తితో, కండకావరంతో భీష్ముడు నిన్నపహరించి రథంలో కూర్చుండ బెట్టుకొని వెళ్లటాంటే మేము చతురంగబల సమేతంగా ఎదిరించగా నమస్త రాజులను పారద్రోలి భీష్ముడు పోయినప్పుడు లేనిప్రేమ ఇప్పుడు కలిగినదా ? ఎవరైనా నవ్విపోతారు ! మేము సహించలేం.

అంబ:- నా ప్రార్థన ఆలకింప వేడుకొంటున్నాను.

అన్నెము పున్నెమున్నెరుగ అంబను, మీ పదదాసి నే ప్రభూ !

కన్నియనాడు, క్రూరత సకారణ నిందితజేయధర్మమే ?

ఎన్నివిధంబులనృదిన నెన్నినదోషము లేదోకింతయున్,

మన్ననచేయవేడెదను మాన్యవరా ననుప్రేమమీరగన్.

సాళ్వ:- ఇట్టి ప్రార్థనలకు మా హృదయం కరుగదు. పరగృహీతవైన నిన్ను స్వీకరించడం మా ఆచారంకాదు. పరభుక్తాన్నం అంగీకరించే అవివేకిగూడా ఉంటాడా ?

మన్మనోజలధికి చంద్రమఃకళవని

తలచితి మవుడు ప్రేమతో వెలదినిన్ను,

అట్టి యాశాభవనములు నిట్టె గూలె

నిన్ను స్వీకరింపనిపుడు నితియగునే?

నీ ముఖం చూసెట్లు. మేమిక సహించలేం పో.

అంబ:- ప్రభూ ! నాకే పాపమంటదు. భీష్ముడును దోషదూషితుడుకాదు.

సాళ్వ:- ప్రయోజన రహితం వెడలిపో. అనవసరమైనమాట లెందుకు ?

అంబ:- స్వామీ ! దయార్థి చిత్తంతో దీనురాలి పలుకులు వినాలని వేడుకొంటున్నది. తన తమ్ముడు విచిత్రనిర్మలనకు వివాహం చేయడానికి నాచెల్లెండ్రతో నన్ను భీష్ముడు తీసుకొని వెళ్ళాడు. మీ యందలి ప్రేమవిన్న భీష్ముడు నన్ను మీ పాలికి వంపించాడు. దయ చూపండిప్రభూ ! ఆ విషయం వింటే మీకే తెలియగలదు. ఆలకించండిరాజా !

భీష్ముడు:- ఘోరాణీ ! సత్యవతీమాతా ! పుత్రుడు విశేతమై ప్రణమిల్లుతున్నాడు.

సత్య:- వచ్చావా నాయనా ! దేవవ్రతా ! మా యందుగల నీ నిర్మలభక్తి, నిరుపమానమైన నీ అనుజ్ఞప్రేమ, అనన్యసామాన్యమైన నీ మగ్గటిమి మాకు తెలుసు. అయుష్మాన్ భవ !

భీష్ము:- అమ్మా ! కాశీరాజపుత్రులు స్వయంవరాలంకృతలై ఉండగా పరాక్రమ సంపన్నులు భుజగర్వ దుర్వార్లు అయిన రాజన్యులెందరో స్వయంవరానికై వచ్చారు. నేనుపెళ్లి వెంటనే కాశీరాజ పుత్రులు మువ్వరిని నారథంలో కూర్చుండజేట్టుకొని హస్తినకు వస్తూండగ రాజులందరు క్రుద్ధులై చతురంగబల సమేతంగా నా మీదికి ఒక్కొక్కటిగా దండెత్తివచ్చి చుట్టుముట్టారు. నా ప్రచండ కోదండ కళానైపుణ్యం ప్రకటించి శత్రుమూకలు పలాయనమయ్యేట్లుగాచేసి శౌర్యాబోవంతో మీకు కోదండ్రు కాదగిన మువ్వరు కన్యలను తెచ్చాను మాతా !

సత్య:- చాలా సంతోషం నాయనా ! నీ పరాక్రమం మాకు తెలిసిందేకద. గంగా శంతనుల పుత్రుడవు, పరశురాముని శిష్యుడవు. అప్రకృష్ట ప్రవీణుడవు. నీ కసాధ్య ముంటుందా నాయనా ! ఏరీ ? మా కోదండ్రును చూపించు నాయనా !

(అంబ, అంబిక, అంబాలికల ప్రవేశం)

భీష్ముడు:- తల్లీ ! వీరే అంబ, అంబిక, అంబాలిక- (అంటూండగా అంబిక, అంబాలికలు సత్యవతికి ప్రణమిల్లుతారు. కాని అంబ మాత్రం నిలిచి ఉంటుంది.)

భీష్ముడు:- (కోపంకో) అంబా ఏమిటివైపరీత్యం ? నీకంటె చిన్నవాళ్ళు అంబిక, అంబాలికలకున్న మర్యాదా నీకు తెలియద ? మాతల్లి పాదాలకు నమస్కరించు.

అంబ:- ఆర్యా ! నాకు మర్యాద తెలియకకాదు.

భీష్ముడు:- మరింకెందుకు ?

అంబ:- నా మనవి అలంకించిన నీ కోపానికి కారణముండదు.

భీష్ము:- ఏమిటదీ ?

అంబ:- నా మనస్సెరుగని నీవు నన్ను కొనితెచ్చావు.

భీష్ము:- నీ మనోగతాభిప్రాయ మేమిటి ?

అంబ:- చాలకాలంనుంచి నేను సాళ్వవల్లభులను ప్రగాఢంగా ప్రేమిస్తున్నాను! వారు గూడా నాపై ప్రేమాతిశయంతో ఉన్నారు.

భీష్మ:- అసంగతి నేనెరుగనుగదా ?

అంబ:- మీకు తెలియనందువల్ల నే యిట్టిక్లిష్ట పరిస్థితి యేర్పడింది.

భీష్మ:- ఇందులో దోషమేముంది ? నీ తండ్రి కాశీరాజు నీ స్వయంవరం ప్రకటించిన సంగతి తెలిసిననేను నా తమ్మునకు రాణులజేయటానికి మిమ్ములను కొని వచ్చాను.

అంబ:- మా తండ్రిగూడా మా ప్రణయ విషయమెరుంగక స్వయంవరం చాటింపించాడు. అందుకు నానాదేశ రాజుచిరాజు లేతేంచారు. వారిలో నాప్రాణేశ్వరుడు సాళ్వవల్లభులుగూడా ఉన్నారు. వారినే వరింప నేను మధురక్షణానికై వేచి ఉన్నాను. ఇంతలో హఠాత్తుగా నీ యాగమనము, అహూత రాజన్యుల పారద్రోలి మమ్మువహరించి తీసుకొని రావడమూ ఊణంలో జరిగి పొయ్యాయి.

భీష్మ:- తెలియక జరిగిపోయింది. చింతించకు.

సత్య:- నాయనా దేవవ్రతా అనుభవం జరిగిపోయింది. (అంబతో) అంబా నీ అభిప్రాయ మేమిటి ?

అంబ:- ఆర్యురాలా నా నిష్కళంక ప్రేమను మన్నించి, సాళ్వవల్లభుల వద్దకు పొయ్యేందుకు అనుగ్రహించాలని వేడుకొంటున్నాను. (భీష్మునితో) అక్క నీవు స్వధర్మ విదుడవు. నీకు వేరుగాచెప్పవనిలేదు.

ప్రేమగల చోటికనువుట ప్రీతియగును

సర్వధర్మసారవిదుడు శార్యధనుడ!

నా మనోనాయకుని జేరనన్ను బంపు

న్యాయమును గూర్చి శీఘ్రమేయవిచార!

సత్య:- నాయనా ! దేవవ్రతా ! అంబ కోరినట్లు చేయడం మనకు శ్రేయస్కరం. (అంబతో) అంబా ! నీవు వెళ్ళి నీ జీవితేశ్వరునితో సుఖంగా జీవించు.

భీష్మ:- అంబా !

“పెంచినాను సాఖ్యనకయి ప్రేమలతను”

అన్న నీ మనోగత మిప్పు వ్యక్తమయ్యె,

తెచ్చినాడ బలముమీర తెలియజేను,

ఫోయి విభునితో సుఖముల పొండుమమ్మ !

అంబ :- అర్యా! నీవు ధార్మికుడవని నాకు తెలుసు. నాకు అనిర్వచనీయానందం కలిగింది.

సత్య :- దేవప్రతా! కౌరవవంశమర్యాదకు ఉచితమైన మాటలు చెప్పావు. నాకూ సంతోషమే. నీవు వెంటనే వెళ్ళి వృద్ధాంగనల సాయంతో అంబ ప్రయాణానికి ఏర్పాట్లుచేయి. నేనుగూడ వెళ్ళి ఆయుష్మంతుడు విచిత్రవీర్యునితో అంబిక, అంబాలకల వివాహానికి తగిన సన్నాహాలు గావిస్తాను. (అంబతో, అంబా! సుఖంగా వెళ్ళిరా.

అంబ :- మహారాణి! నాభాగ్యం.

వీష్ణు :- అంబా! ఇటురా, మాతా! మీ ఆజ్ఞను పాలిస్తాను.

[అందరు నిష్క్రమిస్తారు]

.....XX.....X

అంబ :- ఇప్పటికైనా తెలిసిందా ప్రభూ! నాలోచోషం లేదన్న సంగతి.

సాళ్య :- అంబా! మేము స్వీకరింపజాలం. లోకం వేరెత్తిచూపుతుంది.

అంబ :- అయితే లోకంకోసం ఆ కలుషహృదయ, ప్రేమ నిర్భరమానన అయిన నన్ను త్యజిస్తారా రాజా!

సాళ్య :- రాజా ప్రధాన ప్రకృతి: కనుక ఆదర్శమూర్తి కావాలి. లేకపోతే 'యథా రాజా తథాప్రజా' అన్నసూక్తి ప్రకారం ప్రజలు కూడ ప్రవర్తిస్తారు.

అంబ :- తుష్టింభావం వహించిత్పశీకరించడమే ఆదర్శమంటారా?

సాళ్య :- కాదు. సత్సంప్రదాయాన్ని కాలదన్నక దానిని ఉద్ధరించడమే మా అభిమతం.

అంబ :- మరి ఇచ్చినమాట నిలబెట్టుకొనడం మీ అభిమతం కాదా!

సాళ్య :- ధర్మవిరుద్ధమైనప్పుడు ఇచ్చిన మాటతృణీకరించడమే ఉచితం.

అంబ :- అయితే మీ ప్రణయమంతా కల్గి అన్నమాట!

సాళ్య :- అప్పుడది సత్యం. కాని ఇప్పుడు వ్యతిరేకం.

అంబ :- కాని ప్రభూ! మళ్ళీ మిమ్ములను అర్థిస్తున్నాను. దీనురాలిని స్వీకరించండి

ప్రభూ! కడకు మీసాదదాసిగా నైన బ్రతకనివ్వండి స్వామీ!

సాళ్య :- అంబ! మేము స్వీకరించలేం. స్వీకరించలేం. పరిపరి విధాల చెప్పిన నీవు గ్రహించవు. మా మానసికాందోళన గుర్తించలేవా?

అంబ :- [కొంత సేపు మౌనంగా ఉండి, అశ్రుధారలు రాలుతూండగా] ప్రభూ !
ముగ్ధునైన నాకు ప్రేమనేర్పి, వేయి వసంతాల సంతోషం నాలో కుప్పబోసి,
ఇప్పుడు త్రోసిపుచ్చడం న్యాయమా ?

సాశ్వ :- అంబా! మాకు శతవిధాలా చెప్పవనిలేదు. నీవనర్హువు.

అంబ :- స్వామీ! నన్ను కామశరపీడితనుజేసి విరహానలదగ్ధును గావించి, తప్పు
కోవడం ధర్మం కాదు. నా హృదయవేదవ గ్రహించండి.

సాశ్వ :- సాధ్యంకాదు? దుర్బుద్ధితో అపహరించిపోయిన వానినే శరణు
వేడుకో.

అంబ :- అదెలా సాధ్యం ! సంపూర్ణ ప్రణయానందం రుచిమూపిన వారే
త్యజిస్తూండగా, వీమ్ముడు తన తమ్మునికి వివాహం చేయడానికంగీకరిస్తావా!

సాశ్వ :- ఏదీ ఏమైన మేము గ్రహించడం స్వప్నవార్తి ధర్మవిరుద్ధం.

అంబ :- [మౌనం వహించి] మీరు మగవారనిపించుకొన్నారు. బలవరాక్రమా
లతో కొవిపోయిన వీరుని వదలివచ్చాను. ప్రేమమూర్తినన్న మీతో
త్యజింపబడ్డాను. ఇట్టి పరిస్థితిలో స్త్రీ జీవితం ఎలా పరిణమిస్తుందో
గమనించారా !

సాశ్వ :- జీవితం దుఃఖప్రాయమన్న సంగతి మాకు తెలుసు. కాని మేము ఇంత
కంటే చేసే దేమిలేదు.

అంబ :- నాబ్రతుకిలా బిందలపుతుందని నేను కలలో గూడ తలంచలేదు. హే
భగవాన్ ! నేను చేసిన పాపమేమి? [సభనుద్దేశించి] సభాసదులారా !
పెద్దలారా! మీరైన న్యాయం చెప్పండి.

సాశ్వ :- మా మాటకు తిరుగులేదు నీవు వెళ్ళ వచ్చు.

[సభనిశ్శబ్దం]

అంబ :- ఏమీ! ఇంతేనా! సభమౌనం వహించింది. నాకేదీదక్కు? [కన్నీటితో]
నా జీవితం త్రిశంకుస్వర్గం. రెంటికి జెడిన రేవనిలా అయ్యాను. నా జీవితం
దుర్భరం కావడానికి కారణం మీరే కాదు. మాతండ్రి. నేను పరాధీన
మనస్సే. అన్న సంగతి తెలియక స్వయంబలిం ప్రకటించారు. అందువల్ల
మాతండ్రి కారణం. కాదు మాతండ్రి నా మనస్సంగతి తెలుపకుండడం
వల్ల నేనే కారణం. అంతేగాక నేను పూర్వజన్మలో ఏజంటుకోవడబాటు

కల్గిందాను కాబోలును. కాని యదీకాదు. దీనికి హేతుభూతుడు భీష్ముడు. భీష్ముడు హతాత్తుగా వచ్చి నన్ను పరిగ్రహించిపోకుంటే నా అఖిలావ ప్రకారమే మిమ్ము వరించి ఉండేదానను. కాబట్టి దీనికంతటికి నిజమైన కారణం భీష్ముడు. భీష్ముని సాధించితీరుతాను. అబల అగ్రహించిన ఏమైన చేయగలదని నిరూపిస్తాను వ్యర్థమైన జీవితాన్ని ఆ విధంగా నఫలించేను కొంటాను. ప్రభూ! నా జీవితం నాశనమైంది మీరైన సుఖంగా బ్రతకండి. మీ చేత తిరస్కృతను.

పాశ్వ :- బా! నీప్రణయక్షమాగుణం మహాత్తరం! నీప్రేమ నిర్మలం, ఆమరం! హృదయ విదారకమైన నీ స్థితిచూస్తూ కూర్చుండలేం. యామనస్సాందోళితమైంది. కాని స్వీకరించి ధర్మవిరుద్ధం ఆచరించలేము. పోపో మా మందిరం వెడలి. మేమింకనియవ జాలము. (అంటూ నిష్క్రమిస్తాడు)

అంబ:- [దుఃఖంతో] ప్రభూ! తిరస్కరించి వెళ్లుతున్నారా? బాను నేను తిరస్కృతను. ఇట్టి నా దుస్థితికి కారణం భీష్ముడు ఇతడు సత్ప్రవతుడట! తెలిసిందిలే నీ సత్యవ్రతం. [మౌనం] ఓ భీష్ముడా! దుర్బరమైన నా వరాధవాగ్ని నుంచి తప్పించుకోలేవు. నీవు గావించిన ఘోరానికి తగిన ఫలం అనుభవించగలవు.

అబలయన బడెడు వనిత అపనియందు

సఖల యై నిన్ను సాధించు శపథమూని

తపము హారముగచేసి, దర్పమునను

కదన రంగాన భీష్ముడ! కాచుకొమ్ము!

అహ! జీవితం దుర్బరం. దుస్సహం. హృదయంబ్రద్ధలవుతుంది. భరించ లేకున్నాను. కాని భరించడం అవసరం. నా శపథం పరిపూర్తి చేస్తాను. భీష్ముని కారణంగా ప్రేమించిన వాళ్లచే తిరస్కరించవచ్చాను. బాను నేను తిరస్కృతను [అంటూ నిష్క్రమిస్తుంది]

(అకాశవాణి సౌజన్యంతో)

పాత్రలు :

1. శ్యామ్ప్రసాద్
2. లీల
3. సాంబమూర్తి
4. రాఘవులు

రంగం - 1

[పెద్ద హాలు, —హాల్లో గోడలకు నానరకాల చిత్రాలు వ్రేలాడజేయబడి ఉంటాయి— ఒక పెద్ద దీరువా, ప్రక్కనే చిత్రకారుడికి కావలసిన సరంజామా అంతా హాల్లో కుడిప్రక్క ఉంటుంది. ఒక స్త్రీమూర్తి నగం చిత్రింపబడిఉంటుంది. మధ్యన ఒకబిల్లు, చుట్టూ నాలుగైదు కుర్చీలు ఉంటాయి— బిల్లు మీద 'లైమ్ పీస్' ఉంటుంది— ఎడమప్రక్కే ఇంకో గదిలోకి ద్వారముంటుంది— ఆ ప్రక్కనే 'టాయలెట్ రూమ్' ఉంటుంది— ఉదయం 9 గంటల సమయం.]

శ్యామ్ప్రసాద్ : [పాతికేళ్ల వయస్సు - భగ్గువృద్ధయునిలాగా తలసంస్కార రహితంగా ఉంటుంది. స్త్రీమూర్తిని చిత్రిస్తూంటాడు - మధ్యమధ్య పిచ్చిగా పాటలుగూడ పాడుతూంటాడు.]

“చిత్రమే ఆడునటే - చిత్రమే పాడునటే....”

ప్రేయసీ! నాప్రేమనే శంకిస్తున్నావా? నానిష్కలంక ప్రేమను తిరస్కరిస్తావా? నాప్రేమకు తార్కాణం ఈ నీ చిత్రమే. అన్ని ప్రేమలేఖలువాస్త్రే ఒక్కదానికై నా బదులువాసిన పాపానబోయావా? నా హృదయమే కావా అంతే నీపాదాలకర్పణ చేసుకొందునుగదా? నీ కనునవ్వులలో స్వర్గాన్ని చూచేభాగ్యం నాకులేదా? నాకు ప్రపంచమంతా లీలామయమే. లీలా! లీలా! అని పరికపించి మరణించాల్సిందేనా! నాకు వేరు శుభ్యంలేదా?

[అంటూండగా సాంబమూర్తి ప్రవేశం - శ్యామ్ కంటే రెండేళ్ళు చిన్న - బొంబులనుంచి గూడ ఆప్తమిత్రులు.]

సాంబమూర్తి : [[ప్రవేశించి]- ఉండి. ఎందుకులేదా?

శ్యామ్ : [అశ్చర్యంతో] ఆ! వచ్చావా ప్రేయసీ!

సాంబ : ప్రేయసిగాదు ప్రియమిత్రుడు.

శ్యామ్ : [చిత్రం ముందునుంచే హాయిమధ్యకి వచ్చి] ఆరే! ఎఫ్ డొచ్చావ్ మూర్తీ!
వస్తున్నట్టు ఉత్తరమైనా రాయలేదే? ఇటుకూచోవోయ్! [ఇద్దరూ కుర్చీ
లలో కూర్చుంటారు]

సాంబ : నిన్న సాయంత్రమే వచ్చాను. అన్నట్టు నీ ఆరోగ్యం ఎలా ఉంది?
ఏమిటి ఇలా తయారయ్యావ్?

శ్యామ్ : ఏమని చెప్పాలోయ్! [ఎడమవైపు తిరిగి] రామవులూ! రామవులూ!
[రామవులు, బంత్రోతు - ప్రవేశిస్తాడు]

రామవులు : [40 ఏళ్ల వయస్సు - దుబ్బుమీసాయి - కాకేడెస్సును] ఏం బాబు
గోయా?

శ్యామ్ : మంచి కాఫీ పట్టా

రామ : అలాగే బాబుగోయా [వెళ్ళిపోతాడు]

సాంబ : బోస్లే! భగ్నహృదయులు ఇలాగే తయారౌతారు.

శ్యామ్ : లీలను ప్రేమించాను.... కానీ.... కా.... నీ... [అంటూండగా రామ
వులు ఇద్దరికీ కాఫీ ఇస్తాడు. కాఫీ రుచిచూస్తూ]

సాంబ : బ్రదర్! అవన్నీ నాకు తెలుసు. ఫలింబని ప్రేమకోసం ప్రాకులాడ
గూడదు. ఆ చాప్టర్ అక్కడ క్లోస్ చేయ్. ఈ ఊల్లో చక్కని చుక్కలు
అందాలభాములు ఎంతమంది లేరు. ఇంకెవరినై నా పెరెక్టువేసుకో.

శ్యామ్ : మూర్తీ! నీవేనా మాట్లాడుతుంది? దుర్భరం. ఒరే మూర్తీ! నీవై నా దీన్ని
చక్కబెటుదు?

సాంబ : అబ్బే అవేంకుదరవు!

శ్యామ్ : ఏ! ఎందుకని?

సాంబ : లీలానాయుడని లీలకు దూరపుబంధు వాక యువకుడున్నాడ. వాల్లెద్దరికి ముహూర్తం నిశ్చయం చేశారు.

శ్యామ్ : ఆ! నిజమేనా? హతోస్మి! [మూర్ఛపోయినట్లు తూలిపడిపోతాడు]

సాంబ : అరే! శ్యామ్! [అని పట్టుకొని మొహంమీద చప్పీళ్లు చల్లుతాడు]

శ్యామ్ : [తెప్పరిల్లి] లీలా! నిన్ను చిత్రవధచేసినా నాకోపం చల్లారదు. నాకసి తీరదు. నాహృదయఫలకం మీద చిత్రించుకొన్న నీచిత్రాన్నే ఈ కాగితంమీద నాశక్తి ధారవోసి చిత్రించాను. నీవు లేనప్పుడు దీనివల్ల ప్రయోజనమేమి? ఛీ! ఛీ! [అని లేచిపోయి సగం చిత్రింపబడిన శ్రీమూర్తి చిత్రాన్ని పరపరా చించివేస్తాడు]

సాంబ : అరే ఏమిటి అమాయత్వం!

శ్యామ్ : ఛీ! దుర్మార్గులారాలా నీకోసం నేను రేయింబగళ్లు ఎంత కష్టించి పోయానో నీకేంకెలును? ఛీ! ఛీ! పేరు తలచుకోడమే మహాసాపం. అవు నుతే. నిన్ను నీ ప్రయోజనమేముంది. నాబుద్ధి గడ్డితినింది [అని యోచిస్తూంటాడు]

సాంబ : [చిరునవ్వుతో] ఏమిటో భగ్నహృదయులు ఆలోచనలో పడ్డారు?

శ్యామ్ : ఔను. ఎచుకకు ప్రాజనంకటం పిల్లికి చెలగాటం. నీకు నవ్వులాటగానే ఉంటుంది. 'లవ్' అంటే అర్థం తెలిసివాడికి నీకేం అర్థమౌతుందోయో నా బాధ? 'దా' బ్రతికి ప్రయోజనమేమి?

సాంబ : అరే బ్రదర్! చప్పీ సాపించేముంది? నీటివి తేలిగ్గా తీసుకోవాలి. పరిసర వాతావరణాన్ని నింపించి ప్రయోజనం కూనకం. విషయాన్ని గ్రహించే విధానంలో ఉంది మహా! నీవు దుఃఖిస్తే పరిసర వాతావరణం దుఃఖిస్తుంది. నీవు నవ్వితే నవ్వుతుంది. కాబట్టే నీకు చేతనైతే ఇంకో అమ్మాయిని ప్రేమించు నీ జీవితం స్వర్గతుల్యం చేసుకో.

శ్యామ్ : అది ఎంతమాత్రం కుదరదు. నా హృదయాన్ని ఒక్కరికే ఇవ్వగలను. ఇచ్చాను. ఇక చావను. బ్రతికే సాధిస్తాను. [అని యోచిస్తూంటాడు]

సాంబ : నీ ప్రయత్నం నిష్ఫలం. అప్పుడే తాంబూలాలుగూడ పుచ్చుకొన్నారు.

శ్యామ్ : [లేనినగవు తెచ్చిపెట్టుకొని] సరే! కాని ఏం చేస్తాం? [తమయించుకొని] అన్నట్లు అబ్బాయి ఎలా ఉంటాడు?

సాంబి : అబ్బాయి కేం నిక్షేపంలా ఉంటాడు. అందంగా కూడ ఉంటాడు.

శ్యామ్ : లీలానాముణ్ణి మనం చూడొచ్చా?

సాంబి : ఓ తప్పకుండా!

శ్యామ్ : మరి ఎప్పుడు?

సాంబి : కావాలంటే ఇప్పుడే వెళ్లుదాం!

శ్యామ్ : ఛీ! ఛీ! లీల ఇంటికే! అతనినే ఇక్కడకు వచ్చేట్టు చూద్దా? నీకు పుణ్యముంటుందీ!

సాంబి : సరే! అలాగే!

శ్యామ్ : సాయంత్రం ఆరుగంటలకు రెడిగా ఉంటాను. నవవరుసకు తగిన పన్నానం చేద్దాం. తప్పకుండా తీసుకొస్తావుగదూ?

సాంబి : తప్పకుండా! సరే నే వెళ్తా!

శ్యామ్ : మంచిది. [సాంబిమూర్తి వెళ్ళిపోతాడు] రామవులూ! రామవులూ! వగలు కూడ కునికిపాల్లేమిట్రా?

రామ : [కన్నులు పులుముకుంటూవచ్చి] ఏల్వారా బాబుగోరూ!

శ్యామ్ : ఔను. ఆ వీరువాలో మాంచి కత్తొకటుందీగదూ?

రామ : [అశ్చర్యంతో] కత్తి! దేనికి బాబుగోరూ!

శ్యామ్ : అహ! ఉందీగదా అవి!

రామ : ఉందీ బాబుగోరూ.

శ్యామ్ : ఇక్కడవట్రా.

రామ : [కత్తితో ప్రవేశిస్తాడు]

శ్యామ్ : ఈరోజు సాయంత్రం ఆరున్నరతరువాత నీవొక ఘనకార్యం చేయాల్సి ఉంటుందీ.

రామ : ఏంటి బాబుగోరూ మీరనేదీ? నేనా! ఘనకార్యమా?

శ్యామ్ : ఔను లీల నీకు తెలుసుగా?

రామ : లీలమ్మగారు తెలికేమీ?

శ్యామ్ : లీలానాయుడనే యువకునితో పెళ్లినిశ్చయించారట.

రాఘ : [నంతోవంతో] మాబాగుంది బాబుగోరూ!

శ్యామ్ : [కోపంతో] ఛా! అదీగాదోయ్? వెధవబుర్ర నీవునూ!

రాఘ : ఇంకేదీబాబూ?

శ్యామ్ : నేను లీలను ప్రేమించానని నీకు తెలుసుగదూ?

రాఘ : [బొనన్నట్లు తలాడిస్తాడు]

శ్యామ్ : ఆ అమ్మాయికి ఏ గన్నయ్యతోనో పెళ్ళవుతుంటే నేను ఎలా సహించగలను.

రాఘ : అందుకవి?

శ్యామ్ : నీవు చిన్ననహాయుం చేయాలి సాయంత్రం ఆరుగంటల తరువాత సాంబి మూర్తితోనహా లీలానాయుడు వస్తాడు. కొంత సంభాషణల తరువాత సాంబి మూర్తిని బయటికిపెళ్లే ఏర్పాటు నేచేస్తాను. అప్పటికి నీవు కత్తితో రెడిగా ఉండాలి.

రాఘ : బాబోయ్! పెళ్ళికుమారుని చంపమంటారా? వెయ్యి అబద్ధాలాడై నా ఓపెళ్ళి చేయమన్నారగాని, అంతఘోరం నాచేతగాదు. నేను చేయలేను.

శ్యామ్ : కాదులేవయ్యా! ఈ కత్తి ఝుళిపించి భయపెట్టు. లీలను పెళ్లాడనని వాగ్దానం చేస్తేనరి. లేకపోతే ఒళ్లు హూనంచెయ్యి. అప్పటికి.... [కోపంతో].... దారికి రాకపోతే.... [తమాయించుకొని] తరువాత చూద్దాం.

రాఘ : కావాలంటే కత్తి ఝుళిపిస్తానుగాని చెయ్యిమాత్రం చేసుకోను బాబుగోరూ! నాకు నలుగురు సంతానం.

శ్యామ్ : సీప్రయత్నం చెయ్యి. దారికి రావటమే ముఖ్యం. మొదట నయానచెప్పు తరువాత భయాన. సాయంత్రం పార్టీకి కావలసిన ఏర్పాట్లు చెయ్యి. ఆరు గంటలకంతా తయారుగా ఉండాలి. నే నలాబజారు వెళ్ళివస్తాను [వెళ్ళి పోతాడు]

రాఘ : సరే బాబుగోరూ! ఇదంతా నాఖర్చు. అప్పుడే వస్తేందు కావస్తాఉంది. మిగతా వస్తు చాలా ఉన్నాయి [అని లోనికి పోతుండగ]

రంగం - 2

[అదేహాలు - హాలంతా పరిశుభ్రంగా ఉంటుంది. పార్టీకి కావలసిన ఏర్పాట్లన్నీ జరిగిఉంటాయి - నుమారు అరున్నర గంటలు సూచిస్తోంటుంది గడియారం]

శ్యామ్ : [హడావిడిగా ప్రవేశించి] రామవులూ! రామవులూ!

రామ : ఏల్వారా బాబుగోరూ?

శ్యామ్ : అంతా తయారై నట్టేనా?

రామ : తయ్యారు బాబుగోరూ.

శ్యామ్ : నేనే అలస్యంగా వచ్చాననుకొన్నాను. కాని సాంబిమూర్తి ఇంతవరకూ రాలేదే! కారణమేమై ఉంటుందో? [హాల్లో పదార్థులేస్తూ] రామవులూ! కాని ఇంకా ఒకగంటనేవు ఓపికపట్టి చూద్దాం - వాళ్ళు వచ్చిన తరువాత నీవు కొందరగా తయారుగావాలి. సిద్దెస్సు నీవు అంతా అప్పుడే చెప్పానుగా!

రామ : అలాగే బాబుగోరూ! [అని లోనికి పోతాడు]

శ్యామ్ : [పదార్థులేస్తూ] రీలా! మన ప్రేమలత చిగిర్చి, మొగ్గవోడిగి పుష్పించి, ఫలిస్తుందిగా అని ఎన్నో ఉయ్యని పగటికలలుగన్నాను. కలలన్నీ కల్లల్లై పోయాయి. మన ప్రేమరాజ్యానికి రాజవౌతావనుకొన్నాను. “క్షణక్షణ ముల్ జనరాండ్రచిత్తముల్” అన్నాడు ఒక ప్రాచీన గొప్ప ప్రబంధకవి. నీవేరే తల్లిమకోగూడదు. [ఎడమవైపు గదిలో చిన్నశబ్దం విని ఉరిక్కిపడి బయటికి వెళ్ళి చూచివస్తాడు.] అరే! ఏమీలేదే? ఊరికేనే భ్రమపడుతున్నాను. [చిరునవ్వుతో] సాపం! రీలానాయుడెవరోగాని చాల అమాయకుడు. బిపిటి యీపూర్ క్రిచర్! మనస్లాన్ విజయమైతే ఇహమానుకో మన తాతా! [కోపోడిక్కుతై] నానిష్కల్మష ప్రేమను తిరస్కరిస్తావా? శంకిస్తావా? కోనకిస్కా [అటూ ఇటూ తిరిగి గడియారంచూచి] అరే! అప్పుడే ఏడుగంటలయింది. ఇంకా రాలేదే [అని బిక్కిమొగం వేసి కుర్చీలో కూలబడతాడు— అంతలో తలుపుతట్టిన శబ్దం - కంగారుగా లేచి] వస్తున్నా! వస్తున్నా! [అని ఎడమవైపు వెళ్ళి మెల్లగా రామవులకు హెచ్చరిక ఇచ్చినట్టి తలుపు తీస్తాడు.]

[సాంబిమూర్తి, అతనితోపాటు లీలానాయుడు ప్రవేశిస్తారు— లీలానాయుడు దాదాపు సాంబిమూర్తికి సమవయస్కుడు - తలవర్కట్ నూనూగుమీసాలు - పుల్ నూటు ఈవినింగ్ హేట్ ధరించి ఉంటాడు.]

శ్యామ్ : గుడ్ మార్నింగ్!

లీలానాయుడు : [సాంబిమూర్తితో వస్తూ] వెరీ గుడ్ మార్నింగ్

శ్యామ్ : దయచేయండి [కుర్చీలు చూపిస్తాడు]

సాంబి : ఒరే శ్యామ్! వీరే మిష్టర్ లీలానాయుడు. [లీలానాయుడితో] వీడే నా ఫ్రెండ్ శ్యామ్ ప్రసాద్ అని చెప్పానుగా?

శ్యామ్ } గ్లాడ్ టు మీట్ యూ! [అని ఇద్దరు కరచాలనం చేస్తారు ఇద్దరూ ఆదో
లీలా } రకంగా ఫీలవుతారు. శ్యామ్ కి ఆ వ్యక్తి సరివయస్సునివలె తోస్తాడు.]

శ్యామ్ : [ఫలహారాలు వారి ముందుంచి] ఇక కానివ్వండి.

సాంబి : అట్టే ఇవన్నీ చేసికి? వస్తూవస్తూ పుల్ డోస్ కొట్టేశాం.

శ్యామ్ : నీవు సరేలేనోయ్. నవవరునకు తగిన సన్మానంచేయాలిగా!

[అందరూ ఫలహారం, కాఫీలు పూర్తిచేస్తూండగా]

శ్యామ్ : ఆరే! అన్నట్టు మరచాను. ఈ హడావిడిలో నన్ను నేనే మరచిపోయాను.

సాంబి : అబ్బబ్బ! ప్రాణంతీయక ఆ మరిచిందేదో తొందరగా ఏడవరా?

శ్యామ్ : మీరు వచ్చేముందే నీకోసం మీబండ్లతోతు వచ్చాడు. నీవిక్కడుంటే తొందరగా ఇంటికి తీసుకపోవడానికి. నీవు వచ్చినవెంటనే పంపుతానని చెప్పాను.

సాంబి : ఎవరాపిలిచింది?

శ్యామ్ : మీనాన్నగారట.

సాంబి : ఏమైఉంటుంది చెప్పా?

శ్యామ్ : ఏమో అర్జెంటువనేమో?

సాంబి : వెళ్ళక తప్పదా?

శ్యామ్ : నీయిష్టం. నాబాధ్యత తీరిపోయింది.

సాంబ : సరే! [బీలానాయుడితో] మీరు క్యాష్‌తో మాట్లాడుతుండండి. తొందరగా వస్తాను. [అని గబగబా వెళ్ళిపోతాడు]

క్యాష్ : మీరేమాత్రం చదువుకొన్నారు?

బీలా : అబ్బే! ఏ.ఏ. మాత్రమేనండి [అని ముక్తసరిగా జవాబు.]

క్యాష్ : అహా! అలాగా! [అని లేచిపోయి] రానువులా రెడీయేనా?

రాను : [లోపల్నుంచియే] ఔను బాబుగోరూ!

బీలా : ఎందుకండి రెడీ?

క్యాష్ : అబ్బే ఏమీరేదు. ఒక్కరినే విడిచివెళ్ళుతున్నానే అని చింతిస్తున్నాను. అయినా మా రానువులు వస్తాడటండి నేను తొందరగానే వస్తా. [ఎడమ వైపు గదిలోకి పోతాడు]

బీలా : [అయోమయంగా చూస్తూండగా]

[ఎడమవైపు గదిలోనుంచి వల్ల పేంటు, షర్టా, వేసుకొని తెల్లని తలపాగా చుట్టుకొని, దుబ్బుమీసాల వ్యక్తి వస్తాడు. వస్తూవస్తూనే తలుపు మూస్తాడు. ఎడమ వైపు తలుపు క్యాష్ అటువేపునుంచి మూస్తాడు.]

బీలా : [హడతెత్తిపోయి] ఎవరు నువ్వు? ఏమిటి అన్యాయం? ఎందుకు తలుపులు మూస్తున్నావ్? [అటుఇటు చూస్తూ] ఏమిటి క్యాష్ ప్రసాద్ గారూ? ఎక్కడండి?

వ్యక్తి : ఇదిగో పీవెంక అరచినా ప్రయోజనంలేదు. నేనెవడైతే ఏంగాని నాకు సూటిగా సమాధానం చెప్పు.

బీలా : [భయంతో వణికిపోతూ అలాగే అన్నట్లు తలుపుతాడు]

వ్యక్తి : లీలను పెళ్ళిచేసుకోవడం నిజమేనా?

బీలా : [తమాయించుకొని] అనే ఆనుకొన్నాను.

వ్యక్తి : అవన్నీ కట్టిపెట్టి నేను చెప్పినట్లు వినాలి.

బీలా : ఏమిటది?

వ్యక్తి : లీలను పెళ్ళిచేసుకోవని వాగ్దానం చెయ్యి. ఇప్పటినుండి లీలను మరచి పోవాలి.

లీలా : అమ్మో! అది నావళంకాదు.

వ్యక్తి : మనసు మార్చుకోలేవా?

లీలా : ఆసాధ్యం. అసంభవం. నూరు అరెనా అరునూరై నా లీలను పెళ్లాడి తీరు
తాను. మీరంతా నాటకమారుతున్నట్టుందే?

వ్యక్తి : ఆ [హా హా] ఇది మహానాటకం. చెప్ప మనుకొంటావా లేదా? [అని
పేంటుజేబులోంచి కత్తితీసి యుళిపిస్తాను.]

లీలా : [కత్తిచూచి వణికిపోతాడు]

వ్యక్తి : నాయకుగానూ! మ్యూడగా వాగ్దానం చెయ్యండి. లేకపోతే ఈ కత్తికి
ఎరగావల్సి వస్తుంది. జాగ్రత్త! [అని కత్తితో పొడిచేవానిలా ప్రక్కనుంచి
మీదిమీదికి పోతాడు]

లీలా : [వణికిపోతూడగా "ఈవినింగ్ హాట్" క్రింద పడిపోతుంది]

వ్యక్తి : [నవ్వుతే] ఎవరునువ్వు? ఏమిటి పేషం?

లీలా : [దైర్యంగా నిలబడి] అంతేగాదు. [అని మీసాలు ఊడదీసి జడకూడ సరి
చేసుకొంటుంది]

వ్యక్తి : [ఆశ్చర్యంతో] ఎవరు లీలమ్మగారే! [అని తలపాగా తీస్తాడు]

లీలా : నువ్వేనా రామవులూ? ఏమిటి నాటకం?

[ఎడమవైపు తలుపువెనుక నక్కితన్న శ్యామ్ ఈ సంభాషణ విని తలుపు
తెరచుకొనివస్తూ]

శ్యామ్ : ఆ ఏమిటి? నువ్వు నా సోదరినా? నాకళ్ళను నేనే వమ్మలేకిపోతున్నాను.

రామ : సిగ్గుతో లోనికిపోతాడు]

లీలా : ఆ నేనే! ఇంటికివచ్చిన వాయివాళ్ళను కత్తితో పొడవమన్నాను.

శ్యామ్ : [సిగ్గుతో] అదేమీరాదు లీలా! నిన్ను ఎవదో పెళ్లాడుతూ పి నాప్రేమ
ఎమైసోను? భరించను? చంపమన్నానా? ఊరికి భయపెట్టమన్నాను. అంతే
మేమేదో నాటకమారుతున్నామని అనుకొంటే మీరు మహానాటకమేదే?

[తలుపుతట్టిన శబ్దం] రామపుల! ఎవరో చూడు. [రామపులులపట్టి తలుపు తీసి లోనికిపోతాడు. సాంబమూర్తి అమద్దగా ప్రవేశిస్తాడు]

లీలా : [స్గత] ఏమో! సాంబమూర్తి నడగండి.

సాంబ : అరే ఏమిటిదంతా? లీలనాయుడు లీలాదేవిగా మారించే? అంత వింతగా ఉంది.

శ్యామ:- వింతగానే ఉంటుందీలే. నన్నెంత మభ్యపెట్టావోయ్ ?

సాంబ:- నీవు అతిననాటకమేమిటో మొదటచెప్పు. బంబ్రోతు రానూలేదట. నాన్న కబురంపనూలేదట. అంతా ఇది నీ నాటకం.

లీలా:- మిమ్ములను ఇంటికివంపి వారు లోనికిపోయి రామపులతో భయపెట్టించ దలచారు. పాపం! ఇంకా నయం చంపించలేదు.

సాంబ:- అంతవని చేశాడు? నేననుకొంటూనేఉన్నా ఏవో గూడుపుతానీ ఉందని

శ్యామ:- లీలను పెళ్ళాడుతానన్నవ్యక్తిని భయపెట్టి మాన్పించాలని మా ప్రయత్నం. మీ నాటకమేమిటో ?

సాంబ:- వారం రోజులక్రితం నీవు పిచ్చిపిచ్చిగా ఉత్తరాలద్వారా ప్రేమపాతాలు వల్లెవేస్తున్నావనీ, ఎక్కడైనా కన్పిస్తే వెంటబడి గోల చేస్తున్నావనీ లీల నాకు ఉత్తరం వ్రాసింది అందుకు నేనొక ఉపాయం చెప్పాను. 'లీలపెళ్ళి' అని పుకారు పుట్టించమనీ తరువాత రెండు రోజులలో వస్తానని లీలకు జవాబు వ్రాశాను.

శ్యామ:- మొదట పుకారు పుట్టించింది మీరేనన్నమాట.

లీల:- [ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతుంది]

సాంబ:- దాంతో నీ ప్రేమ మాంచి పాకంలో పడుతుందనీ, ఆప్రేమముదీరి పిచ్చిగా మారుతుందనీ, ఆ పిచ్చికుదీరేందుకే ఈ ఎత్తువేశాం. అప్పుడుగాని నాటకం మంచి రసపట్టులో పడదుగదా!

శ్యామ:- ఎంతవని చేశావ్ బ్రదర్? అంకా గమ్మత్తుగా ఉందే?

సాంబ:- ఔను. అలాగే అనిపిస్తుంది.

శ్యాం:- లీలా! నన్ను క్షమించువా?

లీల:- మీరే క్షమించాలి.

సాంబ:- లీలా నాయుడుగారు! ఓ సారి లీలా! అయిపోయిందా మీ క్షమాపణల దేరం? తొందరగా వెళ్ళి వేషం మార్చుకొనిరా. ఈమగవేషంలోనే ఉండాలని పిస్తోందా ఏమి?

లీల:- బోన్నే అన్నయ్యా! ఎవరైనా చూస్తారేమోనని నాకు సిగ్గుగా ఉంది. అయినా ఈ బ్రహ్మచారి ఇంట్లో స్త్రీల దుస్తులు గూడ ఉంటాయా అని.

శ్యాం:- అన్నట్టు మరచాను రావులూ!

రావు:- [ప్రవేశించి] బాబుగోరూ?

శ్యాం:- లీలకోసం తెచ్చిన ఆదుస్తులు లీలకివ్వు

రావు:- అలాగే బాబూ [లోపలికి ప్రవేశించి లీలకు ఇస్తాడు]

లీల:- [యాములోనికి పోతుంది.]

సాంబ:- అబ్బో! అద్యాన్నుగా తెచ్చి పెట్టుకొన్నట్టుందే?

శ్యాం:- ఇంకైనా నన్నేడిపించకురా బ్రదర్! స్వేచ్ఛగా, అనందంగా నన్ను గాలిపీల్చు కోనీ. రావులూ మాంచి స్ట్రాంగ్ కాపీ తయారు చేయ్యి.

రావు:- అలాగే బాబూ [వెళ్ళిపోతాడు]

శ్యాం:- మూర్తీ ఎంత పని చేశావోయి?

సాంబ:- నాడేముందిలేవోయి. ఏవో గమ్మత్తు చేద్దామనుకున్నాం. రోజులు కలసి వచ్చాయి. సరే! ఇప్పుటికైనా మద్దీవచ్చిందా

శ్యాం:- అబ్బా! ఏమిటదీ చచ్చిన పామునెందుకు కొడతావోయి. అసలే సిగ్గుగా ఉంది

సాంబ:- ఉండమా పాపం! ప్రేమపాతాలు వలె వేస్తూంటే లేదూ సిగ్గు కొండవీడు చాంతాడులాంటి ప్రేమలేఖలు వ్రాస్తున్నప్పుడు లేదు సిగ్గు

శ్యాం:- టానాను! పిచ్చుగూడా ఓ అయ్యాయిని ప్రేమించి కథంతా అడ్డం తిరిగి ఉంటే నేను చెప్పేదెందుకు నీకే తెలిసుందేదీ,

సాంబి:- నవవరునకు సన్మానం అంటే యింతెంత మనంగా ఉంటుందో అనుకొన్నాను. సమయానికి లీలానాయుడు లీలగామరటం వల్ల సరిపోయింది.

శ్యాం:- కత్తిర్చుకొనించి భయపెట్టమన్నాను. అంతేగానీ చంపమని చెప్పలేదే! అయినా మనరాసువులా చంపేది అబ్బేజ్జే!

సాంబి:- టాన్లే! అందకపోతేకాళ్ళు, అందితేజాట్లు.

శ్యాం:- అబ్బా నన్ను చంపకు. పోనీగాని థాంక్స్ రాబ్రదర్ ఏమైతేఏం: మోదాంతం [Comedy] చేశావు నాటకాన్ని, లీలా! ఎంత వర్ణదీనం. అమరజాంతం మరపురాని ముట్టం [ఉమ్మితమ్మిబ్బివుతాడు]

లీల:- [చెస్ చేసుకొని వస్తుంది.]

సాంబి:- [శ్యాంనుద్దేశించి] వరేఏమిచేద్దాం ఏచ్చిగా ప్రేమగీతాలు పాడినందుకు నీకు [లీల నుద్దేశించి] సూచన మీయనందుకామెకు ... [అంటూండగా మధ్యలో రాసువులు కాఫీతో ప్రవేశించి] నీవుచెప్పు రాసువులా! వారిద్దరికి ఏమిశిక్ష విధించ మంటావో

రాసు:- ఏమంది బాబుగోరు! వాళ్ళిద్దరినీ ఓయింటివాళ్ళనుచేస్తేసరి. ఇహిహీ.... [అని నవ్వుతూ అందరికీ కాఫీలు ఇస్తాడు] [అందరూ కాఫీలుతాగుతుండగా]

సాంబి:- [నంకోషంకో] అలాగే! లీల అమ్మ నాన్నలుగూడ అంగీకరించారు. అందుకే వివాహ సంబంధం

లీల:- పోనిరే అన్నయ్యా! నీవు మరీను.

సాంబి:- [శ్యాంనుద్దేశించి] భగ్గుప్రేమికులు తమరేమంటారు బ్రదర్!

శ్యాం:- ఏదో తమదయ....

సాంబి:- శుభమస్తు [అనినవ్వుతాడు]

[అందరూ పెద్దగా నవ్వుతుండగా]

[తెర]

“దేశం బాగు పడాలంటే”

పాత్రలు:-

1. కోమల:- వయస్సు సుమారు 25 సం.- నాజాగ్గా, తీవ్రంగా, హుందాగా ఉంటుంది.
2. రామారావు:- క్రొత్తగా బిద్దీ అయిన సేల్సుటాక్సు అఫీసర్ - సుమారు 28 సం-
3. సి. ఐ. డి. శివం:- రామారావుకు సమవయస్కుడు.
4. జివాన్ భీమన్న:- సుమారు 50 సం. ల' వయస్సు- నమ్మినబంటు-
5. సుందర్ లాల్ సేల్ జీ మిల్లు అధిపతి
6. కూర్మయ్య కెట్టి
7. నదాశివ బ్రహ్మం:- సబ్ ఇన్ స్పెక్టర్
8. కనకయ్య:- కానిస్టేబుల్

[తెర ఎత్తగానే సేల్సుటాక్సు అఫీసరుగడి. గదిమధ్యన ఒక పెద్దచేవిల్- చేవిల్ ముందు గోడనానుకొని, రివాల్యంగ్ చైర్. తక్కిన మూడు ప్రక్కల మూడు మామూలు కుర్చీలు- రెటరుస్తాండు, కాలింగ్ బెల్, ఫైర్; చాకు, కాగితాలు- చేవిల్ మీద ఉంటాయి- ఎదుటిగోడకు గడియారము, నెహ్రూ పోటో, కొన్ని కేలండర్లు వ్రేలాడదీయబడి ఉంటాయి- ఎడమ ప్రక్క బయటనుంచి వచ్చి పోవడానికి, కుడి ప్రక్క అఫీసులోనికి వెళ్ళిపోవడానికి, వాకిళ్లు వాటికి దోర్తకర్తెన్స్. ఆమర్చబడి ఉంటాయి- ఒక మూల్లో మంచి సీట్ల కూడా, రెండు గ్లాసులు ఉంటాయి]

భీమన్న:- [కుర్చీలు, చేవిల్- తుడుస్తూ ఉంటాడు- కూచిరాగం తీస్తూంది,

తక్కిన అగిపోయి నెహ్రూ పోటోను చూస్తూ ఉండగా]

రామారావు:- [ఫుల్ మాట్ లో ఉంటాడు- హేట్ తీసి చేవిల్ మీద ఉంచుతూ....]

భీమన్న !

భీమన్న:- [వినిపించుకోడు]

రామారావు:- [గట్టిగా] భీమన్నా నిన్నేనోయ్ చెబిటి!

భీమన్న:- [తమాయించుకొని, చిరునవ్వుతో, ఫీలవుతూ....]

నమస్కారం బాబుగోరు! నా మతిమందా? మరి పేపోయాను బాబుగోరు!
తప్పైంది.

రామారావు:- ఆ (అదీనరేగానీ, ఏమిటి అంసుకొంటున్నావ్

భీమన్న:- రోజుగేటు దగ్గర కొచ్చేనేను ఈరోజు ఎందుకు రాలేదంటున్నారా
బాబుగోరు? చెప్పానుగదా బాబుగోరు? ఈమధ్య మతిమరుపెక్కుపైంది
బాబుగోరు

రామారావు:- [కంఠస్వరం హెచ్చించి] అదిగాదోయ్! నీకు నీవే మాట్లాడుకుంటు
న్నావే ఏమిటి అన్నాను.

భీమన్న:- ఓన్ అదాబాబు గోరు! [నెహ్రూ ఫోటూచూపిస్తూ] ఆయనగోర్ని
తట్టుకొంటాను బాబుగారూ!

రామారావు:- అలాగా! కానీ భీమన్నా! నీపేరైతే పెట్టారుగానీ నీవు భీమడిలాలేవే?
[అంటూ నైగచేస్తాడు]

భీమన్న:- నేను లావెక్కానంటారా బాబుగోరు? అవ్వ.

రామారావు:- [గట్టిగా] కాదోయ్ లావుగాలేవన్నాను-

భీమన్న:- [నవ్వుతూ] ఓన్. అదా బాబుగోరు-

రామారావు:- సరే! కొంచెం మంచిసీక్ల [నైగచేస్తాడు] నీతో మాట్లాడేందుకు మా
శాతలు దీగిరావారి.

భీమన్న:- [మంచిసీక్ల గ్లాసు అందిస్తాడు]

రామారావు:- [సీక్ల త్రాగి, గ్లాసు ఇచ్చివేసి, ఫైల్స్ చూస్తూంటాడు.] భీమన్నా!

భీమన్న:- బాబుగోరు!

రామారావు:- [ఒకకాగితం ఇస్తూ] ఇదీ అర్థంబుగా పైప్ చేయించుకొచ్చెయ్.

[నైగచేస్తాడు]

భీమన్న:- అట్లాగే బాబుగోరు. ఎంతవేపు? నిమనంలోరాను [వెళ్ళిపోతాడు]

రామారావు:- [ఫైల్స్ చూస్తూంటాడు]

భీమన్న:- [వచ్చికాగితం అందిస్తాడు]

[బయట నుంచి తలుపుతట్టిన శబ్దం]

రామా:- భీమన్నా! ఎవరో చూడు [వైగ]

భీమన్న:- [బయటికి వెళ్ళివచ్చి, నవ్వుతూ] బాబుగోరు! అమ్మగోరు వచ్చారండి!

రామా:- ఏ అమ్మగోరు!

భీమన్న:- ఆయమ్మగోరే-కోమలమ్మమ్మరు-

రామా:- ఓహో! రమ్మను.

భీమన్న:- [బయటికి వెళ్ళివస్తాడు]

[అతని వెనుకే కోమల, సేదీ, కూర్మయ్య వస్తారు]

కోమల:- గుడ్ మార్నింగ్!

రామా:- వెరీ గుడ్ మార్నింగ్! రండి. ఇలా కూచోండి

[ముగ్గురూ కూర్చుంటారు]

కోమల:- చాలా డ్యాంక్స్! మొన్న పీరిని గురించి మీకు చెప్పాను. ఈయనే నుండలూ సేదీ. మా నాన్న తరువాత చెప్పకో దగ్గ ధనవంతుడు.

సేదీ:- నమస్కార్ జీ!

రామా:- నమస్కారం.

కోమల:- ఆయన పావుకారు కూర్మయ్యకెట్టి ఈ ఊర్లో చెప్పకో దగ్గ పావుకారు.

రామా:- అవునవును.

కోమల:- ఆరే మీకెలా తెలుసు ?

రామా :- చూస్తూంటే తెలియటంలా ?

కోమల :- ఓహో! అదా? [నవ్వుతుంది]

కూర్మ:- నమస్కారం బాబుగారు!

రామా:- నమస్కారం. ఈ రోజు చాల వర్షదినం. ఈ నగరంలో ముఖ్యమైన ముగ్గురు వ్యక్తుల్ని 'బిగ్ థ్రీ'ని చూడగలిగాను. చాల వంతోషంగా ఉంది.

కోమల:- నాకు కూడ చాల ఆనందంగా ఉంది, మన ఎం.ఎ. ముగిసిన ఐదేండ్ల తరువాత మిమ్మల్ని కలుసుకొన్నాను. అందులోను మాకు కావలసిన ఆఫీసర్ గా వచ్చారు.

రామా:- కావలసిన అంటే?

కోమల:- మీకు తెలిందేముంది? మేముమిల్ ఓనర్స్ ము. మీరు సేల్స్ టాక్సు ఆఫీసరు? ఏమంటారు సేజ్ ?

సేజ్ :- జీహా! జీహా! అది అంతే. మీదే దయమాకి కావాలి సాబ్!

కూర్మ:- బాబు బాబుగారు మీదయ ఉండాలే గాని లాభాలకేంరోటు ? లాభాల మీద లాభాలు [నవ్వుతాడు]

రామా:- నా దయేంటి? లాభాలేంటి ? మీ మాటలేమిటో బోధపడలేదు.

కూర్మ:- అది అంతేలేండి బాబుగారు. కొంత సేవలోనే మీకు బోధపడుదీ.

సేజ్ :- ఐసాబోలో. కొంచెం ఉంటే మీకు తెలుస్తుంది సాబ్.

కోమల:- మీకా విషయాలు నవిస్తరంగా నేను తరువాతచెప్తా. మీకు పరిచయం చేద్దామని వీరిని తీసుకొచ్చా అంతే. మరివెళ్ళమా?

రామా:- సరేమంచిది

[ముగ్గురు నిష్క్రమిస్తారు]

రామా:- భీమన్నా! భీమన్నా!

భీమ:- ఏత్తం బాబుగోరు!

రామా:- ఏళ్ల గురించి నీ కేమైనా తెలుసా?

భీమన్న:- కోమలమ్మగోరు బాగుంటారంటున్నారా బాబుగోరు?

రామా:- అదిగాదోయి. నీ చెమురుతో చస్తున్నాం.

భీమ:- ఏటిబాబుగోరు?

రామా:- వాళ్ళ నాదయ అంటున్నారే ఏంటి [ఒత్తెత్తివలుకుతాడు]

భీమన్న:- ఓన్ అదా బాబుగోరు! అది పెద్దసిక్కి!

రామా:- ఏమిబోయి? చిక్కెమిటి?

భీమన్న:- ఆళ్ళముగ్గునూ గరానా మడుసులు. అల్పవమ్మొద్దండి బాబుగోరు.

రామా:- ఏమిటిసంగతి? [వైగ]

భీమన్న:- ఆళ్ళ ముగ్గురు మాంచి డబ్బుగలాళ్ళు బాబుగోరు! బిల్లులుంటాయి.
అటిలో మంచిలాబాలు. వన్నులు ఎగ్గొడ్డానికి వన్నాగం. ఈ ఊరొచ్చిన
అపీనర్లంతా ఆళ్ళ సేతుల్లో బొమ్మలు బాబుగోరు అడిస్తారు.

రామా:- ఓహో అలాగా! పీళ్ల గురించి అప్పుడే కొంత విన్నానోయి.

భీమన్న:- సిగ్గులేకుండా బతకాలంటే ఆళ్ళతో కలసి ఉండడమే. ఎదురు తిరిగితే
మాపెమాదం బాబుగోరు.

రామా:- ఐసీ! ఆ ప్రమాదమేమిటో నేనుచూస్తాను. వాళ్ళ అంటు తేలుస్తా [చాకుతో
కవరు చించుతాడు టపాల్ చూస్తుంటాడు]

భీమన్న:- ఆళ్ళతో పంతుం పట్టకండిబాబుగోరు. ఆళ్ళతో మంచిగా ఉండడమే
మంచిది.

రామా:- అయితే వాళ్ళు చెప్పినట్టు వినమంటావా?

భీమన్న:- ఆ (అంటే బాబుగోరు.

రామా:- ఛీ! ఛీ! అలాంటిది మా ఇంటా, వంటలేదు. భీమన్నా! ఏం జరిగేది నీకే
తేలుస్తుందీలే! ఆ (నరేగానీ- ఈపైలు మేనేజరుకివ్వు. ఇంకా కాగితాలుంటే
వ్రా

భీమన్న:- పిత్తంబాబుగోరు. [అపీసులోకి వెళతాడు]

రామా:- అలోచిస్తూ ఉంటాడు.

[కోమల ప్రవేశిస్తుంది]

కోమల:- అపీనరుగారేమిటో అలోచనలో ఉన్నారే?

రామా:- [తలపైకెత్తి ఆళ్ళర్యంతో] అరే అప్పుడే వచ్చారే?

కోమల:- ఆ (ఊరకనే! ఏమిటోచలేదు అందుకని.

రామా:- ఏమో! ఊరకారు సామెత ఉందిగా?

కోమల:- ఔనాను ఉంది. [కలయచూచి] అబ్బా! భీమన్నగూడా వచ్చాడు. హాయిగా
ఉంది.

రామా:- ఏమిటి ?

కోమల:- మనసిచ్చి మాట్లాడుకోవచ్చుగా ?

రామా:- ఇదిమన ఇల్లేమీకాదు. మనసిచ్చి మాట్లాడేరోజులు గతించాయి.

కోమల:- అయితే మనసు మార్చుకొన్నారా ?

రామా:- ఏ విషయంలో?

కోమల:- మన “మేరేజ్” విషయంలో !

రామా:- మన “మేరేజ్”! [పెడనవ్వు] నేను ఆరాధించిన సమయంలో మీరు కాదన్నారు. నా కనవనరమైనప్పుడు మీరు ఆశ చూపుతున్నారు. అ అయినా ఆగొడవ దేనికి

కోమల:- అనవనరమంటే మీరు అజన్మాంతం బ్రహ్మచారిగా ఉండిపోతారా

రామా:- నాకలాంటి కర్మేమీ వట్టలేదు. కొద్దిరోజులలోనే మీకు మా “మేరేజ్” ఇన్వీటేషన్ కార్డు వస్తుంది.

కోమల:- [అశ్చర్యంతో] ఆ (నిజంగానా

రామా:- అనత్యం చెప్పాల్సిన పనినాకులేదు.

కోమల:- అయితే నా ఆశ నిరాశేనా

రామా:- ఎందుకు ధనవంతులు, రూపవంతులు, మహామహాలు ఎంతోమంది ఉన్నారు.

కోమల:- అయితే మీ మీద ఆశ వదలుకో మంటారా

రామా:- అయితే నా మాటలో విశ్వాసం లేదంటారా

కోమల:- ఉంది, లేకేం కాని ఇప్పటికిగూడ మించిపోయిందిలేదు. రావుగారూ ! మీరు మనసు మార్చుకొంటే ఎప్పటికైనా మిమ్మల్ని పెళ్ళాడడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను ఆలోచించుకోండి.

రామా:- అది ఈజన్యకు సాధ్యంగానివని. ఆలోచనకు అవకాశమేలేదు. అందుకే “ఎప్పటికేయ్యది ప్రస్తుతం....” అన్నారే దాన్ని ఆలోచించండి.

కోమల:- అయితే మీ దురదృష్టం.

రామా:- కాదు నా అదృష్టం. నేనెంతో సంతోషిస్తున్నాను.

కోమల:- ఆ (నంతోషిస్తున్నారా ?

రామా:- ఔను. లేక దుఃఖించమంటారా

కోమల:- అబ్బే నేనలా అన్నానా లేదే కానిరామరావుగారు ఒకటి మాత్రం గుర్తుంచుకోండి. వీనాడు మీ మనసు మార్చుకొన్నా మీకోసం మిమ్మల్ని స్వీకరించడానికి ఒకవ్యక్తి ఉన్నదనే విషయాన్ని మాత్రం మరచిపోకండి.

రామా:- అది వృథాప్రయాస. అవిషయం వదలిపెట్టండి. అప్పుడుమీరు 'అల్పేషియన్' కుక్కను సాకుతూ వుండేవారు ఇప్పుడుదాన్ని మీ వెంట తీసుకు రాలేదే

కోమల:- అది దుఃఖపూరితవిషయం. అయినా మీరడిగారు చెబుతున్నా మన ఎం. ఏ. ముగిసిన సంవత్సరాని కనుకొంటాను. మా నాన్నగారు సర్గస్టు లయ్యారు.

రామా:- అరే! అలాగా! సారీ కోమలగారూ !

కోమల:- ఆ మరునటి సంవత్సరం నా ప్రియమైన 'అల్పేషియన్' కుక్క లారీ క్రిందపడి చచ్చిపోయింది.

రామా:- అలాగా అయితే డబుల్ కండోలేషన్స్.

కోమల:- [కళ్ళొత్తుకొంటుంది] ఆ (పోసింది. గతించిన విషయాల్ని గురించి మాటలాడి ప్రయోజనంలేదు. [కంతంసవరించుకొని] రావుగారూ !

రామా:-1 ఆ (చెప్పండి. ప్రయోజనమున్న విషయమే చెప్పండి.

కోమల:- మీ శ్రేయోభిలాషిణి అయిననేను ఇక్కడి విషయాలు కొన్ని చెప్పాలి.

రామా:- ఆ (అదే నేనుకోరేదీ.

కోమల:- మా నాన్నగారు, వారి తరువాతనేను, పేట్జీ, కూర్మయ్య ముగ్గురు ఈ నగరంలో చాలా ముఖ్యులం.

రామా:- అయితే

కోమల:- ఇంతకు ముందు మీ స్థానంలో వచ్చిన అఫీసర్లు చాలామంది మాతో మంచిగా ఉంటూ వచ్చారు.

రామా:- ఇప్పుడు నేనుమాత్రమేనా మంచిగాలేందీ

కోమల:- ఏమో ! మీ మంచిగోరి, మనపూర్వ పరిచయాన్ని పురస్కరించుకొని చెప్తున్నా. మాతో సహకరించడం చాలా అవసరం.

రామా : మీరేమంటున్నారో నాకు బోధ పడలేదు సరిగ్గా!

కోమల : బోధపడేట్లుచెప్తా మరి నెలవ్.

రామా : సరే దయచేయొచ్చు.

కోమల : కష్టక దయచేస్తా. పేల్ షీ కూర్మయ్యలతోపాటు వచ్చి ఈ విషయం వివరిస్తా [నిష్క్రమిస్తుంది]

రామా : [నెహ్రూఫోటోచూస్తూ] పిక్లేమో ఏటో ఎత్తుగడ వేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. వాళ్ళుజిత్తులు మనదగ్గరసాగవు అటకట్టిస్తా. పవిత్ర కారతఘామిపై యెట్టిదురాగతాలు కొనసాగడాని కే మాత్రము పిల్లేదు. ఇది నా దృఢ సంకల్పం. [అంటూ ఆలోచిస్తుండగా భీమన్న ప్రవేశం....]

భీమన్న : [జెల్లగా] బాబుగోరూ!

రామా : [హానం]

భీమన్న : బాబుగోరూ!

రామా : [తలెత్తి] భీమన్నా! ఓగ్లాసు మంచిసీక్లు!

భీమన్న : ఆలెస్సంగా ఒచ్చానంటారా బాబుగోరూ!

రామా : [అబ్బిబ్బా] మంచిసీక్లు [వైగచేస్తాడు]

భీమన్న : మంచిసీక్లుఇస్తాడు]

రామా : [రీక్లుత్రాగి] ఎక్కడికెక్కావ్ ఇంతవరకు [వైగ]

భీమన్న : ఏదో వసుండి ఇంటికొడికెక్కాను బాబుగోరూ. చమించండి

రామా : రోజు ఏదో వెధవపని చేయడం. క్షమించమనడం నీ కలవాటైంది పొడిందేపాటరా పాచిపళ్ళదాసరి అన్నట్లు.

భీమన్న : అదిగాదు బాబుగోరూ!

రామా : ఏదిగాదోయి ?

[అంటూంధగా సి. ఐ. డి శివం ప్రవేశిస్తాడు]

శివం : [ప్రవేశిస్తూ] గుడ్ మార్నింగ్. మిస్టర్ రావ్ ?

రామా : [ఆశ్చర్యంతో] అరే వెరే గుడ్ మార్నింగ్ శివం! కమిష్ ఇదిగో భీమన్నా!

భీమన్న : బాబుగోరు!

రామా : రెండుటి. తొందరగా రావాలి.

భీమన్న : అలాగే బాబుగోరు. నిమనంలోరాసు [వెళతాడు]

రామా : రావోయి శివం. ఇలాకూచో! సి. ఐ. డి. శివం చాలాబాగు కుడిరిందోయి.
ఎప్పుడురాక? ఏమిటిసంగతి?

శివం : ఈ మహానగరానికి ఈవేళే వచ్చాను. వచ్చిరాగానే నీవద్దకే వచ్చాను. ఇది నారాక? ఇక సంగతంటావా ? నీ సహాయంకూడా అవసరం.

రామా : నా సహాయంకేం? ఎల్లప్పుడూ ఉంటుంది. కాని నీ సహాయం మాత్రం వెంటనే కావాలి.

శివం : అలాగా! అయితే నీ కెలాంటి సహాయంకావాలి.

రామా : నాకు పెద్దచిక్కునమస్య ఎదురైంది. వరిష్కరించే పాధ్యతనీది.

శివం : అసలు సంగతేమిటో చెప్పమరి?

[భీమన్న ఇద్దరికిటీ ఇస్తాడు. టీ త్రాగుతూ ఉంటారు శివం సిగరెట్టు వెలిగించి
రామారావుకు ఒకటి ఆఫర్ చేస్తాడు.

రామా : [సిగరెట్టు అందుకొంటూ] అరే! ఈరోజు సిగరెట్ సంగతేమరచాను.

[అంటూ వెలిగిస్తాడు] ఈ ఊళ్లో ముగ్గురు అయిల్ మిల్లు ఓనర్లు ఉన్నారు.
కోమల, సుందర్లాల్, సేత్ జీ, కూర్మయ్య- అవి కోమల ఎం. ఏ. లో
మన క్లాస్ మేట్ నీకు జ్ఞాపకముందనుకొంటా.

శివం : అహ! లేకేం! బాగా జ్ఞాపకం !

రామా : సేత్ జీ, కూర్మయ్యలు కోమల సహాయంతో ఆపీసర్లను లోబరచు కోడానికి

ప్రయత్నిస్తున్నారు. సేల్పుటాక్స్ ఎగ్జిజ్టెన్సికి యత్నిస్తున్నారు.

[భీమన్న ఖాళీగ్లాసులు తీసుకెళతాడు]

శివం : ఈవిషయంనాకు తెలిసిందే, అసలు విశ్వగురించి దర్యాప్తు చేయడానికే ఈ

వేళ నేను ఈటెలావాను. దైవవాత్తు నీవుగూడ ఉండడం నా కెంతో సంతోషదాయకం.

రామా : అయితే సంగతివిను. కోమల నన్ను తన ప్రేమాత్మంతో వశపరచుకో జూసింది పాపం!

శివం : ఓహో! అలాగా! డామిట్! నీవు ప్రేమించినప్పుడు లేదుగాని, ఇప్పుడు పుట్టుకొచ్చిందట ప్రేమ? ఇలాంటి వాళ్ళని ఏమిచేసినా పాపంరాదు.

రామా : బాగా యిద్దరెప్పునులే, ఇక్కడకు వచ్చిన అపీనర్లంతా వీళ్ళ అడుగులకు మడుగులాక్కారట! ఒత్తనివాళ్ళు బాగా దెబ్బతిన్నారట! పాపం! తాను ప్రయోగించిన ప్రేమాత్మం విఫలమైంది. అందుకని లంచమనే బాణాన్ని ప్రయోగించేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నారు. అవిషయమై మాట్లాడేందుకు పేటోడీ కూర్మయ్యంతోపాటు వస్తానంటూ వెళ్ళింది కోమల.

శివం : ఎస్, నాటకం మాంచి రసకందాయంలో పడిందన్నమాట.

రామా : వీళ్ళు ఏ నిమిషంలో ఏంచేస్తారోకూడా తెలీదు. అయినా నేనే మాత్రం వీళ్ళకు భయపడను. అందులోను నీవుగూడ ఉన్నావుగనుక నా కనలే భయంలేదు.

శివం : వాళ్ళ అంతానేను కనుక్కొంటా నీ మట్టుకు నీవుండు.

రామా : అబ్బా! థాంక్స్ రా బ్రదర్ [అంటూ కరచాలనం చేస్తాడు]

శివం : అఁ! ఇప్పుడెందుకు? మనం అనుకొన్నవని పూర్తికావాలి. అప్పుడు మన మజా. అయితే రావ్! దర్జాపు ఈరోజు-కాదు- ఈక్షణం నుంచే ప్రారంభం ఏ నిమిషంలో ఏం జరుగుతుందో అన్నావ్ గదా? నీవు విశ్చితంగా ఉండు.

రామా : ఐయామ్ రియాల్ గ్లాడ్. మవిద్దరిమధ్య ఉద్యోగధర్మాన్ని నెరవేరుస్తూ దేశంకోసం పాటుబడదాం.

శివం : తప్పకుండా మనం అనుకొన్నకార్యం నెరవేరుతుంది. మరినేను వెళ్ళిరానా? నీ కేవిధమైన సంతోషమువద్దు. నేను నీదగ్గరే ఉన్నాననుకొని మనయికో. మనీభవించిన కుళ్ళు నంకటిని నాశనంచేసి తీరుతాం. విషయాగూడ్ లక్! [చెళతాడు]

రామా : సరే థాంక్స్! [ఫైల్పుకో మునిగిపోతాడు- ఏదో గుర్తుకువచ్చినట్లు గదంతా కలియజూసి ఒళ్ళు విరుచుకొని, కాలింగ్డెల్ నొక్కి లేచి కోటు విప్పి కుర్చీకితగిలించి, అలోచిస్తూ వదార్లు చేస్తుంటాడు]

[కళ్ళురుద్దుకుంటూ భీమన్న ప్రవేశిస్తాడు]

భీమన్న : పిల్వారా బాబుగోరూ!

రామా : ఏం చేస్తున్నావ్ ఇంతదాక!

భీమన్న : నిద్దరోయి ఒస్తున్నానంటారా బాబుగోరు?

రామా : ఓహో! ఇందాక కునికిపాట్లుపడి వస్తున్నావా? [పైగ]

భీమన్న బాను బాబుగోరు. మరేరాతిరి దాంతప్పదీయ్యో నిద్దరేలేదు బాబుగోరు.

రామా : పగటినిద్ర పనికిరాదని తెలిదటోయి ?

భీమన్న : అడిగాడు బాబుగోరు!

రామా:- అబ్బా! సీతో వచ్చినచిక్కేయిది. అల!పిడిగాదు ? (గట్టిగా అంటాడు)

భీమన్న:- ఇయాల వొచ్చారే ఆయన నెవరు బాబుగోరూ?

రామా:- ఆయన నేను ఒకే చోట చదువుకొన్నాం.

భీమన్న:- మీసుట్టమంటుండరా బాబుగోరూ?

రామా:- [విసుగ్గా] అబ్బా. కాదోయ్. నేచెప్పేవాకటి. నీవు చెప్పేవాకటి.

భీమన్న:- ఇంకేటి బాబుగోరూ ?

రామా:- ఆయన సి.ఐ.డి. ఇన్ స్పెక్టర్ శివం. కొత్తగా బదలి ఆయాట. [నొక్కి నొక్కి పలుకుతాడు]

భీమన్న:- ఓస్. అలాగబాబుగోరూ! ఈయన గోరికి అమ్మగోరుండారా బాబుగారు?

రామా:- [గట్టిగా] అల! పిల్లలు గూడ ఉన్నారు.

భీమన్న:- ఓస్. మరిమీరు మాత్తరం బమ్మసారిలా ఎందుకు బాబుగోరు ఉండార? ఏగం పెళ్ళి చేసుకోండి బాబు మీరు!

రామా:- అలాగేవోయ్! చెప్పుకున్నాగా, తొందర్లోనే చూద్దవుగాని!

భీమన్న:- ఓన్. మానంతోనంగా ఉండదీ బాబుగోరూ? నాకేమో మంచిబోమానం ఇచ్చుకోవాలి బాబుగోరూ!

రామా:- తప్పకుండా ఇస్తాను లేవోయ్ [అంటూ సంతోషంగా పదార్థు చేస్తూండగా సేక్స్, కూర్మయ్యలతోసాటు 'నమస్తే' అంటూ కోమల ప్రవేశిస్తుంది.
భీమన్న అదోరకంగా చూస్తాడు-]

రామా:- [కొంచెం విసుగ్గా] ఏమిటి మళ్ళీవచ్చారే ?

[మర్యాదకోసం] కూచోండి.

కోమల :- చాల థాంక్స్ [కూర్పుంటుంది]

[సేక్స్, కూర్మయ్యలు కూడ కూర్పుంటారు]

రామా:- ఏమైనా అర్జంటువనా ?

కోమల:- అబ్బే అంతఅర్జం పెమీలేదు. కాకపోతే, మీకు ఇంతకుముందే చెప్పాను. మనం సేల్స్టాక్స్ విషయమై ఏవో 'టర్మిన్' మాట్లాడు కొందామని అందుకు వీళ్ళను గూడ తెచ్చాను.

రామా:- కోమలగారూ! ఆలోచించే మాట్లాడుతున్నారా ?

కోమల:- మేం బాగా ఆలోచించుకొన్నాం. మీరింకా ఆలోచించినట్లు లేదు. అయినా కష్టంగాదు. ఆలోచించండి.

సేక్స్:- అవునుసాబ్! మీరు 'యస్' అంటే సాబ్! నోట్లకట్టలు మీది ముందు ఉంటుందిసాబ్! జర్ర ఆలోచన సేయండిసాబ్! మీది మంచికి బోల్తున్నాం సాబ్! ఏమినెప్తారు కూర్మయ్యజీ.

కూర్మయ్య:-అంతే బాబుగారూ! మీరు ఊరి! అంటే చాలు. వేలకువేలు గుమ్మరిస్తాం. ఏవో మిదయ.

రామా :- అదీ ఈ జన్మలో జరిగే వనికాదు. ఎందుకు అనవసరంగా మాట్లాడుతారు? నన్ను డబ్బుతో లొంగదీయలేరు. మీతరముగాదు !

కోమల:- సారీ మిస్టర్ రావ్! అదీ జంట్లమన్ లక్షణంకాదు.

రామా :- పోనీ జంట్లమన్ లక్షణమా ?

కోమల:- అబ్బేఅదెన్నటికీకాదు. అదే అయితే మామాటను కాదనే వాళ్లేకాదు.

[కోమల, కూర్మయ్య, పేల్జీ ఏదో రహస్యంగా మాట్లాడుకొంటారు]

కూర్మ : అయితే మేము మాస్తాం. ఎందుకు జరగదో! లేవండి పేల్జీ! ఈరోజు ఏదో ఒకటి తేలిపోవాలి.

పేల్జీ : జీహా! జూర్ హోనా! కోమలమ్మ! మేముపోతాం. మీదీవో స్త్రీకి చెప్పండి ఎందుకు తకిలీవ్ తెచ్చుకొంటారు. పోతాంసాబ్! రామ్ రామ్.

రామా : కుభం వెళ్ళివచ్చు.

కూర్మ : వస్తాం. తప్పకవస్తాం [కూర్మయ్య, పేల్జీ వెళ్ళిపోతారు]

రామా : మీరు దయచేయరా?

కోమల : వెళతాను. వెళ్ళిమ్మవస్తాను.

రామా : దేనికి ? మీరు వెళ్ళితేదాని రానక్కర్లేదు.

కోమల : అంత విసుగైతే ఎలాగా? మిస్టర్ రావ్! ప్రపంచంలో మఖంగా బ్రతికే పద్ధతులే మీకు తెలివట్లుంది. ఈ విషయంలో మిమ్మల్ని పిటి చేస్తున్నా!

రామా : అంటేనాకు ఆమాత్రం కామన్ సెన్సు లేదంటారా? సివిలిజేషన్ లేదంటారా.

కోమల : ఎక్స్ట్రా! ఎంత ఎక్స్ప్రెసివ్గా వాచారావదాన్ని. 'సిపిలైజ్డ్' అంటే లాకికుదని అర్థం.

రామా : మీ రిచ్చిన అర్థం చాలాబాగుంది మీలాంటివాళ్లు ఉండబట్టే దేశమిలా అభివృద్ధి పడతనం చెందుతుంది.

కోమల : కాదు బాగుపడుతుంది. కానీ నేనొకటి మాత్రం చెప్పగలను. సామదాన భేద, దండాలనిగదా ఉన్నాయి ఉపాయాలు. అందులో రెండో ఉపాయాన్ని మేము లక్ష్యంగా ఉంచుకొన్నాం.

రామా : అయితేనేను శత్రులోటిలోని వాడన్నమాట! శత్రువును దానోపాయంతో జయిస్తారా? అయినా కోమలగారూ! చెప్పేది సూటిగా చెప్పండి. ఇంత దొంకతిరుగుడెందుకు ? చేపేదీ నీచకార్యమైనా ఉపయోగించే పదాలు మాత్రం చాలాపెద్దవి. అవును అదే పెద్దమనుష్యుల లక్షణం.

కోమల : మీరేమైనా అనుకోండి. మేము మల్టీమిలియనీర్లు!

రామా : అవును తెలుస్తూనే ఉంది.

కోమల : అనుకొన్నామంటే మేమైనా చేయగలం!

రామా : అందుకు గోటితో పోయేవానికి గొడ్డలెందుకంటారు ?

కోమల : కర్రెక్ట్! మీ సామెత ఆ సామెతలాగ సరిపోయింది.

రామా : ఇంతెందుకు ? మీ ఆయిల్ మిల్లుల విషయం పట్టించుకోకుండా నన్ను లంచం పుచ్చుకోమంటారు. అంతేనా ?

కోమల : అబ్బే ! లంచం అని నేననలేదే? మీరూ మేమూ రాజీగా ఉంటానికని....

రామా : కోమలగారూ! నా సిద్ధాంతాలు మీకు తెలుసు. మరి తెలిసి తెలిసి వృథా ప్రయాసదేనికి ? నా సిద్ధాంతాలకై నా ప్రాణాలైనా లెక్కచేయను. ఈ విషయం మీకు తెలిసిందే ! అయినా మళ్ళీ మీకు చెప్పకున్నా!

కోమల : రావుగారూ! నేను మీమంచిగోరి చెప్తున్నా! కాలానుగుణంగా మనమూ మారవలసి ఉంటుంది. అవిధంగా మారితేనే సుఖం. ఇదివరకటి అపీనర్లు తదితర అధికార్లు చూచీచూడనట్లు పోవడంలేదా! బ్రతకనేర్వడం తెలిసి మనలుకోవడంలేదా!

రామా : అదీ మీవంటి వారికేసాధ్యం. ఊసరవెల్లి రంగులుమార్చినట్లు! ఇతర అపీనర్ల ప్రమేయం నా దగ్గరవద్దు.

కోమల : రావుగారూ! మీకు మామధ్య మనలటం విషనర్పాలతో చెలగాటం.

రామా : అవును నాకుతెలుసు. విషనర్పాల కోరలు తీయడం. అలా చేసిననాడే దేశం బాగుపడుతుంది. మీరు ఎం. ఏ. చదివారు. మీ చదువువల్ల కలిగిన సంస్కార మిదన్నమాట ?

కోమల : భగవంతుడు విజ్ఞానం ప్రసాదించిందీ బ్రతకడం నేర్చుకోడానికిగాని తన్నునాశనం చేసుకోడానిక్కాదు మిస్టర్ రావ్ !

రామా : ఓహో అలాగా ! మీకు భగవంతుని మీద నమ్మికకూడ ఉందా ?

కోమల : ఇంతెందుకు ? నేను మొదటే చెప్పాను- నేను మీ శ్రేయోభిలాషిని అని. మనం చదువుకొంటూన్న రోజులలో మీరు వ్రాసిన రెండు లవ్ లెటర్లు నా దగ్గరున్నాయి.

రామా : ఉంటే నాకు భయమేమిటి?

కోమల : ఎదో సీకు “మేరేజ్ ప్రపోజర్” ఉందన్నారుగదూ? ఈ ‘లవ్ లెటర్లు’తో నేనెంత పన్నె నా చేయగలను.

రామా : మీకు చేతనైందీ చేసుకోండి. బెదిరించకండి. మిన్నువిరిగి నెత్తినవడ్డా నేను భయపడను. కానీ మీరీ విధంగా తయారైవందుకు చింతిస్తున్నాను. అడదాని హృదయం అమృతంతో సమానమంటారే?

కోమల : అందుకే మీకేహానీ కలుగకుండా వ్రయత్నిస్తున్నాను.

రామా : మీలో అమృతంకాదు హాలాహలం ఉంది. మీ పేరెవరు పెట్టారోకాని, అది నేతిబీరకాయ.

కోమల : నా వ్యక్తిగత విషయాలను గురించి చెప్పవలసినవని మీకులేదు.

రామా : నా విషయంలోను అంతే. మీ పార్ట్నర్షిప్ నుంచినన్ను తొలగించాడు భగవంతుడు. అందుకు సంతోషిస్తున్నాను.

కోమల : నేను చింతిస్తున్నాను. మీ శ్రేయస్సును గోరిచెప్పకున్నా మేముచెప్పిన 'టర్మిన్'కు అంగీకరించండి.

రామా : ఏమిటి కోమలగారూ ? నన్ను 'బ్లౌక్ మెయిల్' చేస్తున్నారా ? మీరు వెళ్ళి పోవచ్చు. ఇది అఫీసనే సంగతి మరచిపోతున్నారు.

కోమల : లేదు నాకు బాగాతెలుసు. కొద్దిక్షణాల్లో సేర్వీస్, కూర్మయ్యలతోపాటు వస్తాను. సెలవు [వెళ్ళిపోతుంది.]

రామా : ఎస్ గుడ్ బై [అలోచిస్తూ పవార్లు చేస్తూంటాడు]

[ఫోన్ మోగుతుంది]

రామా : హలో! ఎవరు ?

.....

రామా : మీరు ఎం. ఎల్. ఏ. రంగారావుగారా ?

...

రామా : నా కోసమా ? ఎవరూరాలేదండీ!

రామా : ఓహో ! కోమలగారువాళ్ళ !

రామా : వారుగాక మరెవరూరాలేదే !

రామా : ఎవరు ? ప్రెసిడెంటుగారా! రమ్మనండి. కానీ ఎవరువచ్చినా నేను చేయ గలిగిందేమీలేదు.

రామా : అవసరమంటారా! నాకేమీలేదండీ. ఫోన్ పెట్టేస్తారా. యింది.

నరే పెట్టే

భీమన్న : బాబుగోరూ!

రామా : మంచినిచ్చుపట్టా! వీళ్ళిద్దరినీకీ కీడవురుగులు. వ్రెసిదెంటు వస్తాడా ?

రాని ... (కోపంతో పచార్లు చేస్తూఉంటాడు)

భీమన్న : టీనా బాబుగోరూ ? నిమిషంలో ఒస్తాను బాబుగోరు !

రామా : వెరిగుడ్! బాగా జ్ఞాపకం చేశావు! నాకల వేదెక్కింది. ఉష్టంఉష్టేనశీతలం అందుకని వెంటనేవెళ్ళి మాంచి హాట్ టీ తీసుకురా [వైగ] ఈ బోర్డమ్ పోవాలంటే టీ యే కావాలి.

భీమన్న : అలాగే బాబుగోరు! [అంటూ వెళ్ళిపోతాడు]

రామా : [నెచ్రా ఫోటోనుచూస్తూ] లంచగొండి తనాన్ని పోగొట్టాలంటే లంచం తీసుకొనే ఉద్యోగుల్ని శిక్షించడమేకాదు లంచగొండి తనాన్ని ప్రోత్సహించే ప్రజానీకంపైగూడ తగిన కఠినపర్య తీసుకోవాలి. పేల్ టీ, కూర్మయ్య. కోమలల వంటి చీడవురుగుల్ని నాశనం చేయాలి. దేశం బాగువవాలంటే వెదికి వెదికి ఈలాంటి వ్యక్తుల్ని ధ్వంసం చేయాలి. అప్పుడే లంచగొండితనం పోతుంది. ఈ రెండు పద్ధతుల్ని అనుసరిస్తే తప్ప దేశం బాగుపడదు. [అంటూండగా భీమన్న ప్రవేశం]

భీమన్న : (టీ అందిస్తాడు)

రామా : [టీ త్రాగుతూ సిగరెట్ కూడ వెలిగిస్తాడు.]

వ్రెసి : (ప్రవేశిస్తూ) హలో రామారావుగారు, నమస్కారం నేను వ్రెసిదెంటుని మీకు తెలుసనుకొంటాను ఈసాటికి ఎం. ఎల్. ఏ. గారి ఫోన్ వచ్చే ఉంటుందనుకొంటాను.

రామా నమస్కారం రండి. ఫోన్ వచ్చినమాట వాస్తవమే.

వ్రెసి : మనపట్టణంలో 'బిగ్ ట్రీ' ముఖ్యులు రాజకీయంగా, పట్టణాభివృద్ధికి వాళ్ళంతగానో సహాయంచేస్తూ ఉంటారు.

రామా : అలాగా! అందుకని....

వ్రెసి : అందుకని వాళ్ళకే సహాయం మీ నుంచి కావలసిఉంది. సహకరించండి.

రామా : నేను వాళ్ళకు సహకరిస్తే ప్రభుత్వపు ఖజానాకు నష్టంవస్తుంది అలాంటి పనికి నేనంగీకరించను. అన్యాయం అంగీకరించలేను.

వ్రెసి : బానీ మీ రనవసరంగా కష్టాల్ని....

రామా : తెచ్చుకొంటున్నానంటారా ? ఫరవాలేదండీ. ప్రభుత్వం నామీద ఎంతో బాధ్యతను పెట్టింది. నిర్వహించడం నావిది నాధర్మం.

ప్రెసి : ఇవన్నీ మంచిసీమాలే. జరగవలసినవని చూడండి. ఆ విగ్గ్రి- కోమల పేర్లజీ, కూర్మయ్య వస్తారు. వారివని చేసిపెట్టండి. లేకపోతే ఫలితాలు సంతోషంగా ఉండవు.

రామా : ఏమీ ఫరవాలేదు. సిద్ధంగా ఉన్నాను.

ప్రెసి : ఎం. ఎల్. ఏ. గారు చెప్పారు. నేనుస్వయంగావచ్చి చెబుతున్నాను. వస్తాను.

రామా : నరే వెళ్ళిరాండి. ఆపనిమాత్రం జరగడానికి వీలేదు. జరగదు. (కోమలతో) భీమన్న!

భీమన్న : బాబుగారూ!

రామా : కోమల తక్కిన యిద్దరేగాదు పోన్, ఆ వెనుక ప్రెసిడెంటువచ్చి వెళ్ళారు.

భీమన్న : వాళ్ళంతే బాబుగారూ! ఆళ్ల ఏవు తిప్పుకొనేదాకే తరవాతంటారా ?

రామా : [గట్టిగా] అందేదాకకాళ్లు- అందాకకాట్టు- అంతేనా ?

భీమన్న : అంతే బాబుగారు.

[అంటూండగా కోమల, పేర్లజీ, కూర్మయ్య ప్రదేశిస్తారు. వాళ్ళచేతుల్లో లెదర్ బాగ్స్ ఉంటాయి.] [భీమన్న ఖాళీగ్లాసుతో వెళ్ళిపోతాడు.]

కోమల : గుడ్ ఆఫ్టర్ నూన్ మిస్టర్ రామ్ !

రామా : గుడ్ ఆఫ్టర్ నూన్. దయచేశారే ?

పేర్లజీ : జీహా ! మాట యిచ్చాను.

రామా : మాచేమిటి ?

కూర్మ : ఆబ్బే! మళ్ళీ వస్తామన్నామ్ గడండి! మీఇల్లు బంగారంగాను! అంతతోనే మరిచారే!

రామా : ఓహో అలాగా ?

కోమల : దొంకతిరుగుడు లేకుండా సూటిగా చెబుతున్నా మిస్టర్ రామ్! మేం

ముగ్గురం తలా ఇరవై వేలు చొప్పున యివ్వదలచు కొన్నాం.

రామా : ఛ! తమాషా ఆడుతున్నారా!

పేర్ణీ : క్యాసాబ్ ! అది తక్కువంటార్ ! ఇంకా కావాలంటే ఇస్తాంసాబ్
ఫికర్ నై సాబ్ ఫికర్ నై

రామా : పేర్ణీ! అనవసరంగా మాట్లాడొద్దు మీరంతా ఇక్కనుంచి వెంటనే దయ
చేయండి. లేకపోతే బలవ్రయోగం చేయవలసి ఉంటుంది, [భీమన్న!
ప్రవేశిస్తాడు]

కూర్మయ్య : అలా కోప్పడితే ఎలా బాబుగారూ! మేమేమీ తక్కువ ఇవ్వడం
లేదుగా ? [నవ్వుతాడు]

రామా : [వినుగ్గా] ఛ ! ఛ!

కోమల : రావుగారూ! ఇంతెందుకు? ఇదిగో నావాటా. [అంటూ నోట్లకట్టతీసి
ఛేబిల్ మీద ఉంచుతారు]

రామా : [కోపంతో] ఛ! ఛ! ఏమిటిగొడవ ? ఇదేమన్నా అపీసా లేక బందిలి
దొడ్డా ? భీమన్నా !

భీమన్నా : బాబుగోరూ !

రామా : పోలీసుల్నిపిలు. అప్పుడుగాని పీళ్ళుతిక్కకుదరదు. పోలీస్! పోలీస్!
[అని గట్టిగా అంటూండగా నవ్వి ఇన్ స్పెక్టర్ నదావబ్రహ్మం, కానిస్టేబిల్
కనకయ్య ప్రవేశం]

[బ్రహ్మం [వచ్చి వెల్కూమ్ చేస్తాడు]

కనకయ్య

[బ్రహ్మం : వెరీసారిసార్ ! ఛేబిల్ మీదున్న నోట్లకట్టల్ని పట్టిచూస్తే మీరు లంచం
పుచ్చుకొంటున్నట్టున్నారు. లా ప్రకారం మిమ్మల్ని అరెస్టు చేయవలసి
ఉంటుంది.

రామా : ఇన్ స్పెక్టర్ ! నే చెప్పేది వినండి.

[బ్రహ్మం : వేరీసారి ! మీరు చెప్పవలసిన పనిలేదు మేము వినవలసిన అవసరమూ
లేదు. చెప్పేదేదో కోర్టులో చెప్పుకోండి. నంబిర్ వన్ రెవెన్!

కనక : ఎస్. సార్!

[బ్రహ్మం : అరెస్ట్ హిమ్!

కనక : ఎస్. సార్!

[పోబోతుండగా 'అగు' అన్నిమాటతో అశ్చర్యంతో అఫీసులోకి వెళ్ళి
తలుపువై పు దృష్టికేంద్రీకరిస్తారు- శివం ప్రవేశిస్తాడు.]

కోమల : [తడేకంగా అతన్నే చూస్తుంటుంది.]

బ్రహ్మం : మీ రెవరు ?

శివం : [వెడనవ్వుతో] నేనా ? [అంటూ తన విజిటింగ్ కార్డు ఇస్తాడు]

బ్రహ్మం :- [తీసుకొని పైకి చదువుతాడు]

ఆర్. ఆర్. శివం. సి. ఐ. డి. ఇన్ స్పెక్టర్!

కోమల:- [తలదించుకొంటుంది.]

[సేర్జీ కూర్మయ్యలు వణకిపోతారు.]

రామా:- [ముఖం ప్రసన్నంగా మారిపోతుంది.]

శివం:- సబిన్ స్పెక్టర్! రామారావుగారిని ఎందులకు అరెస్టు చేయబోతున్నారు ?

బ్రహ్మం:- డబ్బు తీసుకొంటున్నారుసార్! అందుకని....

శివం:- అదిచాలాతప్పు. ఏమీ తెలియకుండా ఒక నిరపరాధిని అరెస్టు చేయడం

ప్రమాదం. మీ ఉద్యోగానికే ముప్పు.

బ్రహ్మం:- అయితే వారు నిరపరాధంబారా ?

శివం:- ఔను నిస్సందేహంగా !

బ్రహ్మం:- ఎలా చెప్పగలరు ?

శివం:- ఈ విషయం దర్యాప్తు చేయడానికే ఈవేళే ఈ ఊరొచ్చాను. రామారావు
గారితో ఈ విషయాలే మాట్లాడాను. ఇక్కడున్న మిల్లు ఓనర్స్ ముగ్గురిలో
కోమల మా ఇద్దరికీ జాగాతెలుసు, కోమల, రామారావుగారు, నేను,
ఎం. ఏ. లో క్లౌసుమేట్స్.

కోమల:- [ముఖం విచిత్రమవుతుంది.]

శివం:- జుహూవా కోమల తనకున్న పూర్వచరిత్రంతో రావుగారిని లొంగదీసుకో
గలనని చెప్పియుండవచ్చు. అందుకే ఈ ముగ్గురుతలసి రామారావుగారిని
బ్లాక్ మెయిల్ చేశారు. ప్రత్యేకంగా కోమల తనకు ప్రేమన్నట్టు నటించి
రామారావుగారిని వశపరచుకోవాలనుకొంది. కాని ఆయన లొంగలేదు. తమ
ప్రయత్నం విఫలమైనందుకు రామారావుగారు లంచం వుచ్చుకొంటున్నారను

మిషతో మీ కప్పగించ దలచి ఈ వన్నాగం పన్నాడు. కానీ వాళ్ళ ఎత్తుకు వైఎత్తు వేశాను. దీనికంతటికి నిదర్శనంగా ఉండేందుకు- కోమల, సేర్జీ, కూర్మయ్యలు- రామారావుగారిని బ్లాక్ మెయిర్ చేసిన నలభాషాంతటిని తూ. చ. తప్పకుండా చేపురికార్డు చేశాను.

[అందరు ఆశ్చర్యపోతారు]

రామా :- [వాలా ప్రశాంతంగా ఉంటాడు]

బ్రహ్మం:- ఓహో అలాగా?

శివం:- వీళ్ళు అడిననాటకం ఇంతా అంతాకాదు. పాపం మా రామారావుగారిని నానా అవస్థలు పెట్టారు. ఈనాటికి వీళ్ళు అట కట్టింది. ఇప్పుడు చెప్పండి సబిన్ స్పెక్టర్! ఎవరు అవరాధలు ?

బ్రహ్మం:- నందిర్ వన్ లెవెన్!

కనక:- ఎస్సార్.

బ్రహ్మం:- ఈ ఘరానా వ్యక్తుల్ని ముగ్గుర్ని అరెస్టుచెయ్!

శివం:- అగు. అంతేకాదు ఆ నోట్లకట్టలు పరిశీలించండి. మీ దగ్గర ఫేక్ నోట్ల నందిల్లంపే ఒకసారి సరి చూసుకోండి. అవంతా దొంగనోట్లు.

బ్రహ్మం:- అలాగ! [అంటూ నందిర్ సరి చూసుకొని] ఎస్. సార్! మీరు చెప్పింది కరెక్టు. వన్ లెవెన్! అరెస్టుచెయ్ అబ్ వన్స్.

శివం:- వీళ్ళు ముగ్గురు పేల్వటాక్సులు ఎగ్నోట్టేందుకు- వచ్చిన. అపీనర్లందరినీ నానా యమయాతనలు పెట్టడమే కాకుండా, దొంగనోట్ల విజినెస్ గూడ పెట్టారు. ఇంతవరకు లంచం పుచ్చుకొనే అపీనర్లని మాత్రం పట్టుకొన్నాను ఇప్పుడు లంచాన్ని ప్రోత్సహించే ప్రజల్ని- అందులోను దొంగనోట్లను తయారుచేసే మనుష్యుల్ని పట్టుకోగలిగాను. ఇన్ స్పెక్టర్! ఆ నోట్లకట్టల్ని కష్టడిలోకి తీసుకోండి. వీళ్ళముగ్గుర్ని ప్లేషన్ కి తీసుకెళ్ళండి.

బ్రహ్మం:- ఎస్. సార్! [నోట్ల కట్టలు స్పాటిసం చేసుకొని]

యూ శ్రీఆర్ ఆండర్ అరెస్ట్. కిమ్మనకుండా ప్లేషన్ కి వచ్చేయండి. మేము వెలపు తీసుకొంటాంసార్.

వం:- ఎస్. యూ కెన్ గో! బట్ వీకేర్ ఫుర్ ఎబౌట్ దీస్ విగ్త్రీ !!!

కనక:- నడవండి.

[బ్రహ్మం, అకనివెనుక కోమల, నేల్ జీ, కూర్మయ్య, వారివెనుక కనకయ్య వెళ్ళిపోతారు.]

రామా:- చాలా థాంక్స్ రా బ్రదర్! నరైన సమయంలో ఆడుకొన్నావ్. నీ మేలె స్పటికి మరచిపోను.

శివం:- దానికేముందోయ్ రావ్! దైవమను కూలించాలిగానీ మనం నిమిత్తమాత్రులం. కాని నీకు నేనుగూడ 'థాంక్స్' చెప్పకుండా ఉండలేను.

రామా:- ఆ దేనికి?

శివం:- పిళ్ల వట్టువడేందుకు నీ సాయం ఎంతైనా అవసరంగదా? నీ సాయం లేక పోతే సాధ్యమయ్యేదికాదు.

రామా:- ఏమైతేనేం పీడవిరగడైంది. వెళదామా?

వం:- ఓ యస్.

రామా:- భీమన్నా!

భీమన్న:- బాబుగోరూ!

రామా:- నాటకం చూశావా?

భీమన్న:- టీ తెమ్మంటారా బాబుగోరూ?

శివం:- మీ జవాన్ చాలా మంచివాడే!

రామా:- వాడంతేలే! [గట్టిగా] కాదోయ్! వాళ్ళకు జరిగినకాస్తి చూశావా? [నైగ

భీమన్న:- ఓన్ అదా బాబుగోరూ! మా మంచివని జరిగింది.

రామా:- [కోటువేసుకొని, హేట్ చేతిలోపుచ్చుకొని] శివం పోదావడ! [అంటూ ఇద్దరూ వెళ్ళిపోతారు]

భీమన్న:- అళ్ళపాపం వండింది. తగిన కాస్తి బరిగింది. దేశంమంచికి యిలాటోల్ని సేచ్చిందాలి. మరినేనూ ఎల్లా [ఏవో వినివట్లు నటించి] ఆ పిల్వారా బాబుగోరూ! వాస్తున్నా.

[అంటూ వెళుతుండగా—]

[తెర]

సమాప్తం

ప్రగతి

పాత్రలు:-

సంప్రదాయరావు

స్వరాజ్యం, [సంప్రదాయరావు కూతురు]

చైతన్యం, [సంప్రదాయరావు కుమారుడు]

ప్రకాశం, [చైతన్యం స్నేహితుడు]

[తెర ఎత్తగానే గది— గదిలో నాలుగైదు కుర్చీలు, మధ్య 'టీపాయి' ఉంటాయి— గోడలు దేవతల పోటోలతో పాటు దేశనాయకుల పోటోల తోను అలంకరింపబడి ఉంటాయి....]

సంప్రదాయరావు:- [సుమారు 55, 60 ఏండ్ల మధ్య వయస్సు. సత్సంప్రదాయ సిద్ధమైన ఆకారం, నేషం- కుర్చీలో కూర్చుండి తెలుగుపత్రిక చదువుచూ ఉంటాడు-]

'జాతిమత విభేదాలు నశించాలి,— ప్రధానమంత్రి అభిభాషణ.... 'బీద ధనిక వివక్షతలేని సమత ఆవసరం'. ముఖ్యమంత్రి ఉవాచ.... ప్రణాళికల వలన దేశాభివృద్ధి ఇది చాలా అద్భుతమైన విషయం. ప్రణాళికల పేర్లు చెప్పి పెద్ద మనుష్యులు కొందరు దోస్తున్నారు దేశాన్ని. మరి కొందరు అధఃపతనం చెందుతున్నారు. ఎక్కడుండి సమత ? దేశమేవిధంగా అభివృద్ధి చెందుతుంది ? ఇవన్నీ వట్టి బూటకాలు. చెప్పేదొకటి, చేసేదొకటి. అంతా జరికాల మహిమ.... చైతన్యం! చైతన్యం! ఏం చేస్తున్నావురా నాయనా? అమ్మాయీ రాజ్యం! రాజ్యం!.....

స్వరాజ్యం:- [లోపల్నుంచి] అ! వస్తున్నా నన్నా!

సంప్ర:- అన్నయ్యేడమ్మా ?

స్వరా:- [ప్రవేశిస్తుంది- ఇరవై ఏళ్లంటుంది వయస్సు- నవనాగరిక పద్ధతిలో టిర్చి దీర్చినట్లుంటుంది-]

ఏమిటనాన్నా! పిలిచావు?

నంప్ర:- చైతన్య మెక్కడ కెళ్లాడమ్మా?

స్వరా:- అన్నయ్య పొద్దుటి నుంచి రాలేదునాన్నా!

నంప్ర:- ఇంతవరకు రాలేదా? వాడు, స్నేహితులు, పార్టీలు, నభలు, ఇవుంటే చాలు. హాయిగా పెళ్ళిచేసుకొని సుఖవడరా అంటే ఎంటాడూ?

స్వరా:- (గోముగా) నాన్నా!

నంప్ర:- ఏమ్మా!

స్వరా:- మరే ! నేనలా వెళ్లాస్తా నాన్నా!

నంప్ర:- అలాగే ? నరే !

స్వరా:- మా నాన్న చాలా మంచివాడు [పోబోతుండగా]

నంప్ర:- అమ్మయ్ ?

స్వరా:- ఏం నాన్నా ?

నంప్ర:- వాడంటే మగరాయుడు. తిరుగుతున్నాడు. నీవుగూడ అలా తిరగడం బాగా లేదమ్మా . పోకపోక ఓ యింటికి పోతే రాకరాక ఓ మాటొస్తుంది.... అదిగో చుక్క పెట్టుకోలేదే ?

స్వరా:- నాన్నా! మీవన్నీ పాతమాటలు, పాతపద్ధతులు. వస్తానాన్నా! టాటా! [వెళ్ళిపోతుంది]

నంప్ర:- ఏమిటో! ఓ ఆచారంలేదు. ఓ పద్ధతీలేదు. అనాటి సంప్రదాయం పాడై పోయింది. కాకి హంస నడక నడవబోయి తన నడకనే మరచినట్లెంతి. కాలం. కలికాలం ? [అంటుండగా చైతన్యం ప్రవేశిస్తాడు.]

చైతన్యం:- [30 ఏళ్లవయస్సు- చాలా నాణాగ్గా ఉంటాడు- చిరునవ్వుతో....] నాన్నా!

నంప్ర:- ఆఁ ! ఏం నాన్నా!

చైత:- ప్ర. ప్ర.కు మనసన్నానం జరిగిందీ నాన్నా!

నంప్ర:- ప్ర, ప్ర.కు ఏమిటా?

చైత:- వాడే నాన్నా! నా పేహితుడు ప్రకాశం. ఈరోజు ప్రకాశానికి ఒక విరుదు కూడా ఇచ్చాడు. ప్రకాశం ప్రణాళికల కోసం తన సర్వస్వాన్ని త్యాగం చేసి దేశాభివృద్ధికి దోహదం చేశాడు. అందుకని మా యువజనసంఘం అతనికి సన్మానం చేసింది. ప్రణాళికా ప్రకాశం అని పేరుపెట్టి రెండు ప్రాలు తీసుకొని 'ప్ర. ప్ర.' అని పొట్టి పేరుంచాము. బాగుందానాన్నా ?

సంప్ర:- ఏమో అబ్బాయ్ ! ఆ బాగోగులు నాకు తెలియవు. ఏం ప్రణాళికలో ? ఏం విరుదులో ? ఏం సంఘాలో నాకు బొత్తిగా బోధపడదు. మా కాలంలో ఇవ్వన్నీ ఏమీలేవు. అయినా మా తరం వారంతా సుఖంగానే బ్రతికారుగా ?

చైత:- అనుభానికి ఈసుభానికి చాలా తేడా ఉందీనాన్నా! వ్యవసాయరంగం లోను, విద్యావిషయకంగాను, సాంఘికంగాను, సాంస్కృతికంగాను, దేశ మెంతో అభివృద్ధి చెందింది. వంచవర్ష ప్రణాళికలు ప్రవేశపెట్టిన తరువాతనే మనకు అసలు స్వాతంత్ర్యం అంటే అర్థిక స్వాతంత్ర్యం కలిగిందని చెప్ప వచ్చును.

సంప్ర:- కాని ప్రణాళికలు, దేశాభివృద్ధి- పీటని గురించి ప్రతి పత్రిక, మోషెన్టుం టుంది. ఆకాశవాణి బాషెన్టుం టుంది. ఎవరు మాట్లాడినా ఇవే విషయాలు- పత్రికల్లో ఉన్నవన్నీ నిజమేనని నమ్ముతారు అమాయక ప్రజలు. అభివృద్ధి దేవుడెరుగు. అభివృద్ధికి బదులు వినాశం జరుగుతుందనుకోవచ్చు.

చైత:- నాన్నా! మీవన్నీ పాత పద్ధతులే? అభివృద్ధి చెందుతుంటే చూసి సంతోషించక, ఇవేం మాటలునాన్నా ఇలాంటి మనుషులుండబట్టే దేశ మీ విధంగా ఉంది. అభివృద్ధి నిరోధకశక్తులు నశించి పోతే దేశం అభివృద్ధి చెందుతుంది. మీ రనుకొనే చాలావికీ దీనికి చాలా వ్యత్యాసం.

సంప్ర:- నిజమే చాలా భేదముంది.

చైత:- స్వాతంత్ర్యం రాక పూర్వం భారతదేశం నానా హింసలకు లోనైంది. స్వాతంత్ర్యం వచ్చాక ప్రణాళికలు ప్రవేశపెట్టిన తరువాత అనంద సముద్రంలో దేశం మునిగితేలుతుంది. ఇదంతా కూడా అర్థిక స్వాతంత్ర్యం వచ్చాకనే జరిగింది.

సంప్ర:- ఎక్కడుంది అర్థిక స్వాతంత్ర్యం ? ధనవంతులు ఇంకా ధనవంతు లౌతున్నాడు. పేదలు నిరుపేదలౌతున్నారు. ఏదీ ఒక ఉదాహరణ ?

చైత:- ఒక్కచేమిటి ? కోకొల్లలు. మొదటి ప్రజాశికా కాలంలో వ్యవసాయ రంగంలో జమిందారీ వద్దతి మాన్పించడం జరిగింది.

సంప్ర:- దాని వల్ల కలిగిన లాభమేమిటి ?

చైత:- జమిందారీ వద్దతిని రూపుమాపడంవల్లనే వీధి ప్రజానీకం మనుగడ సులభమైంది. తరువాత సమిష్టివ్యవసాయంగూడ మనదేశంలో ప్రవేశ పెట్టడానికి వీలైంది.

సంప్ర:- అంతకు పూర్వము ప్రజలు జీవించలేదా ?

చైత:- జీవించారు. కానీ స్వేచ్ఛారహితమైన జీవితంగూడ ఒక జీవితమేనా నాన్నా? [అంటూండగా ప్రకాశం ప్రవేశిస్తాడు]

ప్రకాశం:- [చైతన్యంతో సమవయస్కుడు- పుష్టిగల విగ్రహం- రాజకీయ నాయకునిలా ఉంటాడు- వస్తూ....] సమస్కారమండి రావుగారూ!

సంప్ర:- ఎవరూ ?

చైత:- వీడేనాన్నా ప్రకాశం!

సంప్ర:- అః ! రావయ్యా ! ఇలా కూర్చో.

ప్రకా:- [కుర్చీలో కూర్చుంటాడు]

చైత:- అప్పుడే వచ్చేవావే ? ఏమిటి సంగతి ?

ప్రకా:- ఏమీలేదు. 'పి. డి. వో.' శు కలుసుకోవాలనుకోన్నాను. ఇంకా కొద్దిగా వ్యవధి ఉంటే ఇలా వచ్చాను.

చైత:- ఓహో అదా! (తండ్రితో) నాన్నా! ఈనాటి సన్మానపథంలో మంత్రిగారు తెగ పొగిడారుప్రకాశాన్ని. స్వార్థత్వగం, ప్రజాశికలగుర్చి మామూలు ప్రజలకు బోధపడేటట్లు ప్రకాశం ఇచ్చిన లెక్కల్లు, దేశాభివృద్ధికి పాటుపడిన విధానం, అందుకు కావలసిన కృషి- వీటిమీద చాలా పెద్దఎత్తున ప్రశంసస్తూ మట్లాడారుమంత్రిగారు. అవన్నీ తల్చుకొంటూంటే చాలా సంతోషం కలుగుతుంది.

సంప్ర:- అహా! అలాగా! గొప్పవాడివైనాయావ్ ప్రకాశం! చాలా సంతోషం.

ప్రకా:- ఏదో మీ లాంటి పెద్దల ఆశీర్వాదం! నిజానికి నేను చేసిందేమీలేదు. ఒక మానవునిలాగ నా విద్యుత్త ధర్మాన్ని నెరవేర్చాను. మనచైతన్యం తన స్నేహితులతోకలసి నా కిష్టంలేకపోయినా నాకీ సన్మానం చేయించాడు.

సంప్ర:- చాలా బాగుంది. మంచిపనే.

చైత:- ప్రకాశం! నీవేమైనాచెప్పు. ఆ సన్మానానికి తగినవ్యక్తివాడే!

ప్రకా:- ఏమో! నేనలా వెళ్ళాస్తాను. ఎక్కడికీ వెళ్ళకు. వస్తానంటి రావుగారు.

సంప్ర:- నరే మంచిది.

ప్రకా:- (వెళ్ళిపోతాడు)

చైత:- ప్రకాశమంటే మీ అభిప్రాయమేమిటినాన్నా ?

సంప్ర:- ప్రకాశానికేం ? మంచివాడులా ఉన్నాడు. కీర్తిప్రతిష్ఠలున్న వాడని నీవు చెప్పావుగదా ?

చైత:- అదీకాదునాన్నా.

సంప్ర:- ఏదీకాదురా ?

చైత:- చెల్లాయ్ పెళ్ళివిషయం

సంప్ర:- ఓహో! దానికేం. చేద్దాం! తగినవరుడు దొరకనీ!

చైత:- ప్రకాశం తగడంటారా ?

సంప్ర:- ప్రకాశమా ? స్వరాజ్యాన్ని ప్రకాశానికిచ్చి పెళ్ళి చేయాలంటావా ?

చైత:- ఔన్నాన్నా! ఇంతకుముందే ఈ విషయం మీకు చెప్పాను. మరచిపోయా రప్పుడే !

సంప్ర:- ఆఁ: ఔనాను. చెప్పావు.

చైత:- మరి ఏమంటారు ?

సంప్ర:- కానీ చూద్దాం !

చైత:- చూద్దామంటే కాదునాన్నా! ప్రకాశం స్వరాజ్యానికి అన్ని విధాలా తగిన వరుడు. ప్రకాశమంటే చెల్లికి గూడ చాల అభిమానం! మరి మీరుఊరిలో చాలు !

సంప్ర:- అబ్బాయ్! కీర్తి ప్రతిష్ఠలుంటేచాలావోరయ్! జీవితభారం మోసేందుకు ప్రోమతగూడ అవసరం !

చైత:- కుటుంబాన్ని, పోషించగలడునాన్నా! అందులో ఏమాత్రం సందేహం లేదు.

సంప్ర:- ఉన్న ప్రిరాస్తులన్నీ నాకనం చేస్తుకొన్నాడు. ప్రజా సంక్షేమం కోసమనీ, ప్రణాళికలద్వారా దేశాభివృద్ధి అంటూ ఉన్న డబ్బువదలించుకొన్నాడు.

చైత:- డబ్బుపోతే మాత్రమేమి నాన్నా? దేశంకోసం, తన ప్రజలకోసం స్వార్థ త్యాగం చేసాడు. అగుణానికి హర్షించక తెగడుతున్నారే? ఇంతెందుకు? మన విషయమే తీసుకోండి!

సంప్ర:- మనకేం? మన కుటుంబం బాగా బ్రతికిందోయ్!

చైత:- ఒకానొక బాగానే ఉండవచ్చు. తరువాత మీరు పూర్వవద్దతుల్ని ఆధారం చేసుకొని మడిగట్టుక కూర్చున్నారు. కాలంతోపాటు వచ్చే అభివృద్ధిని మీరు నిరాకరించారు. అందువల్లనే ఇల్లుగుల్లయింది. ఈ ప్రణాళికల మూలంగా దేశం బాగు పడుతుంది. సులభంగా వంతులవారీగా తీర్చే పద్ధతిమీద ప్రజలకు అవ్వలనిస్తూందిప్రభుత్వం. ఆ పద్ధతివల్లనే మనం బాగుపడ్డాం.

సంప్ర:- ఆ! ఏంబాగో? ప్రభుత్వం ఋణం తీర్చొద్దా?

చైత:- తీర్చొల్పిందే! కాని చాలా సులభంగా పోతుంది. అంతమొత్తం ఏ ధనవంతుని వద్దయినా తీసుకొన్నట్లయితే ఉన్న ఆస్తిపాస్తులకు తీర్దకాలవదలాల్సి ఉండేది. ప్రభుత్వం అప్పిచ్చింది గనుకనే మన బంజరుభూములన్నీ ఆ మాత్రం సాగులోకొచ్చాయి. దాని మీద ఎంతలేదన్నా సంవత్సరాదాయం కొన్నివేలలోనే ఉందిగదా?

సంప్ర:- అబ్బాయ్! పెద్దనాడయ్యావు! తెలివిగలవాడవి. నీతో వాదించలేనోయ్.

చైత:- అదీకాదు నాన్నా! కొంచెం ఆలోచించండి! ప్రభుత్వం గృహనిర్మాణానికి గూడడబ్బు అప్పుగా ఇవ్వడం వల్లనేగదా మనమీమాత్రం ఇంట్లో ఉండే దుకు అవకాశం దొరికింది? లేకపోతే సాధ్యమా?

సంప్ర:- కొంతవరకు విజయమోయ్! కాని అంతా మంచిదంటే మాత్రం నేనాప్పుకోను.

చైత:- ఇంతేకాదు వైద్యవిషయం తీసుకోండి. ఏ రోగమైనాసరే ఇట్టేనయమయ్యేట్లు నానా రకాలమందులు కనిపెట్టారు. గుండెతీసి గుండెమార్చగలుగుతున్నారు. మీ కాలంలో ఈ సదుపాయాలుండేవేనా?

సంప్ర:- అబ్బాయ్ ! విజ్ఞానం పెరిగేకొలదీ కష్టాలుగూడ ఎక్కువౌతాయి. ఎన్ని రకాల మందులు కనిపెట్టినా కొత్తరోగాల సంఖ్యగూడ నానాటికి పెరుగు తుంది. దీనిమాటేమంటావ్ ?

చైత:- ఇంక విద్యావిషయంలోగూడ మనదేశం బాగా పురోగమించిందని చెప్పవచ్చు. ప్రతివల్లెలోను ఒకబడి: ఉచితవిద్య- ఇవన్నీ పంచాయతీ రాజ్యం ఏర్పడిన తరువాత కలిగిన లాభాలేకదా? రోడ్డురవాణా సౌకర్యాలు అధికంకావడం, ఆహారసమస్య తొలగిపోవడం- ఎన్నో మంచిపనులు జరిగాయి. ఇవన్నీగూడ పూర్వం ఉండేవేనా ? వీటినిచూస్తూ అనుభవిస్తూ గూడ తెలీనట్లు మాట్లాడుతారేమినన్నా ?

సంప్ర:- పంచాయతీరాజ్యం.... ఏమోఅబ్బాయ్ ! ఇదంతా పంచాయితయింది ! సరే సీతో వాదించలేనని చెప్పానుగా ?

చైత:- పాతవన్నీ మంచివని వట్టువట్టుకూడదు నన్నా!

సంప్ర:- అదేవిధంగా కొత్తవన్నీ మంచివని మనమనుకోరాదోయ్ ?

చైత:- లేదు ఇప్పటి వద్దకులన్నీ కొత్తపాతల మేలుకలయిక.

సంప్ర:- ఇప్పటికి సీతో అంగీకరిస్తున్నానబ్బాయ్ ! అయితే నేటి ప్రభుత్వ విధానం? ప్రణాళికా ప్రవేశం మొదలైనవన్నీ చాలా ఉత్తమమైనవనడంలో సందేహం లేదన్నమాట తెలిసిపోయింది. కానీ ప్రభుత్వాన్ని నడుపుతున్న వ్యక్తులలో ఏ కొందరో సత్యసంధులై నడుచుకొనేవాళ్ళు ? అందరు స్వార్థత్వాగులై నప్పుడుగదా దేశం బాగుపడుతుంది ?

చైత:- నిజమే ! మన ప్రకాశం లాంటివాళ్ళు ఏ కొద్దీమందో ఉంటారు. నిష్కామ కర్మ చేసేవాళ్లు. ఆఁ నన్నా ! అన్నట్లు ! మన స్వరాజ్యం పెళ్ళివిషయం

(అంటూండగా స్వరాజ్యం ప్రవేశిస్తుంది.)

స్వరా:- ఏమిటన్నయ్యా !

చైత:- ఆఁ ! ఏమీలేదు నీ పెళ్ళిసంగతే !

స్వరా:- [సిగ్గుతో] పో అన్నయ్యా ! [అంటూలోనికి పోతుండగా]

సంప్ర:- నిజమేనమ్మా ! నీ అన్నయ్య నీకు పెళ్ళిచేస్తాట్ట.

చైత:- ఏమైనసారే ! ప్రకాశానికిచ్చి పెళ్ళి చేయాలిందే నన్నా !

సంప్ర:- అదేమిటోయ్ ! మొండిపట్టుదల ? అస్త్రపాస్త్రాలులేనివాడు ప్రకాశం.

అల్లారుమొద్దుగా నా చిట్టితల్లిని పెంచాడు. తల్లి లేనిలోటు తీర్చాను. అలాంటి నా చిట్టిని ప్రకాశానికిచ్చి ఎలా పెళ్ళి చేయమంటావ్ ?

చైత:- డబ్బులేక గోతేనేమి నాన్నా ! ప్రకాశానికి చాలా గౌరవం ఉంది సంఘంలో !

ఇంక మనిషంటావా ? ప్రకాశం దేవునిలాంటివాడు. నేనుండగా చెల్లాయి కేమీలోటు రాసీను. నమ్మనాన్నా !

సంప్ర:- సరే నీ యిష్టమట్టాయ్ ! [స్వరాజ్యాన్నుద్దేశించి] అమ్మాయ్ రాజ్యం!

స్వరా:- ఏమిటి నాన్నా ?

సంప్ర:- అన్నయ్య చెప్పినవన్నీ విన్నావా అమ్మా ?

స్వరా:- [సిగ్గుతో మానంగా ఉంటుంది]

చైత:- చెల్లాయి నల్లా అడిగితే ఏమంటుంది నాన్నా ? నందేహమే అక్కర్లేదు. అ బాధ్యత నా కుండనీ ! ఏం చెల్లాయ్ ?

స్వరా:- పో అన్నయ్యా !

చైత:- అఁ ! అంతా నాకు తెలుసులే [అంటుండగా ప్రకాశం ప్రవేశిస్తాడు]

ప్రకా:- ఏమిటోయ్ నీకు తెలిసింది?

స్వరా:- ఏమీలేదు. మా చెల్లెలు పెళ్ళివిషయం !

ప్రకా:- విజమా ? వరుడెవరు ?

చైత:- చాలా గొప్పవాడు!

ప్రకా:- ఎవరట్టా ?

చైత:- చెప్పనా ?

ప్రకా:- చెప్పమనేగా అడుగుతున్నాను ?

చైత:- బహుమాన మేమిస్తావ్ ?

ప్రకా:- అఁ ! దీనికిగూడ బహుమానమా చెప్పవోయ్ !

చైత:- ఇక్కడే ఉన్నాడు.

ప్రకా:- ఎక్కడా [అంతా కలయజూస్తాడు]

చైత:- ఎక్కడ కాదోయ్ !

ప్రకా:- మరెక్కడా ?

చైత:- ఇక్కడే? [అంటూ ప్రకాశాన్ని చూపిస్తాడు]

ప్రకా:- [అశ్చర్య సంతోషాలతో] ఆ! నేనే ? అంత అద్భుతమా ? [తమాయించు కొని] అయినా, చైతన్యం! నీకు నామీదున్న అభిమానంకొద్దీ అంటున్నావ్ కాని.... నాకు ఇల్లా? వాకిలా? అస్తా? ఏమున్నాయనీ? మరి బాగా అలోచించండి.

చైత:- బాగా అలోచించే ఈ నిర్ణయానికి వచ్చాం ప్రకాశం. మా మాట కాదనకు. సంప్ర:- అబ్బాయ్ ప్రకాశం! అన్నా చెల్లి ముచ్చటపడుతున్నారు. కాదనకు నాయన?

ప్రకా:- అదీగాదండీ..... !

చైత:- ఏదీకాదు? మాకు కొంత ఆస్తి ఉండనేఉంది. చెల్లాయిని నా తమ్ముడిగా చూసుకొంటాను. నమ్ము!

సంప్ర:- నిజమే ప్రకాశం పెళ్ళయ్యాక మాతోపాటే ఉండిపో. అమ్మాయిగూడ నన్నెడబాయకుండా ఉంటుంది.

చైత:- బాను ప్రకాశం నేనుచెప్పాల్సినమాటలు నాన్నే చెప్పారు. మనమందరం కలిసే ఉందాం. అంతకంటే సంతోషమేముంటుందా?

ప్రకా:- సరే మీరంతగా చెప్పుతున్నారుగనుక కాదనలేకపోతున్నాను. [అంటూ స్వరాజ్యంపై వు చూస్తాడు.]

స్వరా:- [సిగ్గుతో లోనికి వెళ్ళిపోతుంది]

సంప్ర:- అబ్బాయ్ చైతన్యం! నాకు చాలా సంతోషంఉగాఉంది. నీవు నిజంగానే చైతన్యతవు! నాకుగూడ కనువిప్పకలిగించి వెలుగుజాట చూపించావ్! కాలంతోపాటు మనుషుల గూడా మారాల్సిఉంటుంది. వచ్చేముహూర్తాల్లో పెళ్ళి సంప్రదాయంకూతురు స్వరాజ్యం. స్వరాజ్యాన్ని ప్రతాళికా ప్రకాశానికిచ్చి పెళ్ళి చేయాలన్నమాట! చాలా బాగుంది. ఇంతేకాదు ప్రకాశం! మీకు పుట్టబోయేబిడ్డకు నామకరణంగూడచేస్తున్నా. ఏమిబోతెలుసా? ప్రగతి.

బాగుందా? [అంటూ నవ్వుతూ వెంటనే] ఓహో! మరిచాను నీవు ప్ర. ప్ర
అంటే ప్రణాళికా ప్రకాశంగదా? పెళ్ళివెంటదే సంతానం కోరుతున్నాను.
తప్పయిందీ. నీకు కుటుంబనియంత్రణ అడ్డొస్తుందికాబోలు! ప్రజల సుఖ
సంతోషానికి పరిమిత కుటుంబమేగాక వివాహసంతరం సంతానం పొంద
డానికిగూడ వ్యసదిచాలా అవసరం. ఏమంటావు ప్రకాశం?

ప్రకా: నేను చెప్పాల్సిందేమింది మామగారూ! [అంటూ చైతన్యంవైపుచూస్తూ]
చైతన్యం! ఓ! తప్పు, తప్పు చైతన్యంబావా! నీ మూలంగా మామగారూ,
ప్రణాళికా ప్రగతివల్ల దేశాభివృద్ధి సాదించే పద్ధతిని మనకంటే జాగా తెలుసు
కొన్నారు. [అంటూ నవ్వుతుండగా]

చైత: నిజమే బావా! అదంతా మన అదృష్టం. [చిరునవ్వులు చిందిస్తూంటాడు.]

సంప్ర: సంతోషంగాఉందీ. పనుందీ. నేనలా బయటికివెళ్ళిస్తా. [అంటూ
సంప్రదాయరావు నిష్క్రమిస్తాడు]

ప్రకా: [సంతోషంతో] చైతన్యం [అంటూ చైతన్యంతో కరచాలనం చేస్తూండగా,
స్వరాజ్యం అనందంతో చూస్తుండగా.....]

పునర్యోజనం

పాత్రలు:-

డాక్టర్ సదానందం,

రామనాథం,

కర్నల్ N.కంతం

రంగారావు,

మధురిమ.

[తెరయెత్తగానే— ఒకగది, చీకటితోను, పాలెగూళ్లతోను, దుమ్ముతోను, నిండి ఉంటుంది. గోడలనానుకొని పలువిధాల పుస్తకాల వీరువాయింటాయి. మధ్య వీరువామీద ఒక పురుషుని కంచువిగ్రహముంటుంది. చీకటి మూల్లో పొడవుగా నన్నగా ఉండి అర్ధవివృతమైన చెక్క-అర ఉంటుంది— అందులో అస్థివంజర ముంటుంది. రెండు వీరువాలకు మధ్యన కాంతివిహీనమైన గిట్టప్రేమ్లో దుమ్ముతో నిండిన అద్దముంటుంది. గదిముందు ఒకనవయువతి పూర్తి [Life size] చిత్ర ముంటుంది—

గది మధ్యన వల్లటి రౌండ్ టేబిల్- చుట్టూ బదారుకుర్చీలు- టేబిల్ మీద మిక్కిలి నేర్పుతోను, అందంగాను తయారుచేయబడిన గాజుపాత్ర ఉంటుంది- పాత్రలో ఒక రకమైన ద్రవముుంటుంది. పాత్ర మాయబడిఉండి కిటికీ గుండావచ్చే సూర్యరశ్మి మాసిన రెండుతెల్లటి డెమాస్కన్ తెరల మధ్యనుండి వచ్చి సరిగా ఆ పాత్రకద్దంగా పడుతుంటుంది. ఆపాత్రనుంచి ప్రతిబింబిస్తున్న ఆకాంతి రౌండ్ టేబిల్ చుట్టూ కూర్చున్న వ్యక్తుల ముఖాలమీద పడుతుంటుంది- టేబిల్ మీద నాలుగు పాంపేన్ [Champagne] గ్లాసులుగూడ ఉంటాయి.

సమయం:- వేసవికాలము పగలునుమారు నాలుగైదు గంటలు]

డాక్టర్ సదానందం:- [అరవై పైబడిఉంటుంది వయస్సు- బట్టతల- ఫుల్ సూట్ మాసినగుడ్డలు, గడ్డం, ఆయన ముఖంలో నిర్వేదం, అత్యానందాలు

ప్రస్తుటిస్తూంటాయి. ఆర్మీచైర్లో కూర్చుండి ఉంటాడు- తలుపుకట్టిన శబ్దంవిని 'ఎస్, ఎస్, కమింగ్'- అంటూ లేచిపోయి తలుపు తీస్తాడు.]

[తలుపుతీయగానే ముగ్గురుపురుషులు, ఒకస్త్రీ ప్రవేశిస్తారు- పురుషులు

దాదాపు డాక్టరుతో సమవయస్కులు.]

డాక్టర్:- [వాళ్ల నిచాపి] గుడ్మార్నింగ్ ఫ్రెండ్స్ !

అతిథులు:- వెరీ గుడ్మార్నింగ్ డాక్టర్ ?

డాక్టర్:- [కుర్చీదగ్గరికిపోయి] రామనాథం! ఇటుకూచో [ఆవికుర్చీచూపిస్తాడు]

రామనాథం:- థ్యాంక్యూడాక్టర్! [అంటూ డాక్టర్కి ఎడమవ్రక్క కుర్చీలో కూర్చుంటాడు, - వేషాన్ని ఆకారాన్నిబట్టి చూస్తూనే వ్యాపారని తెలుసుకో వచ్చు.]

కర్నల్ N. కంఠం:- [కర్నల్ నీలకంఠం- తెల్లబడినమీసాలు- సోల్డర్ డ్రెస్సులో ఉంటాడు] థ్యాంక్యూడాక్టర్!

[అంటూ రామనాథం వ్రక్కన కూర్చుంటాడు]

డాక్టర్:- రంగారావ్! సివు- మధురిమా నీవిక్కడ? [అంటూ కుర్చీలుచూపిస్తాడు.]

రంగారావు:- [బద్దరు గుడ్డలు- కళ్ళజోడుంటుంది. రాజకీయవేత్తఅని స్పష్టంగా తెలుస్తూంది. కర్నల్వ్రక్కన కూర్చుంటాడు.]

మధురిమ:- [తెల్ల టీవీర, తెల్ల టీజాకెట్టు వేసుకొనిఉంటుంది. ఇంతకుముందు అందంగా ఉండేదని, పూర్వస్వనాసిని అని ఆమె ఆకారంవల్ల స్పష్టంగా తెలుస్తూంటుంది.] థాంక్యూడాక్టర్ [అంటూ రంగారావువ్రక్కన కూర్చుంటుంది.]

డాక్టర్: [కుర్చీలో కూర్చుండి] మైడియర్ ఓల్డ్ఫ్రెండ్స్! నేనెందులో అయితే ఆత్మానందాన్ని పొందగలనో ఆ పరిశోధనల్లో ఒకదానిని మాత్రం గమనించ వలసిందిగా మీ సాయాన్ని అర్థిస్తున్నాను. [కంచు విగ్రహాన్ని చూపుతూ] ఆ కంచు విగ్రహాన్ని చూశారా! ఆయన మహామేధావి; డాక్టర్ జయరాం. నా ప్రాక్టీస్లో కష్టమని తోచినప్పుల్లా అతనితో కన్ఫర్టుచేసే

వాణ్ణి. అతడు పోయిందర్వాత అతని విగ్రహాన్ని ఈ గదిలో ఉంచకుండా ఉండలేకపోయాను కానీ అది అట్లా ఉండనీ. మైడియర్ ఓల్డ్మెన్! మీ అందరి సాయంతో మిక్కిలి అపురూపమైన పరిశోధన చేయాలని ఎంచుతున్నాను. మీ కిష్టమేగదా?

రామ: [ఎగతాళిగా] ఏల్ వంపుతో ఎటుకను చంపటమా డాక్టర్?

కర్నల్: లేక సాలెపురుగుని మైక్రోస్కోప్ లో పెట్టి పరీక్షించటమా?

రంగా: ఏదో సంథింగ్ అలాంటిదై ఉంటుంది.

మదు: [నవ్వుతూ] ఎస్. ఎస్.

డాక్టర్: [కాదన్నట్లు తలపుతూ] మీ రనుకొన్నదేదీకాదు. అగండి. ఇప్పుడేవస్తాను. [పుస్తకాల దీరువైపు వెళ్ళి, నల్లటిచర్మం అట్టలపైపుస్తకంతో తిరిగివచ్చి] పరిశోధనలో దిగేముందు ఈ పుస్తకాన్ని గురించి మీకు కొంత చెప్పడలవాను. దీనిమీద ఏలాంటి అక్షరాలులేవు. కాని చూసిన తక్షణం 'మేజిక్ బుక్' [Magic book] అని మాత్రం తెలుస్తొందీగదా?

రామ

రంగా | ఎస్, డాక్టర్, ఎస్.

మదు

కర్నల్ |

డాక్టర్: ఒకప్పుడు దుమ్ము దులిపివేయడానికని పనిపిల్ల ఈ పుస్తకాన్ని తీయబోయింది. ఒక్కసారిగా ఏం జరిగిందోతెలుసా? అరలోని అస్థిపంజరము పట పటమని శబ్దించేసింది. ఆ నవయువతి చిత్రం ఒక అడుగుముందుకు నడచి వచ్చింది. ఆ అద్దంలోంచి నానా వికారాలు తొంగిచూచినయ్. డాక్టర్. జయరాం కందు విగ్రహం క్రుకుటి చిట్టించి 'పార్ డేర్' అని హెచ్చరించింది. ఇదే ఈ 'మేజిక్ బుక్' విశేషం.

రామ: [భయంతో] డాబోయ్! అయితే దాన్ని తెతవకండి.

రంగా: టానంతే.

కర్నల్: ఏమైనాసరే! దాన్ని పరీక్షించాల్సిందే. వాట్ డాక్టర్?

డాక్టర్: ఎస్. తప్పకుండా. ఇది మీరనుకొన్నంతగా ప్రమాదకరమైందీకాదు.

[ఆ పుస్తకం పుటల మధ్యనుంచి వాడి వత్తయిపోయిన ఒకరోజు పుష్పాన్ని తీసుకొని, నిట్టూర్పుతో] ఈ రోజుపుష్పాన్ని చూశారా? [అతిథులు తదేకంగా చూస్తూంటారు] ఇది సరిగా యాభై ఐదేళ్ల క్రితం వికసించింది. కాని యిప్పుడు వాడిపోయి పొడిపొడిగా రాలిపోతుంది. ఎదురుగాఉన్న ఆ యువతి చిత్రాన్ని చూశారా? అదొక పెద్దగాధ. అదే నా ప్రేమగాధ. [వేడి కన్నీటిబొట్లురాలాయి] ఆమెపేరు శోభాదేవి. మేమిద్దరం మనసారా ప్రేమించుకొన్నాం. ఈ పుష్పాన్ని ప్రేమవిహ్నంగా శోభ నాకప్పడిచ్చింది. మా పెళ్ళినాడు నేనుడిన్ని నా రొమ్ముమీద అలంకరించు కోవాలనుకొన్నాను. కాని కాలం కర్మం కలసిరాలేదు. పెళ్ళినాటి పాయంత్రం, ఒకానొక స్వల్ప అన్యస్తతవల్ల బాధపడి బా పేషంట్స్ ఎవరికో ప్రీప్రైవ్ చేసిన మందు పేవించి నా ప్రియమైన శోభ- ఈలోకం వదిలిపోయింది. అప్పటి నుంచి ఇప్పటిదాకా ఈపుష్పాన్ని ఈపాతపుస్తకంలో భద్రంగా దాచిఉంచాను ఈపుష్పం మళ్ళీ ఎప్పుడై నా వికసించగలదని మీరు కలలోనై నా ఊహించగలరా?

మధు: [వెదనవృత్తో] నాన్నెన్స్. ఇంకానయం. ముడుతలువద్ద వృద్ధురాలి ముఖం మళ్ళీ ఎప్పుడై నా వికసించగలదా అని అడగలేకపోయారా డాక్టర్ ?

డాక్టర్: సీ. హియర్! [అంటూ పేబిల్ మీదున్న గాజుపాత్ర మూతతీసి అందులోని ద్రవంలో వాడిపోయిన రోజానివేస్తాడు]

[అందరూ గాజుపాత్రలోని రోజాని పరిశీలిస్తూంటారు]

మధు: [హేళనగా] నిజమే. తేమనేమాత్రం పిల్చిలేదుగాని ద్రవంమీద మాత్రం తేలాడుతూం దీరోజా పుష్పం.

రామ: నో. నో. అందులో మార్పుకనిపిస్తూనే ఉందే?

కర్నల్: ఎస్. డబ్లీవ్ రైట్. వాడివత్తయిపోయిన ఈరోజు దళాలులేత ఎరుపుదనాన్ని పొందుతున్నాయి. స్వల్పనిద్ర ఆనే ఘరణం నుంచి మళ్ళీ బ్రతుకుతుందా అన్నట్లు మారుతుందీ పుష్పం.

రంగా: నన్ననైన దీనితోడిమగూడ అకువచ్చగా మారుతుంది.

డాక్టర్: ఎస్. దీప్స్ దిరోజ్ అవహావేని నెంచరీ. నా శోభ ఇచ్చినప్పుడు ఎంత ప్రెషగా ఉందో ఇప్పుడుగూడ ఈరోజు అంత ప్రెషగా ఉంది.

మమ: ఎస్. [కేరెస్ గా] నిస్సందేహంగా ఇదేవో ముచ్చటైన 'ది సెప్షన్' లాగుంది. ఇదెట్లా జరిగిందో దయచేసి చెప్పగలరా డాక్టర్?

డాక్టర్: 'హింబెయిన్ ఆఫ్ యూత్'ని గురించి మీ రెప్పుడైనా విన్నారా? అదొక విచిత్రమైనద్రవం. రెండు మూడు శతాబ్దాల క్రితం 'హిన్స్ డిలియన్' అనే స్పెయిన్ సాహసీ దీన్ని అన్వేషిస్తూ వెళ్ళాడు.

మమ: మరి 'హిన్స్ డిలియన్'. దీనివిషయమేమైనా కనుగొన్నావా డాక్టర్?

డాక్టర్: నో. అయినప్పుడు వరైన స్థలంలో అన్వేషణ చేయలేదు. నేను తెలుసు కొన్నంతవరకు విజమే అయితే "స్టారిడా ద్వీపకల్పం దక్షిణభాగంలో 'మెకాకో' సరస్సుకు దగ్గరలోనే ఉంటుంది. ఆ ఫేమస్ హింబెయిన్ ఆఫ్ యూత్. దాని ఉత్పత్తిస్థానం అనేక బ్రిహ్మాండమైన "మాగ్నాలియస్" [MAGNALIUS] ల వల్ల కప్పబడి ఉంటుంది. అవి చాలా పురాతనమైనవే కాని ఈ విచిత్రద్రవ ప్రభావంవల్ల "వయొరెట్స్" లాగా నిత్యనూతనంగా తాజాగా ఉన్నాయి. ఈగజా పాత్రలో మీరు చూస్తున్న ఈ విచిత్రద్రవాన్ని, అట్టి విషయాల్లో నా జిజ్ఞాసను గుర్తించిన పరిచయస్తుడొకాయన పంపాడు.

కర్నూల్: [అనక్రితో] అయితే డాక్టర్? ఈ విచిత్రద్రవ ప్రభావం మానవశరీరం మీద ఎట్లాఉంటుందంటావ్?

మమ: ఎక్స్లెంట్! డబ్లీవ్ వాట్ ఐమూను ఆల్సోథింకింగ్.

డాక్టర్: మైడియర్ కర్నూల్! మధురిమా! అది మీరేనిర్ణయించాలి. మైరెస్పెక్టెడ్ ఫ్రెండ్స్! మల్లీయోవన ప్రాదుర్భావాన్ని ప్రసాదించే ఈ విచిత్రద్రవాన్ని పరిశీలించవలసిందిగా మిమ్ములను అర్థిస్తున్నాను.

కర్నూల్: డాక్టర్! మరిమీరో?

డాక్టర్: [మందహాసంతో] నా విషయమంటారా? బాధాకలితమైన నా జీవితం చరమావస్థలో ఉంది. కనుక మల్లీయోవనం కావాలనే ఆకాలేశం ఏకోశానా నాకులేదు. అందువల్ల మీ అనుజ్ఞతో నేనురక పరిశోధన క్రమాన్ని

వరీక్షిస్తూంటాను [అంటూ నాలుగుసాంపేన్ గ్లాసులు ఆ ద్రవంతో నింపుతూంటాడు]

మమ: ఈ ద్రవం మనోజ్ఞమైన సువాసనకీ వ్యాపింప జేస్తూందిగదా?

కర్నల్: ఎస్. ఆ ద్రవం అడుగుభాగంనుంచి చిన్నచిన్న బుడగలు క్రమంగాపైకి వచ్చి గ్లాసువైభాగంలో తెల్లని వానజిల్లుకలె పగులుతున్నాయి.

రంగా: వర్ణస్థి! ఈ ద్రవం హాయిని, ఉత్సాహాన్నియిచ్చే గుణాలుకలిగి ఉందని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు.

మమ: సో. రెటన్ స్వాలో ఇట్ అవ్ వన్స్.

కర్నల్ :

రమ :

ఎస్. ఎస్.

రంగా :

డాక్టర్: మైరెస్పెక్ట్ బుల్ ఓర్ట్ ఫెండ్స్! మీరీద్రవాన్ని పేవించేముందు నా స్వాసు శువాన్ని పురస్కరించుకొని మిమ్ములను కోరేదొక్కటే. ఈ ద్రవాన్ని పేవించితర్వాత సంభవించే పునర్యోగవనంవల్ల అనుచిత కార్యాచరణకి లొంగకుండా ఉండేందుకు మీరు సర్వసాధారణమైన నియమాలను అనుసరించడం మంచిది. యౌవనవంతులైన తర్వాత మీ అసాధారణ అనుకూలాల ఆధారంగా నేటి యువతీ యువకులకి మీరు మార్గదర్శకులు కానినాడు అదెంత పాపభూయిష్టంగాను, నిందాభాజకంగాను ఉంటుందో యోచించండి!

[అతిథులు కంపిస్తున్న గొంతుతో బలహీనంగా సవ్యకారు]

డాక్టర్: [మందహాసంతో] ట్రింక్ డెన్! నా సరిశోధనకి తగిన వ్యక్తులనే ఎన్నుకొన్నాను.

[అతిథులు ఆద్రవాన్ని త్రాగుతారు]

డాక్టర్: [చిరునవ్వుతో] ఒక్కక్షణంలోనే మీలో ఎంతమార్పు కనిపింస్తుంది. మీ ముఖాలు ప్రకాశవంతమౌతున్నాయి. పృథ్వాన్యంవల్ల ముడతలువద్ద మీ చెక్కిన్న మరొక్కసారి అందంగా తయారౌతున్నాయి.

[అతిథులు విస్మయంతో ఒకరివేపు ఒకరు చూసుకొంటారు]

మధు: [సిగ్గుతో పైటనద్దుకొంటుంది.]

డాక్టర్: నిజంగా మీలో ఎంతో మార్పువచ్చింది. ఏమంటారు?

మధు: [ఎంతో ఆసక్తితో] ఈ విచిత్రద్రవ్యాన్ని ఇంకా ఇవ్వండి డాక్టర్!

కర్నల్: మాకు మళ్ళీ యౌవనం వస్తోంది!

రామ: కాని ఇంకా వృద్ధులుగానే ఉన్నాం.

మధు, కర్నల్: క్వీక్, గివ్ అజ్ మోర్!

రామ, రంగ: :

డాక్టర్: [వరిశీలిస్తూంది] ఆగండి. తొందరపడకండి. ఎప్పటినుంచో వృద్ధాప్యం మిమ్మల్ని ఆవహిస్తూంది. కనుక అరగంటలో మళ్ళీ యౌవనం పొందేందుకు ఆసక్తికరదడం సహజం. అయితే ఈ ద్రవమంతా మీకోసమే. ఈ నగరం లోని నగంవృద్ధుల్ని యువకులుగా తయారుచేసేందుకు తగినంత ద్రవ ముంది. [అంటూ మళ్ళీ ఆ నాలుగుగ్లాసులు ద్రవంతో నింపుతాడు]

[అతిథులు వెంటనే అందుకొని ఒక్క గుటుకులో గ్లాసులు ఖాళీచేస్తారు.]

డాక్టర్: మీలో ఎంతోపరిణామముంది. మధురిమ ఎలజవ్వనిగా తయారైంది. [అంటూ వాళ్ళని వరిశీలిస్తూంటాడు]

కర్నల్: [మధురిమ ముఖమీద దృష్టికేంద్రీకరించి] మధురిమా! నీవు చాలా అందంగా ఉన్నావు.

మధు: [కర్నల్ మాటలని మామూలుగా విశ్వసించదు. కనుక వెంటనే అద్దం దగ్గరికిపోయి అద్దం ముందు కూర్చుండి ముఖాన్ని అద్దానికి దగ్గరగా ఉంచి ముఖకవళికలు పరీక్షిస్తూ, నద్దుకుంటూ ఉంటుంది.]

[మిగతా ముగ్గురికి ఒకవిధమైన మత్తుకలిగినట్లౌతుంది.]

రంగ: [తూర్తా రాజకీయనాయకునివలె రేచినిలబడి, తనముందు ప్రజానీకమున్నట్లు భావించి] మహాశయులారా! మీ కందరికి నా సమోవాకాలు. ఇక్కడ మన మంతా ఎందుకు సమావేశమయ్యామో మీ కందరికి తెలుసు. దేశభక్తి, జాతీయోన్నత్యం, ప్రజలహక్కులు, ఈమూడు శ్రేయోరాజ్యానికి చాలాముఖ్యం

ప్రతివ్యక్తి దేశభక్తి కలిగి ఉండాలి. అప్పుడే జాతివిన్నత స్థితికి రాగలదు. అట్టి స్థితిలో ప్రజలకు సమానమైన హక్కులుండీతీరాలి. అట్టినాడే శ్రేయో రాజ్యం సుస్థిరం కాగలదు. ఇంకా.... మీదంతా.... [మెల్లగా] అంతే.... యువకులంతా ముందుకు.... రావాలి....[ఇంకా ఏదేదో అనికొంచెం తప్పు రిల్లి గొంతుచూర్చి గాంధీర్యంగా] నేడు నాలాంటి వ్యధుడుగూడ.... కాదుతప్పుతప్పు. నాలాంటి యువకుడుగూడ దేశంకోసం ప్రాణత్యాగమైనా సరే చేయగలడంటే, ఇంకమీలాంటి యువతీయువకులమీద ఎంతో బాధ్యత ఉంది ... కాదంటున్నారేమో! నిజం మీ బాధ్యతనెంతో నేర్పుతో నిర్వహిస్తారని విశ్వసిస్తున్నాను. ఇంతకంటే నేనుచెప్పవలసిందేమీలేదు. [అని కూర్చుంటాడు]

కర్నూల్: [మధురిమమీద దృష్టిపారించి, గ్లాసుమీద 'టంగ్ టంగ్'మని మునివ్రేలితో నాయిస్తూ పాటపాడుతూంటాడు]

వహ్వో ఏమీమజా,

ఈ పానీయం మజా,

మధుర రసంలో కలదునుఖం

మధుర మధుర స్వర్గనుఖం,

వహ్వో ఏమీమజా

ఈ పానీయంమజా

మమతలను మరిమరిరేపును

వ్యథలను పూర్తిగామాపును

ఇదీనిజం నిజం

పొరపాటుగాదు నామాట

ఇదీనిజం నిజం. ||వహ్వో||

రామ: ఈ మధ్యన మనస్సులో ఏదో అనుకొని ఏదో చేస్తూంటాను. యోచనకి, చేతలకి, ఏమీ సంబంధం ఉండదు. గాని ఇప్పుడిప్పుడే నాలో శక్తి ఆవహించి నట్టుంది. నాలో నవోత్తేజం కలుగుతున్నట్టుంది. నిజం. మీరు వస్తున్నప్పుడు పోండి. ఉన్నవిషయమిది. ఈచిన్నచిన్న చిల్ల రవాపరాల్లో ప్రయోజన

మేమిటి? నిజంగా చూట్లాడితే ఏమీలేదు. కాబట్టి ఇప్పుడునుంచి ఇతర దేశాల్లో వ్యాపారం చేయాలి. అప్పుడు వైసాళాదులాభం. వేలు, లక్షల్లోనే లాభం. అబ్బా! ఎంతలాభం! నిజంగా గొప్పవ్యాపారం.... అబ్బే.... మిమ్మల్ని.... పార్సర్ గానా?.... అవేమీకుదరవ!.... ఆ....

మధు: [నృత్యభంగిమతో డాక్టర్ ని నమిపించి] మైడియర్ ఓర్డ్ డాక్టర్! ఈ అద్భుతమైన ద్రవం ఇంకా ఒక గ్లాసు దయచేసి అనుగ్రహిస్తారా?

డాక్టర్: సర్దస్సీ. మైడియర్ మేడమ్! సర్దస్సీ! ఇదుగో. అప్పుడే నాలుగు గ్లాసులు పూర్తిగా నింపానుగా! మీరు అందుకోవటమే తరువాయి. నాకంతకంటే కావలసిందేముంది? [చాలమట్టుకి ఈపాటికి సూర్యుడస్తమిస్తాడు- మునుచీకట్లు అలుముకున్నాయిగదంతా- కాని చంద్రునివలె ప్రకాశవంతమైన కాంతి గజాపాత్రలోనుండి బయలుదేరి అక్కడున్న వ్యక్తులముఖాలమీద పడుతుంటుంది.]

రంగా: నిజంగా మనలో యువకరక్తం పెల్లుబుకుతుంది.

రామ: ఔను. మనమంతా నవయువకులం.

మధు: మరినేనా?

కర్పూర్: నీకేం? చాలా అందంగా తయారై నావ్. ముట్టుకొంటే కందిపోతావేమో అనే గులాబిలాంటి నీచెక్కళ్లు చూసినచూపులోనే మత్తుమందుజల్లే నీకళ్లు! పదహారేళ్ల పడుచుపిల్లలాగున్నావ్ మధురిమా!

మధు: ఆ! నిజంగానా డాక్టర్!

డాక్టర్: ఎన్. మీరంతా నవవిశ్వంలో మాత్రంగా సృష్టించబడ్డ వ్యక్తుల్లా ఉన్నారు.

మధు, రంగా } ఉయ్యో ఆర్ యంగ్! ఉయ్యో ఆర్ యంగ్!
రప్పర్, రామ }

[అంటూ విగ్గరగా అరచి, కొద్దిక్షణాల తర్వాత అందరూ విగ్గరగా నవ్వుతారు.]

రామ: [నాతకాయంగల ముదుసలివలె గదిలో వంగినడుస్తూంటాడు.]

రంగా: [కళ్ళతోడు ముక్కుమీదికితోసి 'మేజిక్ బుక్' పేజీలు ఒక్కొక్కటి తిప్పుతూ పరిశీలిస్తున్నట్లు నటిస్తాడు.]

కర్నల్: [అర్మచైర్లో కూర్చుండి డాక్టర్ని అనుకరిస్తున్నట్లు నటిస్తాడు.]

[అతిథులు నలుగురు కేరితలుకొడుతూ గదిలో గంతులువేస్తుంటారు.]

మమ: [అనందంతో గంతుతూ డాక్టర్ దగ్గరికివచ్చి] డాక్టర్! యూ డియర్ ఓల్డ్ సోల్! 'నాతో' రాక్-ఎన్-రోడ్ డాన్స్ చేస్తారా?

మిగతా ముగ్గురూ విగ్గరగా ఒక్కసారిగా నవ్వుతారు.]

డాక్టర్: [విస్మయంతో] ఆ! షమించు మధురిమా! నేను వాతశరీరం గలవాణ్ణి; వృద్ధుణ్ణి. నేను డాన్స్ చేసే రోజులు ఎప్పుడో గతించిపోయాయి. నీకు డాన్స్ మీద అంతగా అభిలాష ఉన్నట్లయితే ఈయవకుల్లో ఏ ఒకరిని కోరుకున్నా సంతోషిస్తారుగదా?

కర్నల్: [చిరునవ్వుతో] మధురిమా! నాతో డాన్స్ చేస్తావా?

రంగా: నో.నో. ఆమెతో డాన్స్ నేను చేస్తాను?

రామ: సారీ జంట్ల మెన్! ఆమె యాభై యేళ్ళక్రితమే నాకు మఱిచింది.

[కర్నల్, రంగరావు, రామనాథం ముగ్గురు మధురిమబట్టూ చేరుతారు—కర్నల్, రంగరావు ఇద్దరూ ఆమె రెండుచేతుల్ని వట్టుకొంటారు. రామనాథం ఆమె కురులను సవరిస్తూంటాడు. ఈదృశ్యం అద్దంలో ప్రతిబింబిస్తుంటుంది. మధురిమ ఏమీ మాట్లాడదు— అందరూ నవ్వుతూ, కేరితలు కొడుతుండి, వాళ్ళలోనిరోధం రేకెత్తి వాళ్ళపెనుగులాడడంలో బిల్ల అటుఇటు బదబోతుంది— ఒక్కసారిగా దానిపైనున్న గాజుపాత్రక్రిందవడి శతశకలాల్లై పోతుంది— అందులోని యౌవనప్రాదుర్భావాన్ని కలిగించేద్రవం కాంతి మంతమైన భారగా ప్రవహిస్తుంది— మునలిదైన సీతాకోకచిలుక ఆద్రవంలో తడిసి యౌవనవంతమై రెక్కలార్చిపోయి డాక్టర్ బట్టలమీద వ్రాలుతుంది]

డాక్టర్: [అదంతా చూచి] కమ్ కమ్ జంట్ల మెన్! మధురిమా! నీవు గూడ వచ్చేసెయ్ ఉత్తమ మిత్రులైన మీమధ్య ఈలాంటి కలహం నేను నహించను.

[అమాటలు వినిగానే వాళ్ళంతా వణికిపోతు డాక్టర్ని చూస్తుండిపోతారు— డాక్టర్ అగాజుపాత్రతోనహా పదిపోతుండా రోజానివట్టుకొంటాడు. సంజ్ఞ చేయగానే వాళ్ళంతా కలహంమాని ఆసనాల్లో కూర్చుంటారు.]

డాక్టర్: [రోజాని చూచి] దురదృష్టవంతుగాలైన నాశోభ ఇచ్చినరోజా ఇది. ఇది మళ్ళీ వాడిపోతున్నట్లుంది. నిజమే! ఇదివాడి వత్తయిపోతుంది. మిత్రులారా!

ఇటుచూడండి. ఆ ద్రవంలో ముంచకపూర్వం ఎట్లాఉందో మళ్ళీ అదేవిధంగా మారిపోతుంది- ఈరోజా! ఇదివాడిపోయినా ప్రెష్ గా ఉన్నట్టుగానే దీన్ని ప్రేమిస్తాను [అంటూ పెదవులతో ముద్దు పెట్టుకొంటారు- డాక్టర్ మాట్లాడు తుండగా సీతాకోకచిలుకగూడ మళ్ళీ మునలిదై పోయి డాక్టర్ బట్టలమీది నుంచి క్రిందపడిపోతుంది]

రంగా: భయంతో] ఏదో వణుకుపుట్టితుంది.

రామ: అవ్యక్తమైన చలి, శాధ కలుగుతున్నాయి.

కర్నూల్: ఔను. అంతేకాదు మనయోవనమంతా పోయింది. పూర్వంలాగానే మనం వృద్ధులం.

మధు: [భయంతో] ఇదంతా ఏమిటి? మోసం కాదుగదా?

డాక్టర్: [గాంభీర్యంగా చిరునవ్వుతో] మళ్ళీమీరంతా మామూలువృద్ధులుగా తయారయ్యారు.

రంగా : రామ } [బిగ్గరగా] అయ్యో ఇంతతొందరగానే మేమంతా వృద్ధులం
దుమ : కర్నూల్ } మయ్యామా? మోసం.

డాక్టర్: ఔను. మీరంతా వృద్ధులైపోయారు. ఈద్రవానికి కొంచెం ఎక్కువమత్తు కలిగించే గుణముంది. కనుక ఆద్రవంవల్ల కలిగినకైపు పూర్తిఅయింది.

మధు: [దుఃఖంతో] నిజంగానే నేనుమళ్ళీ యువతినయ్యానుగదా అని ఎంతగానో మురిసిపోయాను. కాని అప్పుడే వృద్ధురాలినైపోయాను. నిజమేనాడాక్టర్! అట్లెప్పటికీకాగూడదు. [అంటూ తనచేతుల్తో ముఖాన్ని కప్పకొంటుంది]

డాక్టర్: ఎస్ మధురిమా! మీరంతా మళ్ళీవృద్ధులే. మీ కలహంమూలాన యోవనాన్ని కలిగించే ద్రవమంతా దుర్వ్యంజేకారు. దానికి కారణం మీలో పునర్యోవనం కలగటమే.

కర్నూల్: పోనీ డాక్టర్! ఈద్రవం ఎక్కడ లభిస్తుందన్నారు?

రామ: "స్లారిడా ద్వీపకల్పందక్షిణభాగంలో మొకాకోనరస్సుకి దగ్గరలోనే ఉంటుంది. అఫేమన్ ఫౌంటెయిన్ ఆఫ్ యూత్" నిజమేగదా డాక్టర్?

డాక్టర్ : ఎన్ కరెక్ట్!

రంగా: ఉంచేమాత్రం, అదెట్లా లభిస్తుందంటారు?

మధు: రత్నంమనల్ని వెతుకుతూరాదు. దాన్ని అన్వేషిస్తూ మనమే వెళ్ళాలి. మనం ప్లారిడాకు వెళ్ళి ఆద్రవాన్ని ఉదయం, మధ్యాహ్నం, సాయంత్రం ముప్పుటతా పేవిస్తూందాం. ఆద్రవం నిత్యనూతనం. మనం నిత్యయౌవనులం. మరి 'ప్లారిడా' యాత్రకు మీరంతా సిద్ధమేనా?

రంగా, } తప్పకుండా వెళ్ళాం. వదండిపోదాం!
కర్నల్, రామ }

[అతిథులు నలుగురూ లేచి నిలబడతారు]

డాక్టర్: మైడియర్ ఓర్ట్ ఫెండ్స్! వెల్! దాన్ని గురించి నేను దుఃఖించను. ఎందుకంటారా? ఆద్రవం నావాకిలిముందే ప్రవహించినప్పటికీ, దానివల్ల కలిగే నిషా ఊణికముగాక కాళ్ళకత్తెనప్పటికీ నేను దాన్ని పేవించేందుకు సమ్మతించను. పుట్టిన తర్వాత గిట్టడం ప్రకృతిసిద్ధం. కనుక బాల్యంతర్వాత యౌవనం దానివెనువెంట జరామరణాలు ప్రతిప్రాణికి సహజంగదా? [అంటూండగా అతిథులు మెల్లగా వెళ్ళిపోతుంటారు] డియర్ ఫెండ్స్! నవ్వుకువది లెనన్ యూ హేవ్ టాట్ మీ! గుడ్ బై టు యూ ఆల్! [అంటూ వెళ్ళుతూన్న అతిథులపై పు చూస్తుండగా]

—తెర—

[అకాశవాణి సౌజన్యంతో]

.....00 00 00 00.....

['NATHANIEL HAWTHORNE' రచించిన

"Dr. HEIDEGGER'S EXPERIMENT"

అనే కథ అధారంగా]

ఉ పా యం [నాటిక]

పాత్రలు

చంద్ర

రామారావు

దొంగలు

[వంటింట్లో పాత్రల శబ్దం]

భార్య: ఏమండీ! ఏమండీ!

భర్త: [గురుశబ్దం. వలకడు]

భార్య: ఏమండీ! మిమ్మల్నే! ఏమిటండీ! ఈమొద్దునిద్దురా! లేవండీ!

[భర్తని కదుపుతుంది]

భర్త: [లేచి కంగారుగా!] ఏమైంది చంద్రా!

చంద్ర: ఉన్మెల్ల గా! గట్టిగామాట్లాడకండీ! వంటింట్లో శబ్దం వినిపించటంలా?

భర్త: అఁ ? అఁ ! అఁ !.....వినిపిస్తుంది.

చంద్రా ఈమధ్య కాలనీలో దొంగలబెడదగదా! దొంగవచ్చాడేమోనండీ!

అయినా ఈరైలుపెట్టెలాంటి ఇల్లు ఒద్దుమొరో అంటే మీరువిన్నూరుకాదు!

పైగా మన ఇల్లేమో చివర. ఎలాగండీ!

భర్త: అయినా ఇప్పుడు శబ్దంలేదుగా!

చంద్రా ! అలాగేవుంటుంది అనెడవపనీ లేకమనం వినేలా గట్టిగా శబ్దంచేస్తారా!

కానీచివరి అడ్డరోడ్డులో చివరింటిలో తెలుసుగా! స్త్రీలుపాత్రలన్నీ

గోతాములో సట్టుకెక్కారండీ దొంగలు!

భర్త: అయితే! ఇప్పుడెందుకో ఆసోదీ! ఏమిచేయమంటావు?

చంద్ర: నన్నడుగుతారేమండీ? దొంగల్నిపట్టుకొనాలండీ! పోలీసులకప్పగిస్తే

బహుమానం ఇస్తారండీ!

చంద్ర: నన్నడుగుతారేమండీ? చొంగల్ని వట్టుకోవాలంటే! పోలీసుల కప్పగిస్తే బహుమానం ఇస్తారండీ!

భర్త: సరే! సరే! సిసోదేంగాని, వక్కింటి రామరావునిపిలిస్తే!

చంద్ర: సిగ్గుచేటుకొందండీ! మా బామ్మ ఒకథ చెప్పేదిలేండి.

భర్త: ఏమిటది?

చంద్ర: ఒకానొకరాత్రి భార్యమణి "తేలుతేలురండి, రండి" అనగానే, భర్తగారు వెంటనే పీఢిలో మొగవారెవరైనా గలరేమో పిలువమన్నరుట. భార్య "అదేమిటి మీరుమగవారేగదా!" అందట. భర్తగారు 'బానాను'! నేను మగవాడనేనా! అయినా తుపాకిజుటుతెమ్ము. కాల్చించంపెద అన్నాడట. ఇంతలో తేలుతప్పించుకొంది. భార్యమణి ఒక్కపేగోల. సరిగ్గా అలాగే వుంది మనకథకూడ!

భర్త: ఛ ఛ! ఏమ్మాటలవి? చొంగలంటే నాకేంభయమనుకొంటావా? ఏమి?

చంద్ర: అబ్బేనేనన్నానా? మీరు వీరులు, కూరులని నాకుతెలిదటండీ! మనకార్యమైనకొత్తల్లో మాఊళ్ళోజరిగిన దెయ్యం సంఘటన....

భర్త: ఛ! ఛ! అవన్నీ ఎందుకిప్పుడు! జరిగేదేవోచూడక.

చంద్ర: [చిన్నగానవ్వుతూ] బానండీ! అదిగో మళ్ళీవంటింట్లోకబ్బం.

భర్త: ఓ ఈడిక్కుమాలిన కరెంటూపోయింది. ఏదీ అటార్చేద్ది. ఎక్కడతగలెట్టావ్?

చంద్ర: పెద్దగాకేకలు వేయకండి.

భర్త: ఈటార్చీ సరిగ్గా వెలగదేమో! దీనికికూడా రోగం ఇప్పుడేవచ్చింది. ఆ నరేవద!

చంద్ర: మీరే నడవండిముందు.

భర్త: అదీకాదే! నేనుటార్చీవేస్తూంటానుగదా! వద ముందునడు.

చంద్ర: అలాకాదు! మీజబ్బపుచ్చుకొనివస్తాను. ఇద్దరం ఒకేసారి నడవచ్చు. ఆ - ఇహకదలండి.

భర్త+చంద్ర: [అడుగులకబ్బం- తలుపుతీయగా కిర్రుమనేకబ్బం]

భర్త: ఏమిచే! ఏమీలేదు. దొంగలు దొంగలు అన్నావే! మంచినిద్ర చెడగొట్టావు!
నీదంతా ఒట్టిహడావిడి పిరికితనమే!

[వంట వీరువావెనుక శబ్దం]

చంద్ర: అదిగోనండీశబ్దం! వినిపించడంలా, [అంటూండగా, పిల్లదూకి వరుగెత్తి పోతుంది.]

భర్త: ఛ ఛ! వెడవపిల్లి, ఎంతవని చేసింది! చూశావా, నీతెలివితక్కువవని?

చంద్ర: [నవ్వుతూ] అవున్నేండి, నేనుతెలివితక్కువదాన్నే.

భర్త: ఇహచాలు. అవునవ్వు, నిద్రపాడుచేయక బుద్ధిగా వెళ్లివడుకో!

చంద్ర: అగండి! ఓనిముషం. నాని, చిట్టి వరండాలో వడుక్కొన్నాడు. ఓసారిచూసి వస్తాను.

భర్త: నిద్రపోతున్నారూవే! కన్పించడంలా! టార్పివేస్తే. కిటికీగుండా తెలియదూ?

చంద్ర: అఁ నిజమే! బాగానిద్రపోతున్నారండీ! చినుకులు! ఏమన్నాజల్లు వడుతుందేమో?

భర్త: జల్లుపడితే కేకవేస్తారులేవద!

చంద్ర: సరేవదండి.

భర్త: ఇకగొడవచెయ్యకు నిద్రపో. అప్పుడే రాత్రిఒంటిగంట కావస్తుంది. [గూర్తూ లాటికర్రశబ్దం, విజిల్ వినిపిస్తాయి.]

చంద్ర: అఁ అదిగో గూర్తూ తిరుగుతున్నాడు. మనం సుఖంగానిద్రపోవచ్చు.

భర్త: అఁ సరే!

[ఇద్దరూ నిద్రపోతుండగా గురుశబ్దం.]

= x = x = x = x =

[కటకటాల్ని టిక్ టిక్ అనికొట్టినశబ్దం]

చంద్ర: [కలవరపోయిలేచి] ఏమండీ! ఏమండీ!

భర్త: [నిద్రపోతూనేఉన్నాడు. పైగాగురుశబ్దం]

చంద్ర: ఈయనకేమో మొద్దునిద్ర! బైటేమోశబ్దం. గూర్తాకాబోలు!

[మళ్ళీ కటకటాల్ని కొట్టినశబ్దం]

భర్త: ఆ! నిజమేనా!

చంద్ర: నిజమండీ! శబ్దంవినిపించడంలా?

దొంగ: ఏమండోయ్ రామరావ్?

రామా: నాపేరునీకెలా తెలుసు?

దొంగ: ఇక్కడ ఇంత బోర్డుండగా- తెలియదంటావు. పైగాతెలుగులోనే రాయించు కొన్నావు. అయిన మాకెందుకుగాని, నీ ఇల్లుభద్రం చేసుకొన్నారనుకొన్నాను, భయంలేదనుకొంటున్నావు కాబోలు. లోపల ప్రవేశించడం మాకేమిదీ పెద్ద పనికాదు. శ్రమదండగ. నీకుకష్టం- ఓఉపాయం చెబుతున్నాను.

రామా: ఏమిటదీ? [రెట్టించాడు]

దొంగ: గట్టిగా గావుకేకలెందుకు?

చంద్ర: [భయంకో మెల్ల గాచెవిలో] ఏమండీఫోన్చేయండి, పోలీసుస్టేషన్కి.

దొంగ: మేము తెలివిలేనివాళ్లంకాదు. ఫోనుతీగలు ఎప్పుడో తెగిపోయాయి. మీ ఫోనువనిచేయడు. వృధాశ్రమ.

రామా }
చంద్ర } ఆఁఁ అలాగా?

దొంగ: ఆఁ అంతే!

చంద్ర: ఎలాగండీ!

దొంగ: గావుకేకలుపెట్టకండి! ప్రయోజనముండదు. పైగా అయుధాలకోసం ప్రయత్నించకండి. ఇదిగో చెబుతున్నా. మీపిల్లలే కాబోలు మంచివిద్రలో ఉన్నారు. ఇదిగోపిస్తోలు గురిపెట్టాను, ఏమాత్రం మీరుగొడవచేసినా మీ పిల్లలుమీకుదక్కరు. జాగ్రత్త.

చంద్ర: అయ్యయ్యా! ఎలానండీఇప్పుడు? మీరలా గుడ్లప్పగించి చూస్తున్నారే! ఆ పరంపరాలో పడుకోవద్దురాఅంటే విన్నాడకాదు. ఇప్పుడేమిచెయ్యాలి?

దొంగ: ఒకటే! నీవంటిమీద నగలిచ్చేయ్

చంద్ర: ఆఁ నేనివ్వను. (దుఃఖిస్తుండీ.)

దొంగ: అయితే మీపిల్లలు!

చంద్ర: ఆఁ అమ్మబాబోయ్! ఒడ్డు ఒడ్డు!

దొంగ: మరి అలన్యందేనికి? మాకాలంచాలా విలువైంది. మీకు తెలియదు. ఇహ కాసియండి. ఊ....

రామా: పోనీ ఇచ్చేయివే! మనభర్మ!

దొంగ: అదిగో ఏదో బాధపడుతున్నట్లున్నారు. ఊఁ!

రామా: కావీవే! తొందరగా! ఈజెడదన్నాతప్పుతుంది.

దొంగ: మావాడిచేతికి, కిటికీగుండా ఇలా ఒక్కొక్కటి ఇవ్వండి. గాజాలు, చంద్ర హారం, బంగారంగొలుసు- గడియారం, కమ్మలు. ఇంతేనా? ఇంకా ఏమైనా ఉన్నాయా?

చంద్ర: భయపడుతూ దుఃఖిస్తూ లేవు లేవు!

దొంగ: అదిగో మంగళసూత్రంతాడు మెగ్లో! ఆఁ అయినా ఉంచుకో! పైగామీ ఆయన కూడా దగ్గరున్నారుగా! ఏదో 'ఒక్క' ఊఁ -

రామా: లేదు లేదు.

దొంగ: లేదు? నిన్ననేగా జీతమిచ్చారు. ఇంతలో ఎక్కడికిపోతుంది?

రామా: అప్పులవాళ్ళకిచ్చేళామ. ఉద్యోగస్తుల స్థితులందరికీ తెలిసినవే!

దొంగ: తెలుసులే! లే తొందరగా! ఇదిగో పిస్తోలు.

చంద్ర: ఇచ్చేయండి! వందేగా ఉన్నదీ!

దొంగ: ఊఁ! అలన్యందేనికి? మీకే ప్రమాదం.

రామా: [దీండుకిందనుంచి తెచ్చి ఇస్తాడు]

దొంగ: ఎంత? ముప్పివందేనా! ఊఁ నరే! చూడండి! జాగ్రత్త. అరచిగావుకేకలు పెడితే ప్రయోజనముండదు. ప్రాణాలమీద తీవ్రపడి నోర్చుకుంటుంది. గండం నమయంలో మీకెవరూ సాయంబారు. ఎవరిభయంవారిది. టార్పి వేయకండి. ఊఁ వెళ్ళండి బెడ్ రూమ్ కి.

[పలాయనం చిత్తగిస్తారుదొంగలు]

చంద్ర: [బెడ్ రూంలోకి వెళ్ళి పడుకుంటారు కిక్కురుమనకుండా]

రామా:

చంద్ర: [నన్నగానవ్వుతూ] ఏమండీ

రామా: నవ్వుతావే పడుకో? మనఖర్మ. ఉదయంవెళ్ళి రిపోర్టుజస్టాసు పోలిస్ స్టేషన్ లో.

చంద్ర: ఎందుకూ నేనిచ్చినవేమో గిట్టనగలు. మీరిచ్చిన వందరూపాయలనోట్లు ఫేక్ నోట్లు. పాపం దొంగలకు మంచిలాభం!

చంద్ర } [నవ్వుతూండగా]
రామా }

: - తెర :-

చిగురించినమోడు

[నాటిక]

పాత్రలు :- సుశీల

రామయ్య

శంకరం

చంటి

దానం

యువకుడు.

రంగం - I

[తెరతొలుగుతుంది. పైకప్పుబోగా మొండిగోడలు - చెల్లాచెడురుగా వడిపున్న తాటాకులు-ఇంటి ముంగిలి]

సుశీల:- [నడివయస్సు-నంస్కారహీనంగా ఉన్నతల - శోకమూర్తిలా ఉన్న ఆకారం - కన్నీరుమున్నీరుగా శోకిస్తూ ఉంటుంది- తుపాసువల్ల సర్వం కోల్పోయిన గృహిణి- క్రమంగా చీకటి తొలగి వెలుగు ప్రవహిస్తుంది]. బాబులూ ఎక్కడున్నారా ! వంటి ఎక్కడున్నావమ్మా ! చుట్టేగా ఎలా ఉన్నావు ? పెద్దాడా నీవుపోయావా ? మీరులేకుండా నేను బతగ్గలనా ? ఈ

ఘోరమైన తుఫాను సైతాన్లా తాండవిస్తుందనుకోలేదు. ఇలా కొంపముంచి పోతుందనుకోలేదు. మీకోసం వచ్చిన మీ నాన్నగారూ రాలేదు? మీరసలే రాలేదు. ఏమయ్యాతు ? ఎక్కడున్నారు బాబు ? ఎలా మీ ముద్దుమొహాలు చూడగలను ? నాకా అదృష్టముందా ? తెల్లారిందా ? లేదు. నా జీవిత మంతా చీకచీనా ?

ఇంటి కప్పు ఆ గాలికి ఎప్పుడో ఎగిరిపోయింది. నిలువనీడలేదు. కట్టు గుడ్డలేవు. కాగనీరులేదు. వండిన వరి చేలని ఊడ్చుకుపోయింది ఉప్పెన. పొలం దగ్గరికి పోయిన పెద్దాడుపోయాడు. బాతులకోసం పోయిన బుట్టి, చంటి బాబులిద్దరూ పోయారు. ఇంకలేదు- అంతానాశనమైపోయాక దేనికోసం నేను జీవించాలి ? గుండెలు బద్దలుకాదే ? తలలో రక్తనాళాలు తెగిపోవే?

ఏమండీ మీరేమయ్యారు ? వస్తున్నారా? ఎక్కడ? ఏరీలేరే? రాలేదు రారు. అయ్యో నేనుఅనాథను. అభాగ్యను. నాజీవితం నరకమే.

మీరులేకుండా నేనుబ్రతగ్గలనా మీరంతాబ్రతికి నేనుపోయినా బాగుండేది. నేనంత అదృష్టానికి నోచుకోలేదు. ఎన్నిజన్మలపాపఫలమోఇది! రెక్కలూడినవడిలా, కొమ్మలువిరిగినమోడులా, ఉన్నజీవితం దుర్భరం. వ్యర్థం.

బాబూ! చంటి! ఏదిరా నీముద్దులమెహం చూపించరా! తనివితిరా ఒక్కసారిచూస్తారా! బాబూనీవేనాబుట్టి! అన్నయ్యేడి? తమ్ముడేడి? ఓహో! పెద్దాడా మీనాన్నా! తమ్ములైక్కడబాబూ! వెనకొస్తున్నారంటావా? నాన్నదగ్గరున్నారంటావా! నాన్నగారేరీ? ఎక్కడ? [మూర్ఛపోతుంది. ... కొంతపేపటికి కాస్తతేరుకొంటుంది] శంకరం:- [ప్రవేశించి] ఏమిటేమిటి? అమ్మాయ్సుఖీలా! ఏమిటమ్మాఇది?

సుఖీల:- [వరిశీలనగాచూసి] ఎవరూ బాబాయ్ [అంటూబావురుమని ఏడుస్తుంది.]

శంకరం:- రోజూ గలగలా మాట్లాడేసీవేనా? కళకళలాడేసీముఖమేనా? శోకసూరిలాఉన్నావే? దీనాతీదీనంగా ఉందే నీముఖం అయ్యేయ్యో ఎంతఘోరం! ఎంతఘోరం! ఏమిటమ్మాయిది?

సుఖీల:- ఇంకేముందిబాబాయ్! అంతామునిగిపోయింది! సర్వంనాశనమైపోయింది. బాబులుముగ్గురూపోయారుబాబాయ్ [దుఃఖిస్తుంది.]

శంకరం:- ఏ ఏ అవేంమాటలు? ఎక్కడోఉంటారు వస్తారు. తప్పకవస్తారు.

సుశీల:- అంతానాశనమైపోయాక ఇంకాఎక్కడవస్తారు. లేరు నాబాబులులేరు. ఉంటే ఈపాటికి అమ్మకోసం పరుగునవచ్చేవాళ్లే. నేనుపాపిష్టిదాన్ని. బాబులకోసం వారినిపంపాను. వారు రాలేదు. ఏమో భయంగాఉంది. మరి వారుకూడా ...
[బావురుమంది]

శంకరం:- ఛ ఛ! అవేం అమంగళకరమైనమాటలు? ఈపాటికి తప్పకరామయ్య వస్తూనేఉంటాడు.

సుశీల:- ఏమిటిబాబాయ్! మీరనేది? ఇంత ఘోరకలి జరిగిపోయాక ఇంకా వస్తారంటారా? మనకన్నెదుట ఇంతవ్రళయం జరిగిపోయిందే! మీదాబా ఇంటిలోనే నుండిదడవల్ల బతికానేకాని మాయాలు కొంపలన్నీ ఏమయ్యాయి? తక్కిన మన బంధువులంతా ఏమయ్యారు? సర్వంకోల్పోయారు.

ప్రాణాలు పోగొట్టుకున్నవారు. అది కాళరాత్రి. పెనుగాలులు, ఉరుములు మెరుపులు, మిన్నువిరిగి నేలవడినట్లుగా భీకరశబ్దాలు, కూలిపోతూఉన్నఇల్లు, నేలపాలవుతున్నచెట్లు, కరెంటు స్తంభాలు, ఒకచేమిటి! మరోప్రక్క నముద్రంలోంచివచ్చి తుపానుకప్పెనలు? ఇంకెక్కడిపిల్లలు? ఇంకెక్కడి వారు! అంధకారం! అంతా చీకటిమయం. జీవితమే చీకటిమయం.

శంకరం:- చూడమ్మాయ్ సుశీలా! ఇలాంటినవయంలోనే మనం నిద్రిరంగాఉండాల్సి. గుండెడిటవుచేసుకోవాలి. వెంటనే రామయ్యవస్తాడు. ఇలాగే ఎంతోమంది నిర్భాగ్యులు. మనం ఒక్కళ్లమేకాదు. మొత్తంకోస్తాప్రాంతమంతా నాశనమైపోయింది. పెనుతుపాను తాకిడికి బలి అయిపోయింది.

సుశీల:- బాబాయ్! ఏమనిచెప్పమంటారు నాకడుపుకోత. నేను చచ్చి వాళ్ళంతాబ్రతికినా బాగుండేది. భగవంతుడు నాకలాంటి అదృష్టం ఇవ్వలేదు. నేనొక దురదృష్టవంతురాలిని. ఇలా అనుభవించాలని రాసిఉంది. ఎలా జీవించమంటారు బాబాయ్! నిన్నటిదాకా కళకళలాడినఇల్లు, ఈప్రదేశమంతా శృణానవాటికగా మారిపోయింది. ఈ ఘోరమంతా చూడడానికి, అనుభవించడానికి నన్నీ సరకంలోఉంచాడుబాబాయ్ భగవంతుడు. నా బాబులురారు! ఇంకరారు? ఎక్కడబాబూ! బాబూ! [స్పృహతప్పిపడిపోతుంది.]

శంకరం:- అమ్మయ్ నుశీలా! నుశీలా! అయ్యో ఏమిటిలా? మొహంమీద చల్లడానికి కూడా గుక్కెడుమంచి నీళ్లులేవే? పోనీ ఈఉప్పునీరేచల్లుతా! [అంటూదోసిల్లో నీళ్లుచల్లుతాడు మెహంమీద]

నుశీల:- [కొంచెం తేరుకొని] బాబూ! బాబూ! పచ్చావా? ఏదీనాబాబు! ఏదేనా బాబాయ్! నాబాబు రాలేదాబాబాయ్!

శంకరం:- అడుగో.....

నుశీల:- [అదుర్దాగా] ఎవరుబాబాయ్! చంటాడా! బుజ్జిగాడా? పెద్దాడాడా.

శంకరం:- కాదు కాదు.

నుశీల:- ఇంకెవరు?

శంకరం:- రామయ్య!

నుశీల:- నిజంగానా బాబాయ్! ఆయనొస్తున్నారా?

శంకరం:- అడుగో! ప్రళయప్రళంజనానికి విరిగిపడ్డ ఆపెద్దతాటిచెట్లు వెనకాతల.

నుశీల:- [విప్పారిన నేత్రాలతో] నిజంగానా బాబాయ్!

శంకరం:- అడుగో కనిపించడంలేదా అమ్మయ్! చూడు; బరువుగా కాళ్ళిడ్చుకొంటూ వస్తున్నాడు రామయ్య. రామయ్యే నందేహంలేడు.

నుశీల:- [ఎదురుచూస్తూ] ఆఁ ఆఁ కనిపించారు! వారే వారే..... [అనినవ్వి వెంటనే] కానీబాబాయ్ నాబాబులేరీ! వారివెంట రావడంలేదుగా? [అని దుఃఖిస్తుంది.]

శంకరం:- ఎక్కడో ఉంటారమ్మయ్! రామయ్య చెప్తాడుగా! నీవేదేవునిలేదు. చల్లటివార్త రామయ్యచెప్తాడే?

నుశీల:- అలాగా చెప్పగలరా? మీ నోట్లో తియ్యటి చక్కెరపోయ్యాలిబాబాయ్. [అని నవ్వి సంతోషంగా వెంటనే] ఇంకా ఎక్కడిచక్కెర? అంతాగంగపాలై పోయిందిగా. [శోకిస్తుంది]

శంకరం:- రాత్రిగాలివానకి శ్లాపించినట్లు ఉన్నాడు రామయ్య! [దుఃఖంతో కుమిలి పోతూఉన్నట్లున్నాడు.

నుశీల:- ఏమిఘోరవార్త చెబుతారో! ఏమంటి [గట్టిగా అరుస్తుంది]

రామయ్య:- [దగ్గరవచ్చాడు- కుమిలికుమిలి ఏడుస్తున్నాడు.]

సుశీల:- (కొగిలించుకొని) ఏమండీ! పిల్లలెక్కడ? బాగున్నారా? మాట్లాడండి!

రామయ్య:- (మాట్లాడడు ఏడుస్తూంటాడు)

శంకరం:- ఏమిటిరామయ్య! పిల్లలేరి? చూడుఅమ్మయ్ సుశీల ఎలాగుందో? పిల్లల కోసం వేయికళ్ళతో ఎదురుమాస్తుంది.. అమ్మకంటాంటివార్త తెస్తావుగదాఅని. మాట్లాడు.

రామయ్య:- (మాటలురావని నైగచేస్తాడు)

రామయ్య:- (కుమిలి కుమిలి ఏడుస్తున్నాడు)

సుశీల:- గడచినరాత్రి కాళరాత్రి- నాజీవితామంతా చీకటి చేసివేసింది. (అంటూ గట్టిగారోదీస్తూ మూర్ఛపోతుంది.)

శంకరం:- అమ్మయ్! సుశీల ఉండవమ్మా! రామయ్య చెప్తాడుగా.

సుశీల:- (కొంచెం కొంచెం తేరుకొంటూ ఉంటుంది.)

రామయ్య:- (నైగచేస్తాడు దుఃఖిస్తాడు)

శంకరం:- తుఫాన్లో కొట్టుకుపోయావని నైగ చేస్తున్నాడమ్మయ్! ఒక్కడు గూడా మిగలేదా?

రామయ్య:- (లేదంటూ నైగచేస్తాడు దుఃఖంతో)

సుశీల:- బాబాయ్! చూశారా! నాకతుకు బాడలైంది. నాపిల్లలు లేరు. నాకడుపుకోత ఏమని చెప్పను? బాబూ చంటి బుజ్జీ పెద్దానా ఎక్కడున్నారా? ఇంత ఘోరం జరుగుతుందంటే వంపేదాన్ని కాదుగదరా? కని పెంచి పెద్ద వాళ్ళనుచేసి ఈ ఘోరమైన తుఫానుకు అవ్వగించావా? నాకడుపులోంచి కడలి కడుపులోకి పోయావా? ప్రకృతి వగవట్టి మిమ్మల్ని పొట్టన పెట్టుకొంది. మీ ముద్దు మొహాలు నేనెలా చూడగలను? అమ్మ అని పిలిచేవారేరి? బాబాయ్! బాబాయ్ (అంటూ రోదీస్తుంది.)

శంకరం:- అమ్మయ్ సుశీలా! ఎలాగమ్మా? నిమ్నారడించేది? రామయ్య నీవెలా తిరిగి వచ్చావు ఏమైంది?

రామయ్య:- (నైగచేస్తాడు)

శంకరం: అఁ ఊఁ ఊఁ హూఁ అంటే ఘోరమైన వానగాలికి స్తంభించిపోయి చెట్టును పట్టుకొన్నారా? వర్షమూ ఉప్పెన వివరీతమైన గాలి కొడుతూఉన్నా గట్టిగా పట్టుకొన్నారా? నీకళ్ళముందే ముగ్గురు కొడుకులు నాన్నా నాన్నా అంటూ కొట్టుకుపోయారా! ఎంతఘోరం! ఎంతఘోరం! నీవు మాత్రం గట్టిగా చెట్టుమొదలు పట్టుకొని రాత్రంతా నీళ్ళలో చలిలో వణుతూ గడిపావా? తెల్లారగట్ల ఉప్పెనసీదు తగ్గాక బురదలో కాళ్ళిడ్చుకుంటూ వచ్చావా?

సుశీల: చూశావా బాబాయ్ (గట్టిగా రోదీస్తుంది) నేనుచెప్పినాగా ఈ ఘోరవార్త వినడానికే నేను బ్రతికిఉన్నాను- నాకుతావురాదే ? ఎలా?

రామయ్య: (నైగచేస్తాడు బానంటూ!)

శంకరం: అమ్మాయ్! సుశీలా! భయపడకు అన్ని ఏర్పాట్లు నేనుచేస్తాను. మళ్ళీ మామూలు జీవితం పొందుతావు.

సుశీల: ఇంకేముంది బాబాయ్? ప్రాణానికి ప్రాణమైన ముగ్గురు పిల్లలు పోయారు. ఆయన మూగవారై పోయారు.

శంకరం: మూగవారై తేవీం? పిల్లలు కలగకపోతారా?

సుశీల: పిల్లలుకలిగే అవకాశం లేదు బాబాయ్ మేము కుటుంబనియంత్రణ పాటించాం. ఆ కుటుంబనియంత్రణ వుణ్యమూ అని ఆయన వేనకర్తమి చేయించు కున్నారు. మీరేకదా బాబాయ్ ప్రోత్సహించింది. ఇంకమాకు పిల్లలు వుట్టే అవకాశము లేదు. ఇంతే ఇంకమాకు నిరాశా నిస్పృహలే మాకు తోడు సీదలు. ఈదుర్భరమైన నిరాశలో ఆళ లేకమైనా అవకాశంలేదు. మునుపటి సంతోషం ఎలా వస్తుంది? మళ్లా మనుష్యులుగా మేము జీవించడమెలా?

శంకరం: వచ్చిన కష్టాల్ని ఎదుర్కోవాలమ్మాయ్! ఇలా కూలిపోతే ఎలా? (మనకేగాదు ఈకష్టం. ఎంతోమంది పిల్లల్ని పోగొట్టుకొన్నవారు, తల్లి దండ్రులను పోగొట్టుకున్న పిల్లలు, భర్తల్ని పోగొట్టుకొన్న భార్యలు, భార్య రహితులైన భర్తలు ఎన్నోరకాలు. ఏమనిచెప్పను? దైర్యం తెచ్చుకో అమ్మాయ్.

స్వీల: ఇంకేం దైర్యం బాబాయ్, అంతా నాశనమైపోయినా గూడుతోపాటు పిల్లల్ని కూడా పోగొట్టుకొన్న పక్షిలా ఉంది నాబ్రతుడు.

శంకరం: అమ్మాయ్ సుశీలా? చూడమ్మా జీవితం వదుగు పేకలనేత. జీవితంలో వెలుగు చీకట్లులా, సుఖఃదుఃఖాలు సహజం. కష్టసుఖాలు కావడికుండలు. మనం తప్పించుకోలేం. ఎప్పటికప్పుడే గతజీవితానికి భరతవాక్యం. బావి జీవితానికి నాందీ! తప్పవు.

సుశీల: దేన్నిచూసి బావిజీవితానికై ఆశలు పెంచుకొంటారు బాబాయ్?

దానం: [ప్రవేశించి] బాబుగారు! [అంటాడు]

శంకరం: ఎవరదీ!

దానం: నేను బాబుగారు! దానంవి! సర్పంచ్ గారు కబురుపెట్టారు. ఉన్నవకంగా రమ్మన్నారు!

శంకరం: అలాగే! వస్తున్నానని చెప్పు!

దానం: అలాగే బాబుగారు [వెళ్ళిపోతాడు]

శంకరం: అమ్మాయ్! చూడు: ఇంతసేపైనా మీకింకా రాఫీఫీల్లై నా లేవు. మునురు పడే సంగతి దేవుడెరుగు. బోజనాలకి తక్కినవాటికి తగిన ఏర్పాటుచేస్తాను. జాగ్రత్త. మళ్ళీ వస్తాను. [అంటూ వెళ్ళిపోయాడు]

సుశీల: అంతా నాశనమైంది! నా బాబులు లేకుండా జీవించగలనా?

రామయ్య: [నైగలు చేస్తూ అనునయిస్తూ ఉంటాడు]

సుశీల: బాబూ! బాబూ! ఎక్కడరా బాబూ! [అంటూ రోదస్తుండగా]

—తెర—

రంగం - 2

[తెర ఎత్తగానే సుశీల ఇంట్లో అటూ ఇటూ తిరుగుతూ ఉంటుంది.]
మొహంతో సంతోషం లేదు- నిషాదవ్యాయలే. ఏవో ఆలోచించి చివరికి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చింది.]

సుశీల: ఏమంది! రేషన్ ఇస్తున్నాతట. వెళ్ళలేదే ఈరోజు?

రామయ్య: [నై గ చేస్తాడు]

సుశీల: ఇంకా చైం కాలేదంటారా? అయినా వర్షాలేదు. ముందుగానే వెళ్ళి ఆ వరుసలో నుంచుంటే తొందరగా రావచ్చుగా! వెళ్ళిరండి!

రామయ్య: [ఇంక విధిలేనట్లు వెళ్ళిపోతాడు. సుశీలవైపుచూస్తూ]

సుశీల: బాబాయ్ ఎన్ని చెప్పినా నాకన్నీరు తుడవడానికే! కానీ అబ్బాయిలు నూత్రం రాలేదు. ఇంకా బ్రితికే ఉన్నారని నేననుకోను. బ్రితికే ఉంటే అమ్మను వెతుక్కుంటూ వచ్చేవారే? ఇహ నాజీవితానికి అబ్బాయిల్ని చూడే అదృష్టం లేదు. అబ్బాయిలు లేకుండా నేనెట్లా జీవించగలను? నా జీవితం వ్యర్థం, వృధా! ఆత్మత్యాగమే దీనికి తగిన పరిష్కారం. రేవన్ కోసం వెళ్ళినవారు రాకముందే ఆకాస్తవనీ ముగించాలి! ఎలాగా [ఆలోచించి] ఆ! తెలిసింది. తెలిసింది. [నవ్వుతుంది పిచ్చిగా] ఈ తాడుతో ఉరిపోసుకుంటాను. [ఒక తాడుతెచ్చి పాకకు వేసిన అడ్డపట్టి వెదురుకర్రకు తాడు కట్టింది. - పోయినది పోగా మిగిలిన ఒక కర్రదీమ్మను అతి కష్టమీద దొర్లించు కుంటూతెచ్చి ఆతాడుకింద సరిగా నిలిపింది. దాని పైకెక్కి ఆతాడుతో తన గొంతుకను గట్టిగా విగించుకొనే ప్రయత్నంలో.... ఉండగా....]

శంకరం: [చూసి విస్తుపోయి వరుగునపోయి] అమ్మాయ్! [అంటూ కేకవేసి] ఏమిటి హెరం? ఇంత అఘాయిత్యానికి పాలువడ్డవా? చీ చీ ఏంపనమ్మా ఇది!

సుశీల: [కేకవిని ఆగి కన్నీరుమున్నీరుగా] ఆవకండి బాబాయ్ గారు. నన్నాపకండి! నాకు మరణమే శరణ్యం! నాకు గత్యంతరం లేదు. నాజీవితం ఇలా ముగియసీ బాబాయ్.

శంకరం: లేదు! లేదు! చావడానికి వీలేదు! తాడు తీసేయ్. రా దిగిరా.

సుశీల: [ద్రుఃఖితో నవ్వుతూ] ఏమిటి బాబాయ్! మీరనేదీ? నాకు చావటానికి కూడా అధికారం లేదా? పిల్లలు లేకుండా క్షణక్షణము చావలేను. ఈవిధంగా ఒక్కసారి వచ్చి బ్రితికిపోతాను బాబాయ్! బ్రితికిపోతాను.

శంకరం: నాబొందిలో ప్రాణం ఉండగా నిన్ను చావనిస్తానా? నేను చచ్చాకనే అవని [అంటూ చేయవట్టుకొని కర్రడిమ్మే మీదనుంచి దించి-కుర్చో బెడతాడు.]

సుశీల: [రోదీస్తూంది]

శంకరం: చూడండి సుశీల! ఇలాంటి అమాయక్యం చేస్తావని తెలిస్తే ఇక్కణ్ణించి వెళ్లేవాణ్ణి కాదు! ఇంతసేపు నేను లేను. రామయ్య ఎక్కడికెళ్లాడు? ఓహో! రేషన్ కి బెళ్ళావా! ఇదే నమయమనుకొని ఈమొర కృత్యానికి పాలు వడ్డావా? ఎవ్వరైనాగాని ఇలాంటి అమాయక్యానికి పాలువడ్డావో నామీద ఒట్టే. మీ అబ్బాయిలను వెతికినదం కోసం అన్ని ఏర్పాట్లు చేసాను. తప్పక వస్తారన్న ఆశ నాకుంది.

సుశీల: [ఏడుపుతో నవ్వుతూ] ఇంకా ఎక్కడ బాబులు బాబాయ్ నాబాబు.... అంటూండగానే శంకరం నియమించిన సేవాదళంలోని ఒక యువకుడు చంటాణ్ణి వెంటిశీసుకొని వస్తాడు.]

సుశీల: బాబూ చంటి [వరుగున పోతుంది]

చంటి: అమ్మా! (అంటూ సుశీల కొనిలో ఉక్కిరి చిక్కిరి అయిపోతాడు సుశీల సంతోషానికి అవదిలేడు.)

సుశీల: వచ్చావాబాబూ! నాతండ్రి! నాబంగారు తండ్రి! నాన్నా (నుదుటిపై ముద్దు లాడింది) మిక్కిలి ఆనందంతో (ఆనందబాష్పాలు రాస్తూ.)

శంకరం: (అలా చూస్తూ కొంతసేపు ఉండి కన్నెత్తుకొని నవ్వుతుండగా)

యువకుడు: ఈఅబ్బాయి నాకు తెలుసంది. ఈరోజు ఆ నిర్వాసితుల కిదిరంలో అంత మందిలో ఉండినా జాగ్రత్తగా వెదకానంది! అబ్బాయి కనిపించాడంది! నే వెళ్లాస్తానంది.

శంకరం: మంచిది బాబూ మంచిది వెళ్ళిరా! (సుశీలతో సంతోషంతో) చూశావా అమ్మాయ్! నేను చెప్పానుగా! తక్కిన ఇద్దరూ ఎక్కడో ఉంటారు. తప్పక వస్తారు.

సుశీల: అవును బాబాయ్! మీరు భగవంతుడిలా ఆడుకొన్నారు. వెదికించి నా నాబాబును అప్పగించారు బాబాయ్! ఈ సంతోష సమయంలో వారు ఇంకా రాలేదే? వస్తే తప్పక ఈ సంతోషంతో వారు పాలుపంచుకొంటారు. ఆ వారింకా రాలేదే?

శంకరం: అడుగో రామయ్య వస్తున్నాడమ్మాయ్! రేషన్ తో తిరిగివస్తున్నాడు.

రామయ్య: (గుమ్మంలో ఆడుగుపెట్టుండగానే)

సుశీల: మన చంటాడందీ (అంది కొంచెం గట్టిగానే)

రామయ్య: (మొహంలోకి చూసి చూట్టాకాలని ప్రయత్నించాడు- మాటలు పెగల్లేదు మరింత బిగ్గరగా అరవాలనుకొన్నాడు! సావ్యంకాలేదు. కానీ కొంత అన్నపై శబ్దాలు వినిపించాయి.- మరింత బిగ్గరగా అరవాలని ప్రయత్నించి- బొంగురు బోయిన కంఠంతో బాబు అన్న శబ్దం అన్నప్రంగా వినిపించింది. (ఈసారి) బాబూ! (అనగలిగాడు పొదివి చంటివాణ్ణి కొగిలిలోకి తీసుకొని స్వర్గసుఖం అనుభవించాడు అలాగే ఎన్నోసార్లు బాబూ!- బాబూ! అంటూనే ఉన్నాడు]

సుశీల: (భర్త కంఠధ్వని విని అమితానందం పొందింది.) బాబాయ్! వారికి గొంతు వచ్చింది. మూగపోయిన గొంతు వచ్చింది బాబాయ్! (సంతోషంలో మునిగి పోయింది- భర్తను పిల్లాడిని చుట్టేసింది.)

శంకరం: అమ్మాయ్! ఈ శుభసమయం కోసమే వేచి ఉన్నానమ్మా! ఇంక నాజీవితం అంతా ఇతరుల సేవకే అంకితం చేస్తానమ్మాయ్!

సుశీల: బాబాయ్! బాబాయ్! (అంటూన్న వినిపించుకోకుండా శంకరం వెళ్ళిపోతాడు సంతోషంతో)

క్రాంతి

(నాటకం)

పాత్రలు:

సుందరరావు

అమ్మ

క్షమ

క్రాంతి

కృష్ణారావు

[ఇంకా ఫీల్డ్ పబ్లిసిటీ ఆఫీసరు, డైరెక్టరు, రిజిస్ట్రార్]

రంగం - 1

(అరుదియకు రంగస్థలం - జనం గుమిగూడి ఉంటారు.)

నాంది

పాట:

అనందపు కడలిలోనా

హాయి అలల ఊయలలోనా

ముద్దుల మురిపాలు

ముసిరిన ముచ్చట్లూ

పెను తుపాను రేగేనా

అనుకం పింత పీగెనా

అలల వలలో

తల మువ్వులుగా

వట్టనడి సంద్రాన చిక్కిననావ

గట్టుచేరి సంతనపు త్రోవ

ఇట్టే చూపేనా

ఇక్కడే మిగిలేనా

ప్రస్తావన:-

ఫీల్డ్ పబ్లిసిటీ ఆఫీసరు: (ప్రవేశించి) స్వాగతం, మహాజనానికి మాస్వాగతం
అకాశవాణి వారి సౌజన్యంతో సమాచార పౌర సంబంధాలకాని వజ్రన

ఈనాడు సంగీత రూపకం ఏర్పాటు చేశాము. విచ్చేసిన మీకందరికీ మా హృదయపూర్వక స్వాగతం. ఇప్పుడు దై రెక్కరుగారు వివరిస్తారు.

దై రెక్కరు: మహాజనులారా! మీకందరికీ నా నమస్సులు. ఈనాటి ఈనమానేళం ప్రధానంగా కుటుంబ సంక్షేమానికి సంబంధించినది. వంటలు ఎంత ఎక్కువగా వండించినా, పరిశ్రమలు ఎన్ని నెలకొల్పినా, నిరుద్యోగమునే పీడ దేశాన్ని వేధిస్తుంది. కాబట్టి పెరిగి పోతున్న జనాభాని అరికట్టకపోతే మనం ఎన్నివిధాల ప్రయత్నించినా ప్రయోజనంలేదు. మీ కందరికీ తెలిసిందే. చిన్న కుటుంబమే చింతలేని కుటుంబమనీ, ఇద్దరు పిల్లలే సూద్దనీ, మంచి ఎక్కువైతే మజ్జిగ పల్చనవుతుందనీ మీకు తెలుసు. మన భారతదేశం వికాలదేశం. రోజురోజుకీ, పెరిగిపోతున్న జనాభాని అరికట్టవలసిన బాధ్యత మనమీద ఉంది. అందుకే ఈనాడు “కుచేలోపాఖ్యానం” సంగీత రూపకమూ, ఒక పాటప్రదర్శిస్తాన్నాము. పిల్లలు ఎక్కువైనందువల్ల కుచేలుని పాట్లు చెప్పవనిలేదని చూస్తే, వింటే మీకే తెలుస్తుంది. ఎంతో సేపు ప్రదర్శనకు, మీకు మధ్యన నేనుండ సమంజసముకాదు. దయచేసి అలకించండి. చిన్న కుటుంబంతో వచ్చగా చిత్తకండి, దేశాన్ని రక్షించండి.

(నటరో చప్పట్లు - ప్రదర్శన)

పిల్లలు:- అమ్మా ఆకలే

అమ్మా అన్నమే

కట్ట గుడ్డలేక పోతే

గట్టిగా మేమేడ్వలేదే

ఎర్రటి ఎండలో ఎండినా

చద్రున వానలో తడిసినా

బాధపడనూ లేదు

బాధించనూ లేదు

ఆకలి మంటలు - ఆర్పినా

అగని మంటలు - అజచినా

దాగని మంటలు
మంటలు మంటలు
ఆకలి మంటలు
అమ్మా ఆకలే
అమ్మా అన్నమే

కుచేలుడు:- (విచారంగా ఉంటాడు) బాధాకరం భరించలేను. కృష్ణా! కృష్ణా!

భార్య:- (దుఃఖంతో కుమిలిపోతూ- చంకలో చంటాడు, చిటికినవేలు వట్టుకొని

చిట్టాడు- ప్రదేశించి)

విన్నారా చిన్ని బాబు

ఆకలి ఆర్తనాదాలు

కన్నారా కన్నయ్యల

కడుపుకోత కడగండ్లు

కోకొమ్మని కోతితల్లి

చుట్టూ తిరుగుతూ సుఖంగాఉంటే

సంతసిస్తుంది సంతానాన్నిచూసి

ఇలా పిల్లల పిడ్డులుచూసి

తల్లిడిల్లే తల్లి బాధాగాధ

విన్నారా, కన్నారా

బాల్యమిత్రుడు- యదువంధ్రుడు,

భాగ్యవంతుడు- భగవంతుడు

ఉన్నాడన్నారూ- ద్వారకలోన

కన్నారకని, తెలువండి మన

దీనస్థితిని- మనదుఃస్థితిని

కుచేలుడు:- (సంతోషముతో)

నిజమే ఈదీనుణ్ణి

కరుణిస్తాడు కలవరంలేదు.

ఏమున్నది ఇవ్వగ కానుక

ఏమీలేని వారం గనుక

ఏదీకే దటకులు నాకొంగున ముడివేయి

చంద్రునికి నూలి పోగట్టు చేస్తాయివేయి.

తుడుచుకో కన్నీరు

ముడుచుకో కురులు

వస్తాను వెళ్ళివస్తాను, వెలుగు

మంచిరోజులు వస్తాయి మనకు

(కుచేలుడు వెళ్ళివళ్ళింది, పిల్లలరోదనం అణగిపోతుంది. క్రమంగా విశృంఖలా
కొన్ని సెకండ్లు.)

(ద్వారక- శ్రీకృష్ణుని అతఃపురంలో ఆనంద స్వర్గలో మంటలు నినాదాలు-
వరిచారికా బృందం గాజులగులు- ఆనందం సందోహం.)

కుచేలుడు:- (ఆనందంతో)

అదీయే ద్వారక; భువిలో

న, దీనిని విష్ణువువగిది ననంగన్ వెలసెన్;

మదన జనకుండు, మిత్రుడు,

అదీయే అరుదై కలిగెను అదృష్టమనినన్!

(హంసకూలికా తల్పంపై వన్వశించిన కృష్ణుడుండగా, వరిచారికాగణం వింజా
మరలు వీస్తుండగా, జయజయ నినాదాలు వినవస్తాయి.)

భక్తులు:- జయము యదువంశ సుధాంబుది సోమా!

జయము శత్రుభంజన రజరంగ భీమా!

జయము కారడ సీరదాకారా!

జయము దీనజన కరుణాకరా!

కృష్ణుడు:- (చేలాంచల కబ్బంతో, తల్పం దిగి ఎదురేగి)

ఓహోహో నాబాల్యమిత్రుడు!
అహోహా ఆనందం, నాకుచేలుడు!
రావోయి ప్రియపథుడా!
కొనుమోయి పాద్యమూ!
నుఖులేకదా నుతులు!
నీశ్రీమతి, చుట్టాలు!

(తీమకొనిపోయి హంసకూలికా తల్పంపైనే కూర్చుండడేస్తాడు. ఆనందంతో ఓక్కిరి
ఓక్కిరి అయిపోతాడు కుచేలుడు.)

ఏదీ నాకోసం ఏమి తెచ్చావు?
నీకొంగువ అటుకులు తెచ్చావు!
ఎంత రుచిమంతములు!
మన బాల్య స్నేహముల్లా!

అద్యుక్తం

ఆనందం!

కుచేలుడు:- (ఆనందంతో)

ఇది ద్వారకా! వైకుంఠం!
నీవు కృష్ణుడవా! విష్ణువే!
నిన్నుచూడ కన్నులకు ఫలం!
నిన్నుగన నా జన్మ వసలం!

కృష్ణుడు:- నీరాక ఫలవంతం!

నీయిల్లు దింగారం!

(కుచేలుని సాగనంపుతాడు)

కుచేలుడు:- (దారిలో ఆలోచిస్తూ)

నేను వెళ్ళిన దెందుకు?
దాన సాధించిందేమిటి?
చితికిపోయిన నేను
పతికి ఏమిచెప్పను?

(ఇంటికి దగ్గరగా వస్తూండగా- ఇల్లు అద్భుతంగా, అనంత సంపన్నంగా, సందడిగా కనిపిస్తుంది. చెలికత్తెలతో సుఖ సంతోషాలతో ఆపర అప్పరవలా భార్య గోచరించి ఆహ్వానిస్తుంది కుచేలుని.)

స్వాగతం! స్వాగతం మీకు!

తీర్చుకోండి బడలిక

సమయానికి సహాయం

మిత్రుడంటే మీకృష్టుడే!

కాదుకాదు ఆవదల తీర్చునాడే

ఆ దయామయుని చలువ

చూడండి అనందం నిలువ

తీరిపోయాయి మనకష్టాలు

ఇక మనకీ సంతానం చాలు

(విరామ సంగీతం)

దై రెక్కడు:- ఇదీ కుచేలోపాఖ్యానం. అధిక సంతానంతో ఆనాడే వారు అనుభవించిన కష్టాలు చూశారు గదా! ఇక చివరగా 'రెండు గులాబీలు' పాట వినండి.

రెండు మంచి గులాబీలు మిన్న - వది

రెండువేల గుడ్డి గులాబీలకన్న

॥రెండు॥

పచ్చటి వనందైన గులాబీలచెట్టు

ముచ్చటైన ముద్దుల గులాబీలచెట్టు

అచ్చపు సంసారానికి సంకేతం

అచ్చట ముచ్చట లానంద మనంతం

॥రెండు॥

పూచాయి రెండే రెండు గులాబీలు

పీచాయి పరిసరాలంత పరిమళాలు

కాచాయి చిరునవ్వుల వెన్నెలలు

తోచాయి అనందపు హరివిల్లులు

॥రెండు॥

గంపెదై నా గుడ్డి గులాబీలు

ఇంపుగ ఇంతై వలేపు సురభిళాలు

సొంపు గూర్చలేవే అందచందాలు

పెంపెక్క జేయ లేవేమి లాభాలు

॥రెండు॥

ఉన్నాయి గులాబీ ముగ్గ కష్టాలు

ఉంటాయి పెక్కు కదగండ కన్నీళ్లు

తొలగిస్తాయి రెండు గులాబీలు

సొగసు, సుగంధాలనే టొషణాలు

॥రెండు॥

రై రెక్కడు:- ఇంతవరకు ఓపికగా కుటుంబ సంక్షేమం గూర్చి కదంబి కార్యక్రమం విన్నారు. మీకిది సహకరిస్తే మాత్రమే పరిచినట్లే. సఫలం కావాలని ఆశిస్తున్నాము. మీ కందరికీ మా కృతజ్ఞతలు-

(రకరకాలుగా మాటలాడుకొంటూ వెళ్ళుతున్న ప్రజల మాటలు శబ్దాలు— కార్యక్రమానికి సంబంధించిన సామాను సర్దుబాటు శబ్దం.)

సుందరం:- (వెళ్ళుతుంటాడు)

కృష్ణారావు:- ఓరే పిక్రమా! సుందరం! నీవు వచ్చావు? బాగుంది. చూశావుగా? కుచేరి సంతానంవల్ల బాధలేమిటో.

సుంద:- ఏమిటో నీసోద! కుళిల ప్రశ్నలకు బదులు కుచేరిని చూడంకో నీ శాప నర్తాలేమిటోయ్ కృష్ణా!

కృష్ణారావు:- అంతేకా! నావి శాపనాల్లా! యధార్థం! బాబు యధార్థం! మీ అమ్మ గారో, నన్నగారో నీకు కుచేరిరావని పెట్టవలసింది. సుంద్రావుగాడు. ఇది బాగాలేదు-

సుంద:- సరే. మింగ మెతుకు..... సామెతలాగా ఉంది నీదోరణి. ఏదో అలా అలా సాగదీస్తూ ఉన్నాము సంపారయాత్రను.

కృష్ణా:- అయిందేదో అయిందనీ, అంతా భగవంతుని దయఅనీ, మూర్ఖత్వానికి లోనై బాధలు తెచ్చుకోవడంతప్ప, హేతుబద్ధంగా ఆలోచించవేం? కొడుకో కొడుకో అంటున్నావు. కూతురై తేనేమి? కొడుకై తేనేమి? రోజులు మారాయి. చదువుకొన్నవాడివి. పుట్టబోయే సంతానం ఐదోదీగదా?

నుంద:- నిజమే! నాకు తెలికకాదు. కాని మా అమ్మ మాటను కాదనలేక పోతున్నానోయ్. అమెకేమో పూర్వసంప్రదాయాలంటే సిప్పి. అమ్మను కాదనేకత్తి నాకులేదు. అమెకు సర్వస్వమూనేనే. నేనొక్కణ్ణే మిగిలాను. పున్నాను నరకంనుంచి తప్పిందే వాడు. పుత్రుడంట! సంతాన తంతువును తెంచగూడదంట! ఇది అమ్మపట్టుదల. నీ చెల్లాయి గోలపెడుతూనే ఉంది. నేనే అమ్మమాట కాదనలేక. శ్రీమతిమాట పట్టించుకోక ఇంటిలో ఆడ జనాభా పెంచుతున్నాను. నామూర్త్యాన్నికి నాకే సిగ్గుగా ఉండోయ్.

కృష్ణ:- అయినా సందర్భాను సారంగా నడచుకోకపోతే ప్రయోజన మేమి చెప్పు? చదువుకొన్నవాడివి. లోకమంతా జీతంకన్నా గీతం మీద బతుకుతున్న రోజు లివి. నీవేమో నిజాయితీ వరుడవయ్యే. జీతంమీదే బతకడం కష్టమని నాకు తెలుసు.

నుంద:- వాస్తవం. అదీనాకు చేతగానివని. వస్తు అయినా ఉంటాగానీ లంచగొండిని కాలేను. నాకంటే చిన్న ఉద్యోగాలు చేసుకొనే వాళ్ళే బాగా బతుకుతున్నారను. అయినా వాకు బాధలేదు.

కృష్ణ:- అందుకు నిన్ను మెచ్చుకోవలసిందేగాని జనాభా పెంచితే ఎలాగోయ్? చిన్న కుటుంబం కోసం ఇన్ని చిట్కాలున్న ఈ ఆధునిక యుగంలో నీవిలా బాధ్యతా రహిత పొరుడు కావటం బాగాలేదు.

నుంద:- నిజమే! చాలిచాలని జీతం, గంపెడు సంతానం, అప్పులు, ఈసారికో తేలి పోవాలి. ఏదైనాసరే!

కృష్ణ:- లేకపోతే మనమే ఇలా అయితే పామరప్రజల మాటేమిటి?

నుంద:- కృష్ణారావు! ఇక తిక్తకురా నాయనా? చెంపలేను కొంటున్నాను. (కబ్బం) నీమాట జవదాటను.

కృష్ణ:- నాకో ఇలాగే అంటావు. ఇంటికిబోయి అమ్మదగ్గర ఫిల్లిలా ఉంటావు.

నుంద:- అమ్మనుకో అల్లారుముద్దుగా పెంచింది. తనకు లేకపోయినా నన్ను కాపాడింది. అయితే ఎలా తీర్చుకోనూ?

కృష్ణ:- అయితే ఇలా మూర్ఖం!

సుంద:- ఏమిచేయను? అమ్మమనసుకు బాధకలిగించలేను. కానీ ఈసారి నీచెల్లి ప్రసవంతో తేల్చేస్తాను.

కృష్ణ:- అబ్బా! ఇప్పటికైనా దృఢ నిశ్చయానికి వచ్చావు. సంతోషం.

సుంద:- ఇప్పుడుగాడు. అప్పుడే సంతోషిద్దువుగాని.

కృష్ణ:- ఓరేయ్! సుందరం! ఒక విషయం గుర్తుపెట్టుకో! ఈ సీమిక్రుమ కృష్ణారావు ఉన్ననంగతి. ఏదీ అవసరమైనా మరచిపోవుగదా!

సుంద:- ఎలా మరచిపోగలనురా? మనబాల్యమైత్రివి!

కృష్ణ:- ఏమిలేదు నీమొహానికి మొహమాట మెక్కువగదా?

సుంద:- సరేలేవోయ్! విజినెస్ వదలి ఇలా రావడమే విశేషం. ఎంత నష్టం వచ్చిందో ఇంతలో!

కృష్ణ:- చూసుకొనేవాళ్ళు ఉన్నారేవోయ్! చింతలేదు. వస్తా! గుడలక్.

సుంద:- ఆ, ఆ, అలాగే

(ఇద్దరు విడిపోయిన శబ్దం)

రంగం - 2

(సుందరం-ఇల్లు)

అమ్మ:- భజగోవిందం భజగోవిందం మూడమతే (పాడుతూ ఉంటుంది)
(సుందరం రాక.)

సుంద:- (అడుగుల వప్పుడు)

అమ్మ:- ఏమిరా! నాయనా సుందరం! ఇంత అలస్యమేమిటి?

సుంద:- (మాటలాడడు.)

అమ్మ:- ఏమిటా నాయనా మాట్లాడనేమిటి?

భార్య:- ఏమిటాదీ! తలనొప్పిగా ఉందా?

సుంద:- అది నూమూలు జల్లేగా క్షమా?

క్షమ:- ఎందుకంటే అంతకోపం!

సుంద:- ఏమీలేదు. ఈకుటుంబం గురించే!

క్షమ:- అసలు సంగతేమిటో చెప్పండి? ఇంట్లో అడుగుపెట్టేదే అలస్యంగా. ఇంటిల్లి పాదీని గురించిన కుళలప్రశ్నలయితే గాని తక్కిన కార్యక్రమాలుం దేవి కాదుకదా! ఈరోజు వింతగా ఉన్నారా? విచిత్రంగా మాటలాడుతున్నారు!

అమ్మ:- మనసు తేలికాధ కలిగిందో మానాయనకి!

సుంద:- ఉన్నదీ ఒకతే బాధ. సంసారయాత్ర. ఆడపిల్లల తండ్రిననే సార్థకమైన పేరు.

అమ్మ:- బాబు సుందరం! అంతా భగవదీష్ట! నీవునేనూ, మీఅవిడా ఏమిలేయగలం? మానవమాత్రులం! నారుపోసనవాడు నీరుపోయకపోడు!

సుంద:- ఇలా చెప్పబట్టినమ్మా నన్నిలా తయారుచేశావు. దీని కంతటికీ నీ పూర్వ సంప్రదాయాలు, నమ్మకాలు అని ఇప్పుడు నేను తెలుసుకొంటున్నాను.

క్షమ:- ఎందుకంటే అలా అత్తగారిమీద విరుచుక పడతారు? అయిందేదో అయి పోయింది. ఇకనైనా జాగ్రత్త పడితే మంచిదంటే!

సుంద:- ఆసంగతే చెప్పు మీ అత్తయ్యకి! వయసు పెద్దదయ్యేకొద్దీ ఇలాంటి పెద బుద్ధులెందుకో! అమ్మా! నన్నిలా పెంచే ఇలా చెడగొట్టావమ్మా!

క్షమ:- ఎందుకంటే అలా కస్సుమంటారు అత్తగారిని!

అమ్మ:- అనరా నాయనా! అను!

సుంద:- కాకపోతే మరేం చేయమంటావు? చూడు సంతానం సంగతి! ఆఁ అయినా ఎలా ఉంది పాపలకి?

క్షమ:- చిట్టికి జ్వరం తగ్గింది. చంటికి జలుబు నెమ్మదిస్తోంది. ముగ్గురు పిల్లలు నిద్రపోతున్నారు.

సుంద:- అంతవరకు సంతోషమే!

క్షమ:- పెద్దమ్మాయి అడుగో ఎదురుగుండా. చాపమీద ఎంత బుద్ధిగా చదువుతూ ఉందో మన రామాయణం వింటూ.

సుంద:- అదేనయం. అదే నాకొడుకు.

క్రాంతి:- (దగ్గరకువచ్చి) నాన్నా!

సుంద:- ఏమ్మా! క్రాంతి!

క్రాంతి:- నారంలో కాలేజీపాఠశాల కట్టాలిన్నా!

సుంద:- అవునమ్మా! నీకాలేజీపాఠశాల చెల్లికొన్నాకా, అవెనుక అమ్మ పురుషు.

అంతా మోయాలి తప్పకుండా తల్లి!

క్షమ:- ఇల్లు గుల్లయింది నామూలంగా!

సుంద:- కాదు నామూలంగా! నీకు ఒక్క పనుపుకాదు మాత్రం మిగిల్చిన మగ దీరుణ్ణి నేను!

అమ్మ:- అదేమిటా! కష్టాలు మనిషికిగాక మానుకొస్తాయా!

సుంద:- అమ్మా! ఇదంతా నీమూలంగానే. మనవడో, మనవడో అని గోలపెట్టి బిడ్డగా మనం ముగ్గురితోపాటు నలుగురు, రేపొద్దున....

అమ్మ:- అదేమిటా! 'కుభం బిల్కరా' సామెతలాగా? తప్పకుండా నేను మనవణ్ణి ఈసారి ఎత్తుకుంటాను. తప్పదు. నా అంతరాత్మ చెబుతుంది.

సుంద:- ఆ చెబుతూనే ఉంది. ఇది ఇదో సంకాసం చూడకపోతామా!

క్షమ:- అయినా రాబోయే దానికి విభాదం దేవికందీ! ఏమో అత్తగారి నోటిమాటతో మగ నలుఫే కలుగొచ్చు!

సుంద:- ఇంతకాలమూ చూశాంగా! నీపిచ్చిగాని!

క్రాంతి:- నాన్నా ఎందుకింత గొడవ? ఏదైతేనేమీ? మీకు నేనేమీ భారంకాను. కట్టుమంటారా? నేను పెళ్లిచేసుకోను. మీకు కష్టమైతే అంతా ఇంతో సంపాదించి కుటుంబి భారం నేనే మోస్తాను. సరేనా?

క్షమ:- చూశావా అందీ! నాకల్లిమూటబాట!

సుంద:- ఆ చూశానుగానీ సమాజముందే?

క్రాంతి:- సమాజముందే?

అమ్మ:- ఎంతమాటే! నీవు ఉద్యోగం చేస్తూ ఊరేగుకావా? కాలం మారింది?

క్రాంతి:- నాయనమ్మా! సరిగ్గా చెప్పావు. కాలంమారింది. స్త్రీ, పురుష భేదంలేదు. పురుషుడే కష్టపడి సంపాదించాలనీ, స్త్రీ వంటింటికే అంకితమై, సంకానాన్ని ప్రపాదించాలనీలేదు. మనోధైర్యం కావాలి. అనాడే ఈనమాజం, ఈదేశం బాగుపడుతుంది.

అమ్మ:- ఓసోసీ! ఈ చదువువల్ల నేర్చుకుంది ఇదన్నమాట.

క్షమ:- క్రాంతి అన్నమాటల్లో సత్యముందీ అత్తయ్యా!

అమ్మ:- నువ్వు దాన్ని వెనకేసుకొస్తున్నావనీ కోడలా?

సుంద:- కాక తప్పేమిటమ్మా! క్రాంతి తప్పకుండా చెప్పినమాట దక్కించు
కొంటుంది. నాబంగారుతల్లి!

అమ్మ:- సరే నాయనా! మీరంతా ఒకటైనప్పుడు నేనేమి చేయగలను ముసలిదాన్ని!

క్షమ:- ఇదంతా అలా ఉండనీగానీ, ఇప్పటికే అలవ్యమైంది. అమ్మా! క్రాంతీ!
భోజనానికి సిద్ధం చేయమ్మా! రండి కాళ్లుకడుక్కుందురుగాని!

అమ్మ:- నిజమే! మా నాయన పొద్దుననగాతిని అపీనుకెళ్ళినవాడు ఎంత ఆకలి
గొన్నాడో! లేవరా నాయనా!

సుంద:- సరే!

(అందరు భోజనాలకు సిద్ధమవుతుండగా పాత్రల శబ్దాలు)

రంగం - 3

(సుందరం ఇల్లు)

సుందరం :- క్షమా ! జాగ్రత్త. నేను మా అపీనరతోపాటు కేంపు వెళ్లుతున్నాను
రెండు మూడు రోజులు వట్టవచ్చు. ఈ కార్యక్రమమేమో ముందే ఫిక్.
అయింది. ఈ చివరి నిమిషంలో నేను రాలేనంటే కష్టం.

క్షమ :- ఏమీ ఫరవాలేదు. మీరు వెళ్ళిరండి.

సుంద :- నీవలాగే అంటావు. క్రాంతీ ! నీవీరెండు రోజులు కాలేజీ మానేసి అమ్మ
దగ్గరే ఉండాలమ్మా !

క్రాంతి:- అలాగే నాన్నా! తప్పకుండా, మీరేమీ భయపడనక్కరలేదు. సుఖంగా
వెళ్ళిరండి.

సుంద:- అమ్మా ! నీవుగూడా కోడల్ని జాగ్రత్తగా చూచుకోవాలి.

అమ్మ:- నీవు చెప్పాలిట్రా! నాకు మనవణ్ణి ఎత్తుకోవాలన్న కోరిక ఎంత తీవ్రంగా
ఉందో ! తెలుసా ! ముసలిదాన్ని అయిపోయానుగానీ నేనే చూచుకొనే
దానేగా ?

సుంద:- నీవు ఇంటివద్ద పెద్దదిక్కు ఉంటే చాలమ్మా!

క్షమ:- చాల్లెండి అప్పగింతలు. ఎందుకంత కంగారుపడిపోతారు?

సుంద:- ఏమీ లేదు క్షమా ! నీ ఆరోగ్యం అంతలంతలు. చాలా నీరసంగా ఉన్నావు.

క్షమ:- ఏమీ పరవాలేదు! వెళ్ళిరండి ముఖంగా ! కొత్త ఏమికాదుగా! మామూలై పోయింది!

సుంద :- మామూలై నా నేను ఉండనే అని ఆలోచిస్తున్నాను.

క్షమ :- అక్కర్లేదు, మీ కంగారు. మీరు, కేంపు నుంచి ముందే తిరిగి వస్తారనే నమ్మకం నాకుంది.

క్రాంతి :- అయినా మీరేమి చింతించే వనిలేదు, నేనుండగా మీరున్నట్లే వాస్తా!

సుంద :- అవునమ్మా! అదే నా విశ్వాసం. నాదైర్యమాను. నే వెళ్ళి వస్తాను
(వెళ్ళిపోయినట్లు)

(విరామ సంగీతం)

క్షమా :- అమ్మా! క్రాంతి ! ఇలా రామ్మా

క్రాంతి:- ఆ! చంటికి పాలువదుతున్నావమ్మా! వస్తున్నా (వచ్చి) ఏమిటమ్మా!
నీరసంగా ఉందా?

క్షమ - నీరసమేమిటి ?

క్రాంతి:- మరేమిటి ?

క్షమ - ఇంకా ఏమిటేమిటి ? రిజై కట్టించుకొనినా ! మనం వెంటనే అప్పత్రికి వెళ్ళాలి !

క్రాంతి - అలాగేనమ్మా! చిటికెలో వస్తాను. నా వస్తానమ్మా! చంటి చేయి దిగవలసింది.
ఇదిగో తీసుకో (అని ఇస్తుండగా చంటి ఏడుపు)

అమ్మా:- నాలమ్మే! నాలమ్మే! (అంటూ సమదాయంతో ఉంటుంది)

క్షమ:- (సన్నగా మూలుగుతూ ఉంటుంది.)

అమ్మా:- కోడలా! బాధగా ఉందా! సుందరం లేకపోయే సమయానికి!

క్రాంతి - (రిజైతోవచ్చి) రామ్మా! రిజైవచ్చింది, ఆ! ఆ! జాగ్రత్తగా ఎక్కువ, అబ్బాయ్ జాగ్రత్తగాపోనీ!

రిజ:- అలానే అమ్మాయిగారూ! (రిజ్ పెళ్లి వశబ్దం) (చిన్నపిల్ల రోదన, ముసలమ్మ నమువాయింపు.)

అమ్మ:- భగవంతుడా! శ్రీనివాసా! బాబును ప్రసాదించు తండ్రీ! ఈ ముసలి, పసి దాని కోరికను మన్నించవా?

(విరామ సంతకం)

క్రాంతి:- (అస్పృతిలో అదుర్దాగా) ఏమిటి సిస్టర్! ఎలా ఉంది మా అమ్మకి!

నర్సు:- తల్లి పిల్లాక్షేమం. నీకు కోరు చెల్లి వచ్చింది.

క్రాంతి:- (కంగాధుగా) అ! ఆదవిల్లేనా?

నర్సు:- ఏం?

క్రాంతి:- (నద్దకొంటూ): ఏమీలేదు! ఏమీలేదు! అమ్మను, పాపను చూచోచ్చా సిస్టర్?

నర్సు:- తప్పకుండా (వెళ్ళిపోతుంది.)

క్రాంతి:- (లోనికిపోయి,) విక్కమొహంతో అమ్మను చూసింది. చెక్కిళ్ళపై కోళ్ళు అన్నకోలేక అమ్మా! అంది.)

క్షమ:- (నీరసంగా) ఏమిటమ్మా! తప్పుగదా! చింత ఎందుకు?

నర్సు:- డాక్టరు వస్తున్నారు.

డాక్టరు:- (వచ్చి) చూడమ్మాయి! మీ అమ్మగారిని రేపు డిస్కార్డి చేస్తాము. వడతల కొరతే కారణం. అయితే కొన్ని మందులు, టానిక్కులు రాసిస్తాను. కాబట్టి నేను చెప్పిన రీతిలో ఇంటిలోనే వాడుకూ రావాలి. ఇది ఒదో కానుపు. ఉంటున్నార గనుక టూ బెక్టరీ ఆపరేషన్ చేపేవళ్లం పిల్లలు కలగకుండా! కానీ చాలా నీరసంగా ఉన్నారు మీ అమ్మగారు! జాగ్రత్తగా చూసుకోవాలి!

క్రాంతి:- అలాగే డాక్టరుగారూ!

డాక్టరు:- రేపు మందులు, టానిక్కులు రాసిస్తాను. (డాక్టరు వెళ్ళిన శబ్దం.)

క్షమ:- అమ్మా! క్రాంతి! టానిక్కులకి, మందులకి డబ్బులేదే! అయినా దీని కంటటికి డబ్బులెక్కడివే! నన్నగారు ఇచ్చారా!

క్రాంతి:- రేదమ్మా! నాకు కాలేజీ ఫీజుకని డబ్బుచ్చారుగా.

క్షమ:- అయితే కాలేజీకి కట్టలేదా!

క్రాంతి:- ఇంకా వ్యవధి ఇచ్చారమ్మా! అందువల్ల ఆడబ్బు ఇలా ఉపయోగించాను.

క్షమ:- నాకల్ల! నీకు దక్షత ఉందమ్మా! మగసంతానం లేదన్న భయం నాకు తీసిపోయిందమ్మా! క్రాంతి!

(నంతోషించింది తల్లి.) (నిశ్చబ్దం.)

రంగం - 4

(సుందరం ఇల్లు)

సుందరం:- (ప్రవేశించి) : అమ్మా! క్రాంతి! (అందరూ ఒక్కసారే గొల్లలు మ్రోటారు)

సుంద:- ఏమిటైందమ్మా!

అను:- ఏమిలేదు నాయనా! నామార్గతా, వట్టుదలా, కారణమలేవి నమ్మకమూ దీని కంతా హేతువు. నాకంత పుణ్యమూనా? నాకు మరో మనవరాలా వచ్చింది. అంతే.

క్రాంతి:- (ఏక్కమోహంతో చిట్టిచి, వంటిచి నమ్రదాయిస్తూంది.)

క్షమ:- (పాప వక్కలో మంచంపీద చింతతో భర్తకేసి చూడలేక పోయింది.)

సుంద:- కాదు లేదమ్మా! నాఅనివేకం. నీమూల కాదవలేక ఇంతకాంమూ ఇలా ప్రవర్తించబట్టే ఈనంసారానికి మని వంతోపాలు, కాంక్ష, హాయి లేకుండా చేశాను. దీనికి పరిష్కారమంది. ఈ నంసారనొకను ఇకినుంచి అయినా కష్టాల అలల ఒడిదుడుకులకు లోనుకాకుండా కాపాడవలసివ బాధ్యత నాపై ఉంది. అయినా క్రాంతి! దీనికంతటికి దబ్బి ఎలా చేశావమ్మా!

క్రాంతి:- ఎందుకునన్నా! కాలేజీకి సెలవు పెట్టవన్నావుగా! దానికిపోయి నీకా కట్టడానికి గడువిచ్చారు. ఆ డబ్బును ఇలా ఉపయోగించాను. వేరేమీ కప్పు చేయలేదు నన్నా!

సుంద:- బానమ్మా! నాకుతెలుసు నీసామర్థ్యం! ఎందుకో నీ నాయకత్వ మగనెడను. మగనలును అంటూ పోరింది. చెప్పమ్మా నీ చాకచక్యాన్నిగూర్చి! ఇలా

చెబుతుంటే!

అమ్మ:- నన్ను నిందించరా నాయనా! అమ్మాయిని అలా పొగడక! నాదే పొరపాటు.

క్షమ:- చాల్లే ఆత్మయ్యా! ఏమ్మాయలు అవి? అమ్మా క్రాంతి! నాన్నగారికి భోజనం సంగతి చూడమ్మా!

సుంద:- నేను భోజనం ముగించే వచ్చానుగాని, ఎలాంటి క్షమా!

క్షమ:- మామూలే. కంకరేమీలేదు. కాకపోతే నీరసంగా ఉంది. అందుకు దాక్షతు మందులు, టానిక్కులు రాసిచ్చారు. అమ్మాయి డబ్బుతో అన్ని సద్దుబాటు చేసింది. చింతేమీలేదు.

సుంద:- చాలా సంతోషం! నేను కేంపులో ఉన్నా అమ్మాయ్ అన్నీ చూసుకొంది. తన వ్యక్తిత్వాన్ని నిలబెట్టుకొంది. అదే మన కొడుకని గర్విస్తున్నానుక్షమా.

క్షమ:- విజమే! క్రాంతి ఏలోటూ రాసికుండా చూసింది. నాకే ఆపరేషన్ చేస్తా మన్నారుగానీ, నీరసంగా ఉన్నానని, టానిక్కులు వాడక రమ్మన్నారు.

సుంద:- నరేలే అవిషయం మరచిపో. ఇదంతా ఒకటిదకల.

క్షమ:- ఇంటిలో అన్ని నిండుకొన్నాయి. నీ మిత్రులు కృష్ణారావుగారి కొట్టుకు వెళ్లి రాకపోయా -!

సుంద:- నరేలే. తరువాత వెడతాను. అమ్మా! మనవడిని ఎత్తుకోవమ్మా!

అమ్మ:- తిట్టరా నాయనా! ఇందాళ చెప్పానుగా తప్పయిందని

సుంద:- చేతులుగాలేక.... పామెతలాఉంది సిద్ధోరజీ.

అమ్మ:- కొనున్నది కాకమానదు.

సుంద:- అదుగోమ్మ! అదేతీరు.

క్షమ:- పోనీండి ఆత్మయ్యా ఏమిచేశారని?

క్రాంతి:- ఇంకా ఎందుకునాన్న కోపం?

సుంద:- అందరూ అలా అంటే ఇక నేనేమంటాను. ఒక విషయం, రేపు ఆఫీసుకు వెళ్లడంలేదు.

క్షమ:- ఎందుకని?

సుంద:- నెలవులున్నాయిగా? మురిగిపోతున్నాయి. రేపు నెలవు వెడతాను.

క్షమ:- ఎన్నాళ్ళకు మీ నోటి నుంచి ఈ మంచి మాటలున్నానంటే (నవ్వుతుంది.)

సుంద :- అవునులేవే! నాఅతుకుల. గతుకుల బతుకంటే నీకూ నవ్వే! నా ముక్కు-
సూటి తనమే నన్ను మూర్ఖుణ్ణి చేసింది.

క్షమ:- (గంభీరంగా) ఏమీ పరవాలేదు లేండి. ఎవరికీ తలవంచేపని మీరేమి
చేయలేదు.

సుంద:- నిజమే నీవు చెప్పింది. కానీ నచ్చే అల్లుళ్ల ముందు తప్ప అను.

క్రాంతి:- నాన్నా! అమాట అనకండి. మీకు తలవంపులు తెచ్చేపని చేయను. పైగా
అలాంటి అల్లుళ్ల మన ఇంటిగడవ కొక్కేవని లేదు. అందుకు పూజనేమి.

సుంద:- అమ్మా క్రాంతి! నీ వన్నంతకని చేస్తావమ్మా! నీ మాట విలవిల్లుకోకుంటావని
నాకు తెలుసమ్మా అది ఈనాడే విరూపించావు. ఇక మిగిలింది నా వాక్యక.
నెరవేరుస్తాను.

అమ్మ:- నాయనా! సంసారమన్నాక వెలుగునీడల్లా ముసాలవెంట కష్టాలుంటాయి.
మర్పులు వీరక వెలుగు పిల్లువ వస్తుంది.

సుంద:- ఆ ఆశతోనే బతుకు పడవకు చుక్కాని వట్టి సంసార సముద్రం ఈడు
తున్నానమ్మా!

(అంతా విశ్చలం)

రంగం - 5

(బజారు)

సుందరం:- రిజ్జె అబ్బాయ్! జాగ్రత్తగా పోనీ కుదుపులు, బెల్లెగా, అలాకృష్టారావు
కొట్టుమీదుగా పోనీ.

రిజ్జెవాలా:- అలాగేనండి (రిజ్జెకబ్బం, బెల్లు, డ్రేకు)

సుంద:- ఆ (ఇక్కడే ఆపు విముషం, కృష్ణారావు!

కృష్ణారావు :- (బయటికివచ్చి) ఏమిటోయ్ మహారాజాలా రిజ్జె పగకుండానే!

సుంద :- ఈరోజుకంటేలే మరే! రాత్రి చెప్పడం మరలాపోయ్, ఇంటిలో వెళ్ళా
లన్నీ నిండుకున్నాయని.

కృష్ణ :- సరే నీమోహం. అంతజ్ఞానం గూడా! ఏ ప్రమాదం లేదులే!

నుంద:- అంటే ఇంటిల్లి పాదీ మాడమంటావా! అప్పుంటే తీరుస్తాను లేవోయ్!
ఇదిగోడమ్మ (ఇవ్వబోతాడు)

కృష్ణ:- ఉంచవోయ్! దేవికై నా ఉపయోగపడుతుంది.

నుంద:- అంటే నాకర్థం కావడం లేదు. నీ ఉద్దేశ మేమివో?

కృష్ణ :- ఏమీలేదులేవోయ్! ఉదయమే సరుకులన్నీ ఇల్లు చేరాయి. నీవు ఇంటికెళ్లి
సుఖంగా నాదిగుర్తించాలిపాటు గడుపు. అయినా నాకు తెలియకదుగుతాను.
అంతడమ్మ! ఈ ఊల్లో ఈ కృష్ణారావు గాక ఎవడు అప్పు ఇచ్చాడా అని
ఆశ్చర్యంగా ఉంది! మహానాజిలా రికష దిగనంటున్నావయ్యే! ఏమిటి
విశేషం?

నుంద:- ఈయనేనండి ధర్మదాత !

కృష్ణ:- నాలంటి మిత్రులు ఇంకా ఉన్నారానీకు? ఏదీ ఒక్కపేరు !

నుంద:- ఏం? రోకం గొడ్డు బోయిందా ?

కృష్ణ:- వింతగా ఉండే నీకథ.

నుంద:- అస్పత్రిలో ఇచ్చారోయి !

కృష్ణ:- ఏమిటి?

నుంద:- ఔను, నీసాక్షిగా !

కృష్ణ:- అంటే, నీవు!....

నుంద:- ఔనోయ్! అవరేషన్ చేయించుకొన్నాను.

కృష్ణ:- ఓహో! అదా సంగతి! అలాచెప్పు! ఇప్పటికి మాచెల్లకి శని
విరగడైందంటి. ఇది ఎప్పుడో చేయవలసినవని. పోనీ ఇన్నాళ్ళకైనా
చేశావు. నంకోసం వెళ్ళిరా! నిన్ను నేనెంతో మెచ్చుకొంటున్నాను.
తరువాత అన్నీ మాట్లాడుకోవచ్చు ఇంటికి వధ.

నుంద:- ఠాంక్స్ మామిత్రమా!

కృష్ణ:- నాకెందుకు మధ్యన?

నుంద:- నీవే లేకపోతే.....

కృష్ణా: ఏదీకావులే! నాకోడీ, కుంపటిలేకపోతే మరే వెళ్లిపోతాను అంటే నీవేమిటా
ఓ ముసలమ్మ

సుంద: అదీకాదు, మనమైత్రీ.

కృష్ణా: సరేలే. నీవింటికివెళ్ళి చెల్లికి, ఇంటిల్లి పావకి ఈ కుంపటిని తీసుకువెళ్ళు.

సుంద: అలాగే వస్తాను. అబ్బాయ్ బోసేరికె! (రిక వెళ్తున్న శబ్దం.)

(విరామ సంగీతం.)

(సుందరం ఇల్లు)

సుంద: రిక! ఇక్కడావు ఇదిగోదబ్బు. (రికవెళ్ళిన శబ్దం.)

(ఇంటిలోకి వెళ్లిగా ప్రవేశిస్తూండగా అందరూ ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ ఉంటారు.)

సుంద: క్రాంతి! కాస్త మంచం వ్యామ్మ! పడుకుంటాను. (క్రాంతి సుందరంవచ్చి
వక్క వేసింది. సుందరం పడుకుంటుండగా)

శ్రీమ: ఏమైందండీ! ఎందుకలా ఉన్నాడు?

అమ్మ: ఏమిటో! చెప్పరా బాబూ!

క్రాంతి: ఏమిటి నాన్న విషయం!

సుంద: ఏమీలేదమ్మా! శ్రీమ! నేనూ రాత్రి కృష్ణారావును కలుసుకొని వస్తాను
మాట్లాడుకొన్నాను. కానీ సరుకు విషయం చెప్పలేకను.

శ్రీమ: అయినా మీరు వెళ్లగానే కొద్దిగానే సరుకులిచ్చి వెళ్లారు.

సుంద: వస్తూ అటువెళ్ళాను. వాడే చెప్పాడు.

శ్రీమ: చూశావా! నాకన్నయ్య లేకపోయినా అన్నయ్యలా అడుగున్నాడు.

సుంద: మా ప్నేహమటువంటిదోయ్! నేను కుదేలైతే కే వాడేమీ అటే కృష్ణాడు.
కృష్ణాడు కుదేలని అటుకులైనా తిన్నాడు. నామిత్రుడు నామంచి ఏమీ
కోరకనే ఇచ్చాడు. చూశావా కేదా?

అమ్మ: మీ ప్లేహమలాంటిది. బాబూ!

క్రాంతి: నన్న! మామయ్యలాంటి మంచివాళ్లుంటే ఈదేశానికి ఈదౌర్భాగ్యం ఉంటుందా!

సుంద: బానమ్మా! ఇది మన అదృష్టం.

క్షమ: నిజమే! అదృష్టమే! శానీ ఎప్పుడో ఆపరేషన్ చేయించుకోమని పోలీసే విన్నారు కారు.

సుంద: ఇప్పుటికి బుద్ధి వచ్చింది. నీమాటను ఈరోజు పాటించాను క్షమా!

క్షమ: విజంగానా! ఆదేనా! మీనీరసానికి కారణం! చాలా సంతోషమండీ!

అమ్మ: కడగండ్ర కడలిలో అలల ఒడిదుడుకులలో సాగిపోతూఉన్న సంసారనౌక ఈవిధంగా సుఖంగా ఒడ్డు చేరుకొంది.

సుంద: అమ్మా! నీవు సంతోషిస్తున్నావా!

అమ్మ: తప్పకుండా బాబూ! మీ సుఖమే నాసుఖం. నా మూర్ఖపు పట్టుదలే ఇంతవని చేసింది.

క్షమ. అయినా ఇప్పుడే ఏమైంది?

అమ్మ: ఇంకా ఏమిచే?

క్షమ: నీ మనవదాండ్ర నందర్నీ ఇంటివాళ్లను చేయాలిగా, మీరోజులుగావు? అత్తయ్యా!

సుంద: కట్నాలుకోరే అల్లుళ్లు మనకక్కరలేదు.

క్షమ: అని మనం అనుకొంటే సరిపోతుందా! వచ్చేవాళ్లు అనుకోవాలి.

సుంద: నిజమే! సమాజమే ఆలా ఉంది కట్నం తీసుకోవడం ప్లేటన్ గా భావిస్తున్నారు. లేకపోతే వాడికేదో లోపమేమో అన్నట్లు చూస్తున్నారు. ఇది లోకం తీరు.

క్రాంతి: నాన్న! ఇది ఎంతోకాలం కొనసాగదు. పూర్వం కన్యాశుల్కం వమాజాన్ని పీడిస్తూ ఉండేది. ఇప్పుడు వరకట్నవిశాచం ఆవహిస్తూంది జనాన్ని. అందరి మనసులలోనా మార్పువస్తే ఈ విశాచం వైదొలుగుతుంది. కానీ ఇది ఇరువైపులా ఆలోచించ వలసిన విషయం. ఇచ్చేవాళ్లు, తీసుకొనేవాళ్లు, ముఖ్యంగా ఆడపిల్లలు ఈ దురాచారాన్ని ఎదిరించాలి. అప్పుడే సంఘం బాగు పడుతుంది. నామట్టుకు నాకు కట్నం పుచ్చుకునే భర్త అక్కరలేదు. అలాంటి వ్యక్తిని పెళ్లి చేసుకోను. అంతకంటే పెళ్లి మానేస్తాను.

ముంద: అమ్మాక్రాంతి! నీదృఢ విశ్వాసానికి మెచ్చుకుంటున్నాను. నాయవమక ఏదో మనవడు మనవడు అంటూ ఉండేది. మా మగాళ్లకు చిద్రి చెప్పేలా మాట్లాడావు. కానీ మాటలంత సులభం కాదమ్మా చిత్తకటం.

క్రాంతి: ఏమిటి నాన్నా! మీరు దీలా పడిపోతున్నారు. అందరూ ఇలానే వశమౌతే సంఘమంటే ఏమిటివాన్నా! మనుష్యులేకదా!

జ్ఞమ: నాన్నగారి మాటలు వాస్తవం కల్గి! లోకులు కాకులు.

అమ్మ: నీ వుండవే కోడలా. మనవరాలుకాదదీ. నామనవడే. ఎంతక్కా చెప్పింది. నాయమ్మమాచేవారు. తప్పకుండా మాట నిలబెట్టుకొంటుంది. ఎంతైనా చదువుకొన్నప్పిల్ల.

ముంద: అమ్మా! నీలోనే ఇంతమార్పు వచ్చిందంటే సమాజం మారకుండా సోదవి పిస్తోంది. మబ్బులు విడిపోయి వెలుగులు ప్రసరిస్తాయనిపిస్తోంది. వశ సమాజం నిర్మాణం కాబోతుందనిపిస్తుంది. మంచివి ఆశ్చర్యం.

క్రాంతి: నాన్నా! ఆ గుండెదైర్యం నాకుంది. బాగా చదివి, నామాట నిలబెట్టు కొంటాను.

జ్ఞమ: అప్పుడే మన కుటుంబి గౌరవం, తద్వారా సమాజం, గౌరవాల పెరుగుతాయి.

సుంద: వాకా నమ్మకమందమ్మా క్రాంతి! ఇదిగోనమ్మా డబ్బు! కాలేజీ ఫీజుకట్టి
బాగా చదివి బుద్ధిమంతురాలు కావాలి.

అమ్మ: బాబూ! తథాస్త! ఇప్పటికై నా చక్కటి నమాజరి కనుచూపుదూరం మేరలో
కనిపిస్తుంది.

సుంద: అమ్మమాట నిజం కావాలి. అందరూ ఆనందించాలి. శుభం!

జీమ: భోజనం చేయండి!

సుంద: సంకోష పతంపరలకో కడుపు నిండిపోయింది: దేశమంతా క్రాంతిమయం!

భరతవాక్యం

జీవితమే చీకటి వెలుగుల చిద్రూపం
జీవితేరుక లేని సుఖదుఃఖాల సమ్మేళనం
ఒక నాటికి ఉద్భవిస్తుంది ఆకాశ్శోతి
సమాజానికి ఊపిరిస్తుంది ఆకాశక్రాంతి.

(అందరూ నవ్వుతూండగా తెర పడిన శబ్దం.)

————— x —————

89408132
WAN
Jee wo. 27551

అనంతపురంజిల్లా పెనుకొండ తా. నల్లగొండ్రాయనిపల్లెలో 8-11-1936న శ్రీమతికృష్ణమ్మ, వెంకటప్పగార్లకు జన్మించిన గంగప్ప, పెనుకొండ, అనంతపురం, విశాఖలలో చదివి, 1960 లో ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తునుంచి బి.ఎ. అనర్స్/ఎం.ఎ. తెలుగు ప్రథమశ్రేణిలో ఉత్తీర్ణుడైన వీరు 1972లో శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం నుంచి పి.హెచ్.డి పట్టం పొందారు.

1960 నుంచి 1978 వరకు అనంతపురం, కాకినాడ, విశాఖపట్నం, హైదరాబాద్ ప్రభుత్వ కళాశాలల్లోను, కర్నూలు సిల్వర్ జూబిలీ ప్రభుత్వం కళాశాలలోను ఆంధ్రోపన్యాసకులుగా, శాఖాధ్యక్షులుగా ఉద్యోగం కొనసాగించి 18 ఏళ్ళ అనుభవంతో పదిగ్రంథాలు ప్రచురించిన గ్రంథకర్తగా వీరు 1978లో నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయంలో ఆంధ్రోపన్యాసకులుగా ప్రారంభించి, 1983లో రీడర్ పదవిని, 1988లో ప్రొఫెసర్ పదవిని చేపట్టి, 1989-91లో శాఖాధ్యక్షులుగా, 1994-96లో పాఠ్యనిర్ణాయక సంఘాధ్యక్షులుగా కొనసాగి 1996నవంబరు 30న పదవీవిరమణానంతరం గుంటూరులో విశ్రాంతి వుచ్చుకొంటున్నారు.

అనేక సాహిత్యపత్రికల్లో వివిధాంశాలపై దాదాపు 500వ్యాసాలు, సాహిత్య, భాషా, పరిశోధన విమర్శక, సృజనాత్మక గ్రంథాలు 50 పైగా రచించి, అనేక సాహిత్య సదస్సుల్లో, గోష్ఠుల్లో, చర్చల్లో పాల్గొని వివిధాంశాలపై పత్రసమర్పణ చేసి, ఉస్మానియా, శ్రీ వేంకటేశ్వర, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయాల్లో పునశ్చరణ తరగతుల్లోను, విజిటింగ్ ఫెలోగా కాకతీయ విశ్వవిద్యాలయంలోను, యు.జి.సి. జాతీయ అధ్యాపకుడు (U.G.C. National Lecturer) గా అలీగఢ్, బెనారస్, మద్రాసు, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయాల్లోను అనేక సాహిత్యాంశాలపై ప్రసంగాలు చేశారు; అలీగఢ్, బెనారస్, ఉస్మానియా, కాకతీయ, శ్రీకృష్ణదేవరాయ, నాగార్జున, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయాల్లో పాఠ్యనిర్ణాయక సంఘ సభ్యులు. 1994-96లలో ఇంటర్మీడియట్ బోర్డు తెలుగు పాఠ్యనిర్ణాయక సంఘం అధ్యక్షులు, ప్రధాన సంపాదకులు. 1992-96లలో తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం అకనమిక్ సెనేట్ సభ్యులు. 1993-95 లలో యు.జి.సి. రీసర్చి అసో యేట్స్, మేజర్ రీసర్చి ప్రాజెక్ట్స్ ఎంపిక సంఘం సభ్యులు. 1994 నుంచి భారతీయ జ్ఞానపీఠ్ అవార్డుకై తెలుగుభాషకు సంబంధించిన సూచన సంఘంలో సభ్యులు.

వీరు అర్హతాధికంగా గ్రంథరచన చేసి ప్రకటించడమేగాక వీరి పర్యవేక్షణలో వివిధ సాహిత్యాంశాలపై 27 పి.హెచ్.డి. డిగ్రీలు, 20 ఎం.ఫిల్. డిగ్రీలు పరిశోధక విద్యార్థులు పొందారు. 1972, 1981 సం॥లో ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ-క్షేత్రయ్య పదసాహిత్యం, తెలుగులో పదకవితలకు రెండు అవార్డులు, 1984లో వేయిపదగలు-విశ్లేషణాత్మక విమర్శకు విశ్వనాథ సాహిత్యపీఠం అవార్డు, 1989లో యు.జి.సి. జాతీయ అధ్యాపక అవార్డు, 1991-92లో ఉత్తమ అధ్యాపకులుగా ఆంధ్రప్రదేశ్ స్టేట్ అవార్డు, 1991-92లో ఉత్తమ పరిశోధనకు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం తిక్కవరపు రామిరెడ్డి స్మారక ధర్మనిధి అవార్డు, 1993 అన్నమాచార్య ప్రముఖ వాగ్గేయకారులు-తులనాత్మక అధ్యయనం గ్రంథానికి తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం అవార్డు, ఇంకా అనేక పురస్కారాలు, సత్కారాలు, సన్మానాలు పొందారు. నీరిసృజనాత్మక రచనల్లో ప్రస్తుత గ్రంథం "దేశం బాగుపడాలంటే" నాటికల సంపుటి.